

BIA-P. 2.3.1/2-44

ปรมัตถธรรมกลับมา

[ตอนที่ ๗]

ชุดออกปฐม ธันวาคม ๔๔

พุทธทาสภิกขุ

อุทิศนา

ถอยธรรมะมาลัย	ลงสู่โลกอันเบียดบีบ
แม่ธรรมะรังษี	ตามพระพุทธรูปประสงคฺ ๗
มันหมายจะเสริมศาสน์	สถาปน้โลกให้อยู่ยง
ปอดค้อพิณาศ, คง	เป็นโลกศุขสถาพร ๗
หากแล้งพระธรรมญาณ	อันธพาลกตึบร
จะครองโลกเป็นเอากร	ให้เลวอสูเดรจฉาน ๗
จะทุกข์ทนทั้งคืนวัน	พิฆาตกนบมีประมาณ
ด้วยเหตุอหังการ	เข้าครองโลกวิโยคธรรม ๗
บรรษัทพระพุทธรองคฺ	จึงประสงคฺประกอบกรรม
ตามแนวพระธรรมนำ	ให้โลกผองผ่องพันภัย ๗
เผยแผ่พระธรรมทาน	ให้ไพศาลพิชิตชัย
แปดหมื่นสี่พันนัย	อุทิศทวาทงปถพี ๗

พ.ท.

๒๕๒๓

ชุมนุมปาฐกถารวมทางวิทยุ

ของ

ท่านพุทธทาสภิกขุ

ชุด

ปรมัตถธรรมกลับมา

ตอนที่ ๑

[ชุดออกปฐม ฉบับที่ ๔๔]

ศรีวิฑูรย์

ของ

คุณชำนาญ-คุณเยี่ยม ตีอประเสริฐ

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ๒,๐๐๐ เล่ม

ธันวาคม ๒๕๒๖

สารบัญเรื่อง
ปรมัตถธรรมกลับมา
ตอนที่ ๑

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ครั้งที่ ๑๗ ถึง ครั้งที่ ๔๘

	หน้า
๑๗. ปรมัตถธรรมกลับมาโดยทางไสว	๑
๑๘. ปรมัตถ์หมดไป จิตใจมีกมลนันท	๒๐
๑๙. มัวเป็นกันแต่คน นนุชอีกก็ไม่มี	๓๘
๒๐. คีตธรรมดี สนก็กลายเป็นนนุชอีกกันหมด	๕๕
๒๑. คีตธรรมถอยลด ต้องเพิ่มปรมัตถธรรม	๗๕
๒๒. คนทำบาปกรรม เพราะขาดสัมมาทิฏฐิ	๙๕
๒๓. คนมีสติ อ้อมค้อมโดยแนวแห่งปรมัตถ์	๑๑๖
๒๔. ถ้าจะให้วิบวัด ต้องเริ่มที่รากฐาน	๑๓๕
๒๕. การงานคือการปฏิบัติธรรม	๑๕๔
๒๖. ถ้าจะให้เย็นฉ่ำ ต้องมีการอดแห่งกิเลส	๑๗๔
๒๗. มัวแกกันแต่ที่ปลายเหตุ บัญหาก็เพิ่มพูน	๑๙๒
๒๘. ผู้มีกำลังสมบูรณ์ มีหน้าที่ช่วยป้องกันปัญหา	๒๑๐

ปรมัตถธรรมกลับมา
ปาฐกถาพิเศษ (ตอนที่ ๔)
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ออกอากาศด้วยทอดทุกสัปดาห์
ครั้งที่ ๓๒ ปรมัตถธรรมกลับมา
วันอาทิตย์ที่ ๑๔ ก.ค. ๒๕
เวลา ๘.๐๐-๘.๓๐ น.

ปรมัตถธรรมกลับมา โลกาสว่างไสว.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย,

การบรรยายปาฐกถาธรรมในวันนี้ อาตมาจะกล่าว
โดยหัวข้อว่า การกลับมาของปรมัตถธรรม แต่มีหัวข้อย่อย
เฉพาะการบรรยายในครั้งนี้ว่า ปรมัตถธรรมกลับมา โลก
สว่างไสว.

ท่านทั้งหลาย อาจจะสังเกตเห็นได้ว่า อาตมาเคย
บรรยายเรื่องศีลธรรมกลับมา ๓๖ ครั้งแล้ว เห็นว่าเป็นการ
พอแล้ว สำหรับศีลธรรมกลับมา. ต่อไปนี้จะได้กล่าวโดยหัว

ชื่อว่า ปรมัตถธรรมกลับมา เพื่อว่าจะมีผลดีในทางศีลธรรม ศีลธรรมจะกลับมาได้ง่ายขึ้น.

ทำไมจึงใช้คำว่ากลับมา? เพราะว่ามันเคยมีมา, มีแล้วอย่างเพียงพอ ในยุคบรรพบุรุษของเรา, บรรพบุรุษของเราทำนเคยอยู่กันอย่างสงบสุข นอนตาหลับ ไม่มีอันตรายเต็มบ้านเต็มเมือง, เพราะมีปรมัตถธรรมประจำอยู่ในใจ จนเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี ตามความหมายของปรมัตถธรรมนั้น ๆ อยู่ในสายเลือด ซึ่งควรจะเอามาทำความเข้าใจกันดู.

ปรมัตถธรรมที่ควรทราบคือ "ตถาคา".

ปรมัตถธรรมที่เป็นหัวใจของพุทธศาสนานั้น สรุปความตามพระพุทธรายิต ก็คือ คำว่า ตถาคา แปลว่า "เช่นนั้นเอง" เป็นเช่นนั้นเอง คือ เป็นตามเหตุตามปัจจัยที่เป็นอยู่; จะเป็นเรื่องสามัญญลักษณะ ก็ดี เรื่องอริยสัจจ์ ก็ดี เรื่อง ปฏิจจสมุปบาท ก็ดี ล้วนแต่แสดงความหมาย แห่งความเป็นเช่นนั้นเอง ของธรรมชาติของสังขารทั้งหลายทั้งปวง.

เมื่อเห็นว่าเป็นเช่นนั้นเอง มันก็ไม่เกิดกิเลส. คือไม่รักที่จะเกิดกิเลสในส่วนความรัก, ไม่โกรธไม่เกลียดที่จะเกิดกิเลส ในส่วนความโกรธหรือความเกลียด; ทำให้จิตใจคงที่ ปกติ, อย่างน้อยก็ยิ้มได้ : มาให้รักก็ยิ้มเขาได้, มาให้โกรธก็ยิ้มเขาได้. บรรพบุรุษไทยจึงมีอากรยิ้มเสมอ จนกลายเป็น เอกลักษณะของไทย ที่ว่า ยิ้มเสมอ. นอกจากยิ้มแล้วยังให้อภัยกันได้เสมอ; เพราะให้อภัยกันได้ จึงไม่มีการฆ่าแกงกัน เบียดเบียนกัน เหมือนอย่างทุกวันนี้.

สมมติว่า ภรรยาที่มีชู้ ก็เห็นว่ามันเป็นอย่างนั้นเอง เมื่อเหตุปัจจัยมันเป็นเป็นอย่างนั้นเอง มันก็ต้องเป็นอย่างนั้นเอง. ภรรยาที่มีชู้ก็ไม่ต้องฆ่าภรรยา ไม่ต้องฆ่าลูก ไม่ต้องฆ่าแม่ยายพ่อตา แต่วางใจไว้ก็ไม่ต้องฆ่าตัวเอง เหมือนที่เป็นอยู่อย่างเดี๋ยวนี้. นีตถาคา—ความเป็นเช่นนั้นเอง บอingkันไว้ได้อย่างนี้.

ถ้า สามสิ่งไป ภรรยาที่ไม่ต้องมานั่งร้องไห้หรือว่าผูกคอตาย; เพราะคุณเจ้าคุณยายจะบอกว่า ลูกเอ๊ย ทานเอ๊ย มัน เป็นธรรมดาเช่นนั้นเอง. ผู้หญิงคนนั้นก็

ต้องร้องไห้, ไม่ต้องฆ่าตัวตาย, เหมือนอย่างที่ปรากฏอยู่ใน
หน้าหนังสือพิมพ์ของยูกัน.

ถ้าว่าเด็กสาวซึ่งสุกก่อนห้าม เกิดตั้งครวญขึ้นมา
ก็ไม่ต้องเอาลูกแกง ๆ ไปทิ้งที่นั่นที่นี่ เหมือนที่ปรากฏอยู่ใน
หน้าหนังสือพิมพ์แห่งยูกัน. เพราะเขาคิดหลักธรรมในชั้น
ปรมาตมธรรมที่ว่า มัน เช่นนั้นเอง, ไปทำเข้าอย่างนั้น
มันก็จะต้องได้รับผลอย่างนั้น.

คนแก่จะเตือนลูกหลานที่นั่งร้องไห้บอกว่า อย่าร้อง
ให้ไปเลย มันเป็นเช่นนั้นเอง. เมื่ออยากจะให้ไต่ผลเป็น
อย่างอื่น ก็ต้องไปทำอย่างอื่น ให้มันตรงกับเรื่อง เช่นนั้น
เอง; มานั่งร้องไห้อยู่ ไม่มีประโยชน์.

ความเป็นเช่นนั้นเอง เป็นของธรรมชาติ หรือ
เป็นบัญชาของพระเจ้า เมื่อมีความรู้สึกว่า “เช่นนั้น
เอง” แล้วจะไม่เกิดความโลภ ความโกรธ ความหลง,
ไม่มีกิเลสก็ เห็น เป็นนิพพาน.

ความเป็นเช่นนั้นเอง แสดงอยู่ที่ทุก ๆ สิ่งรอบตัว
เรา : นอกตัวเรา, ในตัวเรา, มีความเป็นเช่นนั้นเอง
แสดงอยู่ที่ทุกสิ่ง; แต่เรามันไม่เห็น, ยิ่งกว่าคาบอศ. มัน

ไม่เห็น, ไม่เห็นเช่นนั้นเอง, มันก็เห็นไปตามที่กิลเลสมันจะ
เอา จึงร้อยเป็นนรก อยู่ที่เขา หู จมูก ดัน ภาย ใจ ใน
ปัจจุบันนี้ ทั้งและเดี๋ยวนี้. มีนรกทั้งนี้และเดี๋ยวนี้ ขอให้
คิดดู. เพราะไม่เห็นความเป็นเช่นนั้นเอง.

อาตมาอยากจะใช้คำอุปมาจำง่าย ๆ ว่า ตถาคต—
เช่นนั้นเอง เป็นรูปเงาของพระนิพพาน. ถ้าดอกรูป
เงาหนีออกไปเสีย ก็จะพบรูปทองอยู่ข้างใน คือพระนิพพาน.
ตถาคตเป็นเจ้าเงาของนิพพาน; สองดอกรูปตุ้, ถอดรูป
เจ้าเงาหนีออกดู จะพบรูปทองข้างในคือพระนิพพาน.

ปู่ ย่า ตา ยาย ของเรา ได้รับอบรมสั่งสอน
เรื่องปรมัตถธรรมว่า เช่นนั้นเอง เช่น อนิจจัง ทุกขัง
อนัตตา เป็นต้น; ท่านก็ไม่ต้องทนทุกข์ทรมานเหมือนคน
ที่ไม่รู้เรื่อง "เช่นนั้นเอง." หลักฐานบางอย่างมีอยู่ เช่น บท
กล่อมลูกเรื่อง "มะพร้าวนาฬิกาฬ กกลางทะเลซึ่ง ผัน
ตกไม่ต้อง พัวร้องไม่ถึง." นี่มันเป็นปรมัตถธรรมอย่าง
ยิ่ง ที่เขารู้ว่าพระนิพพานหาพบได้ที่วิภูฏะสงสาร. ความ
ดับทุกข์นั้นหาได้ที่ความทุกข์ นั้นเอง. จงดูไปที่ความ
ทุกข์ แล้วดับมัน จะพบความดับทุกข์ที่นั่น; ไม่ต้องแยก

กันไว้คนละมุมโลก หรือห่างไกลกันเป็นหมื่นนับแสนปี, เรา
มีความทุกข์ที่นี่ เที่ยวนี่ แล้วจะดับทุกข์ที่อยู่อีกหมื่นนับแสนปี,
หรือว่าความทุกข์มีอยู่ที่บ้าน แล้วก็จะไปดับกันที่วัด? ความ
ทุกข์เที่ยวนี่ จะดับกันก็ต่ออีกหมื่นชาติ แสนชาติ? นี่เพราะ
ไม่รู้ "ความเป็นเช่นนั้นเอง."

คนโบราณรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย เขาพูดว่า "สวรรค์
อยู่นอก นรกอยู่ในใจ นิพพานก็อยู่ที่จิต; มันรู้สึก
เมื่อว่างจากกิเลส อยู่ที่นี่ ไม่ใช่สวรรค์นี้อยู่บนฟ้า นรก
อยู่ใต้ดิน แล้วจะถึงกันก็ตายแล้ว, นิพพานนั้นก็ต้องรอ
อีกหมื่นชาติแสนชาติ.

คนเที่ยวนี่ไม่รู้ปรมัตถธรรม อย่างที่ปู่ ย่า ตา ยาย
เขาว่า, จนถึงกับพูดว่า สวรรค์ในอก นรกในใจ นิพพาน
ก็อยู่ที่ความรู้สึกก่อนแต่ตายว่าเที่ยวนี่ไม่มีกิเลส หรือว่าง
จากกิเลสชั่วขณะๆ ก็ยังเป็นนิพพานได้ชั่วขณะๆ.
คนโบราณเขายังได้พูดว่า งามอยู่ที่ผี ดียูที่ละ พระอยู่ที่
จริง นิพพานก็อยู่ที่ตายเสียก่อนตาย, คำว่า ซากผี นั้น
ถ้าจะให้คุ้มสอนนิพพาน สอนให้ได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน,
นี่ ความงามอยู่ที่ซากผี.

ตื่นนอนอยู่ที่ละ ที่สละ. คนเคียววนค้อยู่ที่เขา ค้อยู่ที่
ใต้ ค้อยู่ที่กอบโกยได้มาก ๆ. คนโบราณว่าค้อยู่ที่สละออก
ไป ๆ.

พระอยู่ที่จริง หมายความว่าบวชจริง เรียนจริง
ปฏิบัติจริง ได้ผลจริง สอนสืบ ๆ กันไปจริง. จริงอย่างนี้
เรียกว่าพระนั้นอยู่ที่จริง.

นิพพานอยู่ที่ตายก่อนตาย นั่นก็คือว่า ตัวกูที่
เป็นกิเลส ยึดมั่น ถือมั่น นั้นแหละตายเถอะ แล้ว เมื่อ
นั้นก็นิพพาน; อยู่ที่ตัวกูมั่นตายเสียก่อนร่างกายตาย คือ
กิเลสตายก่อนแต่ร่างกายตาย; นิพพานอยู่ที่นั่น.

ยิ่งเหลือ เป็นมรดกให้เราฟัง จะเป็นฟังเด่น
มากกว่า. คือฟังไม่รู้เรื่อง ว่างามอยู่ที่ผี ค้อยู่ที่ละ พระ
อยู่ที่จริง นิพพานอยู่ที่ตายเสียก่อนตาย.

ที่นี้ ขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างเหลืออยู่
เช่นธรรมเนียมว่า มาวัดก็กำทรายในคลองมากำมือหนึ่ง
แล้วมาโปรยในวัด, เวลากลับไปก็กำใบไม้แห้งไปกำ
หนึ่ง ไปทิ้งนอกวัด หรือไปทิ้งที่บ้าน. กำทรายมาวัด มา
ซกเซว่า ถ้าทรายมันเกิดทำไปสักเม็ดสองเม็ด ออกไปนอก

วัด ไปบ้านอย่างนี้ มันบาป; ต้องชดเชย, มาทุกทีก็ทำ
 ทราสมาไว้ในวัดทุกที. กำโบไม้แห้งขยะมูลฝอยจากวัด
 ออกไปนอกวัด ไปทิ้งที่บ้านนั้น เขาถือว่าได้บุญ. คือ
 มีหลักว่า ต้องไม่ทำอะไร ให้เกะกะกีดขวางรกรุงรังเป็น
 อันตราย; ช่วยกันทำวัดให้เกลี้ยงให้สะอาด แล้วก็ได้บุญ.
 คนโบราณจะไม่ทิ้งสิ่งที่เป็นอันตราย เกะกะกีดขวาง
 ตามหนทาง; เช่น เศษกระเบื้องทิ้งลงบนถนนแล้วก็ถือว่า
 บาปอย่างยิ่ง, โคนไม้ทับทาง เดินลำบาก ก็บาปอย่างยิ่ง.
 ฉะนั้นจึง ไม่มีการวางทาบเร่ บนทางเท้า ให้ลำบากแก่
 ตำรวจเหมือนคนสมัยนี้. ปู่ ย่า ตา ยาย ของเรานั้นอย่างนี้,
 เคยมีอย่างนี้; เคียวนี้ไม่มี.

อาตมาจึงต้องใช้คำว่า กลับมา - กลับมา - กลับ
 มา, ปรมัตถธรรมจงกลับมา ทำนองเดียวกับอธิบายเรื่อง
 ศีลธรรมจงกลับมา จนพอแล้ว. บัดนี้ก็เปลี่ยนเรื่องเป็น
 ปรมัตถธรรมกลับมา.

ปรมัตถธรรม เป็นรากฐานของศีลธรรม.

ที่นี้ทุกคนท้อไป ศีลธรรมนั้นอาศัยปรมัตถธรรม :
 ปรมัตถธรรมเป็นรากฐานของศีลธรรม, ปรมัตถธรรมเป็น

กระตุกสั่นหลังของศีลธรรม; ไม่มีปรมัตถธรรม ศีลธรรมก็
 หลังก ก็มิได้, เป็นไปไม่ได้. ถ้ามีปรมัตถธรรมก็เป็นราก
 ฐาน เป็นกระตุกสั่นหลังของศีลธรรม ก็มองเห็นชัดเท็จ
 จริงต่างๆ : มีบาป มีบุญ โดยเห็นความจริง ว่าเป็นอย่าง
 ไร ไม่ต้องเชื่อตามผู้อื่นว่า, ครั้นแรกก็เชื่อตามผู้อื่นว่า;
 เป็นศีลธรรม. ต่อมาเห็นประจักษ์แจ้งด้วยตนเอง ว่า
 เป็นอย่างนั้นจริง ก็เป็นปรมัตถธรรม.

ปรัชญาของศีลธรรมนั้นคือปรมัตถธรรม. ศีล-
 ธรรมบอกว่า อย่าทำอย่างนั้น, จึงทำอย่างนั้นเป็นต้น. แต่
 ไม่ใ้บอว่า ทำไมจึงต้องทำอย่างนั้น, หรือต้องไม่ทำ
 อย่างนั้น. นั้นมันเป็นหน้าที่ของปรัชญาของศีลธรรม.
 ปรมัตถธรรม นั้นเอง เป็นปรัชญาของศีลธรรม.

เดี๋ยวนี้เราสั่งเด็ก สอนเด็ก ว่าอย่าทำ อย่างนั้น
 อย่าทำอย่างนี้, จึงทำ อย่างนั้นจึงทำอย่างนี้; แต่ไม่บอก
 ปรัชญาของมันว่า ทำไมจึงต้องทำอย่างนั้น, ทำไมจึง
 ต้องไม่ทำอย่างนี้ เป็นต้น. นี่การศึกษาไม่สมบูรณ์ ก็ไม่
 สำเร็จประโยชน์ ในการที่จะทำให้เด็ก ๆ มีศีลธรรม.

เด็ก ๆ ไม่รู้ว่่า ทำไมจะต้องรักษา ศาสนา
 พระมหากษัตริย์ ที่ผู้ใหญ่เขาเน้นหนักเน้นหนา. นี้เพราะ

เราไม่บอกปรัชญา ให้ลึกถึงปรมาตถธรรม ว่า ทำไมเรา
จึงต้องรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์.

เรารักผู้อื่นเพราะว่า เขาเป็นเพื่อนเกิด แก่
เจ็บ ตาย ด้วยกัน ทำผิดต่อเขาต้องเป็นบาป; นั่นเป็น
ปรมาตถธรรม. ถ้าเราบอกว่า รักผู้อื่นเขาจะได้รักเรา เขา
จะได้ช่วยเหลือเรา อย่างนี้มันเป็นศีลธรรมผิวๆ มันไม่ลึก
ถึงกับว่า เขาเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย กับเรา.

เด็กสมัยนี้ ไม่ได้ยินคำว่าบาป, ไม่สนใจคำว่า
บุญว่าบาป, ไม่เคยได้ยินคำว่า เพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย.
โดยส่วนลึกแล้ว บาปนั้นคือ การไม่ทำหน้าที่ของตนให้
ถูกต้อง, ไม่ทำหน้าที่ของตนให้ถูกต้อง นั่นแหละคือบาป.
เด็ก ๆ เคืองว่าเขาไม่ต่ออย่างนี้; เขาถือว่า *ไม่ทำหน้าที่ ก็ไม่
มีสตางค์ใช้, เขาถือกันเพียงเท่านั้น.*

สมัยอาคมมาได้รับคำสั่งสอนเมื่อยังเป็นเด็กว่า นอน
สายก็บาป ขี้เกียจทำงานก็บาป กิริยาหยาบก็บาป;
ล้วนแต่เต็มไปด้วยคำว่าบาป. นี้ ปรมาตถธรรม อยู่ที่คำว่า
ไม่ทำหน้าที่ของตน, หรือทำผิดหน้าที่ของตน มันเป็นบาป.

เดี๋ยวนี้ นักเศรษฐกิจไม่มีปรมัตถธรรม, นักการเมืองไม่มีปรมัตถธรรม, นักปกครองไม่มีปรมัตถธรรม, ทหารไม่มีปรมัตถธรรม, ก็เลยไม่รู้ว่ ทำทำไม? นอกจากว่าทำเพื่อประโยชน์, ที่เป็นเพียงหน้าที่ หรือเป็นเรื่องจ้างฮอนเสียมากกว่าหรือเพื่อกอบโกยประโยชน์เสียมากกว่า. เขาไม่มีปรมัตถธรรมว่า มนุษย์มีหน้าที่ช่วยกันสร้างสันติภาพ. ช่วยกันสร้างโลกนี้ให้คงาม. ดังนั้น เขาก็ไม่รู้ว่ ทำทำไม? เขากำลังทำอะไร? เพื่ออะไร? หรือ ควรจะทำอย่างไร? เพราะเหตุใด ก็ไม่รู้?

ขอให้เราสอนเด็กเล็ก ๆ ในลักษณะที่ว่ พร้อมด้วยคำอธิบายว่ ทำไมจึงต้องทำอย่างนั้น ซึ่งส่วนนี้เป็นปรมัตถธรรม.

พอพูดมาถึงตอนนั้น อาตมาก็คิดว่าบางคนคงจะอยากรู้จักปรมัตถธรรมยิ่งขึ้นบ้างละกระมัง ว่ามันคืออะไร? ปรมัตถธรรม คือความจริงที่ลึกกว่าธรรมดา, ลึกกว่าทางกาย ทางวาจา; เพราะ เป็นเรื่องกระทำทางจิต. ปรมัตถธรรม เป็นอภิธรรม คือ ธรรมอันยิ่ง ธรรมอันจริง ธรรมอันลึก ธรรมอันเฉพาะเรื่อง, แต่ก็ไม่ใช่อภิธรรมเพื่อ.

อภิธรรมเพื่อไม่ใช่ปรมาัตถธรรม; ต้องเป็น อภิธรรมจริง
 อภิธรรมตรง อภิธรรมอย่างยิ่ง อภิธรรมเฉพาะเรื่อง;
 แล้ว โดยเฉพาะเรื่องความไม่ใช่ตัวตนของทุกสิ่ง, เป็น
 สังขาร เป็นไปตามธรรมชาติ ตามกฎของอิทัปปัจจยตา :
 ไม่มีสัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา, ไม่มีใครเกิด ไม่มีใครตาย
 มีแต่ความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติล้วน ๆ. เห็นอย่างนี้ เพื่อ
 จะได้ไม่ยึดถือให้เป็นทุกข์; แล้วก็บัญญัติควบคุม ให้
 กระทำสิ่งที่ควรกระทำให้สมกับว่า ไม่ต้องมีใครทุกข์, ทำให้
 เห็นนิพพานที่นี้และเดี๋ยวนี้ ไม่ต้องรอคอยตายแล้วถึง
 หมดชาติ.

เห็นปรมาัตถธรรมแล้ว ก็ทำให้พ้นจากการเกิด
 แก่ เจ็บ ตาย. ที่ว่าเกิดเป็นธรรมดา; แก่เป็นธรรมดา
 เจ็บเป็นธรรมดา ตายเป็นธรรมดา, ไม่พ้นไปจากเกิด แก่
 เจ็บ ตาย ใต้นั้น เป็นศีลธรรม. แต่พระพุทธเจ้าได้ตรัส
 ไว้ว่า “ถ้าได้อาศัยเราเป็นกัลยาณมิตรแล้ว ที่มีความเกิด
 เป็นธรรมดา, จะพ้นจากความเกิด, ที่มีความแก่เป็น
 ธรรมดา จะพ้นจากความแก่, ที่มีความเจ็บเป็นธรรมดา
 จะพ้นจากความเจ็บ, ที่มีความตายเป็นธรรมดา จะพ้น
 จากความตาย,” ส่วนนี้เป็นปรมาัตถธรรม.

แสดงว่า ปรมัตถธรรมอยู่ลึก เป็นส่วนหนึ่งของ
 ความรู้, เป็นคำพูดที่ลึกกว่าศีลธรรม ทำให้เฉยได้,
 ทำให้ปกติได้, ไม่หลงรัก ไม่หลงโกรธ ไม่หลงเกลียด ไม่
 หลงกลัว ไม่หลงหึงหวง ไม่หลงอิจฉาริษยา, จะเห็นอะไร
 ตรงกันข้าม จากที่ปุถุชนเห็น, ผู้มีปรมัตถธรรมจะเห็นว่า
 การให้นั้นดีกว่าการรับ มีผลดีกว่า เป็นสุขกว่า, การ
 ทำงานดีกว่านอนเสีย ไม่เหมือนคนสมัยนี้ ไม่ชอบทำงาน
 จะไปเล่น ไปหัว ไปยาบ อยบ นวด เป็นต้น. และว่าการ
 อดทนนั้นดีกว่าการบันดาลโทษะ; เขาก็ชอบการบันดาล
 โทษะ : ถ้าอดทน เขาเรียกว่ามันเสียหน้าหรือเสียเกียรติ,
 และว่าพอดี, พอดี นิดดีกว่าดีมาก, กินแต่พอดี นิดกว่า
 กินดีหรือดีมาก, อย่างนี้เป็นต้น.

ปัญหาทุกชนิด วิกฤตติการณทุกชนิด แก้ได้ด้วย
 ความมีธรรมะ ทั้งในขั้นศีลธรรมและปรมัตถธรรม. ปรมัตถ-
 ธรรมช่วยให้มีศีลธรรม มีปรมัตถธรรมถึงที่สุดแล้ว โลก
 พระศรีอารยเมตตรัย อยู่แค่ปลายจมูก นี้เอง.

อาตมาทราบดีว่า พูดอย่างนี้มีคนตำ ค้ำกันมาก
 ที่เดียว ว่าที่จะพูดว่า "โลกพระศรีอารยเมตตรัยอยู่แค่ปลายจมูก"

มีเอง" ไม่ใช่ต้องรออีก همینกับปีแสนกับปีอะไร ที่ไหน, เมื่อใด คนมีความรักผู้อื่น ข่าเขาไม่ลง, ขโมยเขาไม่ได้, ล้วงกาเมฯ เขาไม่ได้, ไม่พูดเท็จ, ไม่อะไรทุกอย่าง, มีแต่ความรักเหมือนกับรักตัวเอง แล้วก็มีแต่ความสามัคคี มีแต่การสร้างสรรค์, นี่แหละโลกพระศรีอารยอยู่แค่ปลายจุมุก, เพียงแต่ที่เราถนัดกันเสียชนิดหนึ่งว่า รักผู้อื่น, ความรักผู้อื่นอย่างแท้จริง มีได้ด้วยปรมาตธรรม ก็เห็นว่าเขาเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ของเรา.

เดี๋ยวนี้เราเข้าใจผิดกันอยู่มากว่า เศรษฐกิจไม่ดี เราจึงมีความทุกข์; ให้เศรษฐกิจดีเสียก่อน จึงค่อยมีศีลธรรม; แต่ที่ถูกต้องจริงแล้ว ไม่ใช่อย่างนั้น เศรษฐกิจไม่ดี เพราะคนไม่มีศีลธรรม. ถ้าคนทุกคนมีศีลธรรมแล้ว เศรษฐกิจจะดีอย่างฉับ. ย่อารอให้เศรษฐกิจดี จึงมีศีลธรรม มันเป็นไปได้; ถ้ามีศีลธรรมแล้ว เศรษฐกิจมันก็จะดี; เศรษฐกิจเลวเพราะไม่มีศีลธรรมต่างหาก.

ศีลธรรมต้องมีความรู้ทางปรมาัตถ์เป็นพื้นฐาน.

ทีนี้จะพูดเป็นข้อสรุปท้ายสักนิตหนึ่งว่า ปรมาัตถ์ธรรม
ในฐานะที่เป็นรากฐาน เป็นปรัชญา เป็นกระดูกสันหลัง
ของศีลธรรม. เรามีกันแต่ศีลธรรมที่ไม่มีกระดูกสันหลัง,
คือไม่มีปรมาัตถ์ธรรมเป็นเครื่องสนับสนุน. ศีลธรรม
ทุกข้อจะต้องมีปรัชญาของศีลธรรมสนับสนุน. ปรัชญา
ของศีลธรรมไม่ใช่เป็นอันเดียวกับศีลธรรม; การบอกให้
ทำอย่างไร หรือไม่ทำอย่างไร เป็นศีลธรรม. การบอก
ให้รู้ว่า ทำไมจึงต้องทำอย่างนั้น หรือไม่ทำอย่างนั้น
นี้เป็นปรมาัตถ์ธรรม; ต้องเพียงพอแก่ศีลธรรม คนจึงจะ
ประพฤติศีลธรรม.

ในคำหับศีลธรรม ก็มีคำว่า ศีลธรรม และ
ปรัชญาของศีลธรรม, เรียกศีลธรรมว่า morality เรียก
ปรัชญาของศีลธรรมว่า ethics. เดียวนี้เราจะมีการใช้คำ
อย่างนี้ ตรงกันกับที่เขาใช้กันในหมู่นักจริยธรรมสากลหรือไม่
ก็ควรจะสอบดู; ให้คำที่ใช้มันตายตัว แน่นนอน, แล้ว
จะพูดกันง่าย พูดกันรู้เรื่อง. เดียวนี้แม้แต่คำพูดก็สับสน

ปนเปกัน ไปเสียหมด : เอาปรัชญาของศีลธรรมมาเป็น
ศีลธรรม, เอาศีลธรรมไปเป็นปรัชญาของศีลธรรม, คือ
ความปะปนกันระหว่างคำว่า morality กับคำว่า ethics นั้นเอง.

ขอให้ผู้ทำหน้าที่ให้การศึกษาบรมณ์ จัดกันเสียใหม่
ว่า จะสอนเด็กให้สอนพร้อมกันไป ทั้งศีลธรรมและปรัชญา
ของศีลธรรม อันได้แก่ปรมัตถธรรม. เราบอกเขาว่า จงทำ
อย่างนี้ ก็ต้องบอกเขาว่า ทำไมจึงต้องทำอย่างนี้. ถ้า
บอกเขาว่าอย่าทำอย่างนี้ ก็ต้องบอกเขาให้ชัดเจนว่า ทำไม
จึงต้องไม่ทำอย่างนี้. การสอนในโรงเรียนไม่สมบูรณ์, ที่
บ้านที่เรือนก็ไม่ค่อยสมบูรณ์, มีแต่ห้ามไม่ให้ทำ หรือบอก
ให้ทำแล้วก็ ไม่บอกปรมัตถธรรม ของมันว่า ทำไม, ทำไม,
แม้กระทั่ง ว่าอย่างไร, โดยวิธีใด ก็ไม่ค่อยได้บอก.

เราจะ ต้องมีการให้ที่คู่กัน ไปเสมอ : ให้ศีลธรรม
พร้อมกับปรัชญาของศีลธรรม; เพียงแต่ระวังอย่าให้
เป็นปรัชญาเพื่อ เหมือนที่กำลังเพิกกันอยู่ในโลก ไม่มี
ประโยชน์แก่ศีลธรรม ไม่เป็นแสงสว่างแก่ศีลธรรม ไม่เป็น
กระดูกสันหลังของศีลธรรม. ขอให้ช่วยกันมีปรัชญาจริง
คือปรมัตถธรรมของสิ่งที่เรียกว่าศีลธรรม โดยเฉพาะ.

หวังว่าท่านทั้งหลายคงจะสนใจกวกลับมารของปรมัตถ-
 ธรรม. ถ้าปรมัตถธรรมกลับมา โลกก็สว่างไสว, คือ
 จิตใจของคนนั้นสว่างไสว. รู้ตัวเองว่า ควรทำอะไร ทำ
 อย่างไร ทำเมื่อไร ทำเท่าไร ตัวนี้แต่ถูกต้องพอดีไปทั้งหมด;
 เป็นมัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา.
 ความพอดี นั้นเรียกว่า "มัชฌิมาปฏิปทา" มีแต่ความ
 ถูกต้องอย่างเดียว; เพราะว่า เขารู้ถึงปรมัตถธรรมของ
 ทุกสิ่งที่เขาเกี่ยวข้องด้วย. จิตของผู้มีปรมัตถธรรม อย่างนี้
 ย่อมสว่างไสว; เมื่อจิตของคนสว่างไสวแล้ว โลกนี้ก็
 สว่างไสว.

ขานมาจึงกล่าวว่า ปรมัตถธรรมกลับมาโลก
 สว่างไสว. ทุกสิ่งเป็นไปอย่างถูกต้อง; เพราะมีความ
 ถูกต้องทั้งศีลธรรมและปรมัตถธรรม.

ขอให้เรามีศีลธรรมที่มีปรมัตถธรรมเป็นกระดูก
 สันหลัง ขอให้มีการศึกษาอบรมลูกเล็ก ๆ ของเราด้วยศีลธรรม
 ที่มีปรมัตถธรรมเป็นกระดูกสันหลัง. เช่น บอกเด็ก ๆ ว่า
 ให้รักผู้อื่น ต้องอธิบายกันจนเห็นชัดว่า ทำไมจึงต้องรัก
 ผู้อื่น, ถ้าไม่รักแล้วจะเป็นอย่างไร, โลกนี้จะเป็นอย่างไร.

ถ้ารักผู้อื่นแล้ว จะสร้างโลกพระศรีอารย์ได้ในพริบตาเดียว, ถ้าทุกคนในโลกรักกัน โลกนั้นก็กลายเป็นโลกของพระศรีอารายเมตตรัยได้ในพริบตาเดียว อย่างนี้เป็นต้น. ให้เด็ก ๆ เขารักที่จะประพฤติปฏิบัติตามนั้น คือตามกฎเกณฑ์แห่งศีลธรรม.

เคยวนขอให้คู่ที่บ้าน ที่เรือน ที่โรงเรียน ที่วิทยาลัย ที่มหาวิทยาลัย ไม่มีปรมาัตถธรรม คือส่วนเล็กของศีลธรรม ที่นำมาอบรมสั่งสอน; ศีลธรรมมันก็มีไม่ได้, หรือมีแล้ว มันก็อยู่ไม่ได้, ก้อย ๆ หายไป ก้อย ๆ สูญไป, มีความต้องการตามอำนาจของกิเลสเข้ามาแทนที่ ถือว่าได้แล้วนั้นแหละดี ถูกหรือผิดไม่ต้องรู้จักัน.

นี่แหละ คนปัจจุบันนี้ ชาติสิ่งที่บรรพบุรุษเคยมี คงเนิ่นจึงต้องทนรับทุกข์ทรมาน มากยิ่งกว่าที่บรรพบุรุษของเราต้องได้รับ; ซึ่งเขาทนทุกข์กันแค่น้อย มีความสุขสงบเย็น, แววดตาแจ่มใสสนุกสนานเมื่อทำการงาน เพราะเขารู้ปรมาัตถธรรมสูงสุดว่า การงานคือการปฏิบัติธรรม. การทำหน้าที่ของมนุษย์ นั้นแหละ คือการทำบุญ, ทำหน้าที่ของคนให้ถูกต้องตามที่ธรรมชาติดำหนดมา ว่าคนนี้

มีสติปัญญาเพียงท่าน, มีกำลังกายเพียงท่าน, มีอะไรเพียง
ท่าน, ควรจะทำอย่างไร.

อย่าไปเสียใจ, อย่าไปโทษโชคชะตาอะไรที่ไหน;
สามารถทำหน้าที่ของมนุษย์ได้เท่าไรก็ทำให้เต็มที่, เขาก็เป็น
คนมีศีลธรรม ซึ่งมีปรมาัตถธรรมหนุนอยู่ เป็นกระตุก
สั่งหลัง; แม้ชุกคนอยู่อีกกลางแคว ก็ยังมีอยู่ตลอดเวลา,
ไม่เหมือน คนสมัยนี้ แม้ไปเที่ยวเล่นเที่ยวหัวอยู่ก็ยังมี
ทนทุกข์ มีจิตใจที่ระทมทุกข์, แม้เมื่อไปเล่นไปหัว แม้เมื่อ
พักผ่อน ก็ไม่เป็นการพักผ่อน. บรรพบุรุษเคยหาความ
สุขได้ เมื่ออานเหงื่อต่างน้ำอยู่กลางทุ่งนา เพราะว่ามี
ปรมาัตถธรรม.

ในที่สุดนี้ ขอให้ท่านทั้งหลายนำไปพิจารณา
ดู เติบโตอย่างของบรรพบุรุษ โดยเหตุผลที่ว่าพิสูจน์
แล้วว่า เขามีความสุขสงบ ไม่มีความทนทุกข์ทรมาน
วิฤตติการณ อันทนทานเต็มบ้านเต็มเมือง เหมือนอย่างที่เป็น
อยู่ในทุกวันนี้.

ขอให้เราประสบสุขอันเกิดจากศีลธรรม ซึ่งมีปร
มาัตถธรรมเป็นกระตุกสั่งหลังอยู่ ทุกทิศทั่วไตรภพเทอญ.

ปรมัตถธรรมกถbuma

ออกอากาศครั้งที่ ๓๘

๑๖ ต.ค. ๒๔

ปรมัตถ์หมดไป จิตใจมีตนนธ์.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

การบรรยายปาฐกถาธรรมชุดนี้ ข้าพเจ้าทำไปด้วย
ความมุ่งหมายว่า ปรมัตถธรรมจะกลับมามีความ
สำคัญมาก ในการที่ปรมัตถธรรมจะกลับมา จะต้องกลับมา
แต่การบรรยายเป็นหัวข้อย่อยเฉพาะวันนี้ว่า "ปรมัตถ์หมด
ไป จิตใจมีตนนธ์".

ถ้าปรมัตถ์หมดไป จิตใจมีตนนธ์ หมายความว่า
ทั้งเทวดาและมนุษย์ จะมีตนนธ์หมดแสงสว่างแห่ง
จิตใจ, เป็นชีวิตมืด แล้วก็จะกลายเป็นนรกมืดกันไป ทั้ง

สวรรค์และมนุษย์โลก จะอยู่กันด้วยมัจฉาภิภูริ ออกผลมา
เป็นความเห็นแก่ตัว จนโลกนี้สนั่นหวั่นไหวไปด้วยเสียง
ว่า ตัวกู—ของกู. ลำพังศีลธรรม ยังไม่มีอำนาจมากพอ
ที่จะกำจัดสิ่งที่เรียกว่าตัวกู—ของกู จึงต้องมีปรมาต-
ธรรมเข้ามาช่วย.

[ปรารภทบทวน.]

อาทมาขอโอกาสที่จะกล่าวอ้างถึงคำว่า “กลับมา—
กลับมา,” ปรมาตธรรมจึงกลับมา อีกสักครั้งหนึ่งเถิด.
ปู่ ย่า ตา ยาย ของเราเคยมีสิ่งนี้ จึงขอให้กลับมา, จึงใช้
คำว่า “กลับมา.” ปู่ ย่า ตา ยาย ของเราเคยชอบธรรมะ
กว่าเงิน, ท่านจึงอยู่กันอย่างอนตาหลับ มีความรักสามัคคี
ยินดีด้วยความสุขของผู้อื่น จนยิ้มเสมอ. คนไทยกลายเป็น
คนขี้มเสมอ เต็มไปด้วยความรู้สึกว่า ทุกคนเป็น
เพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย แก่กันและกัน, คำว่าเพื่อนบ้าน
จึงมีความหมาย. เคียงวัน คำว่า “เพื่อนบ้าน” ไม่ค่อยมี
ความหมาย เพราะทุกคนเห็นแก่ตัว.

ทุกคนไม่เห็นแก่ตัวแล้ว ก็จะมีคบปัญหา เศรษฐี
จะเกลื่อนเมือง ไม่มีแต่คนเยอเหมือนเคียงวัน. เศรษฐีมี

หลักว่า “ผลิตมาก กินแต่พอดีเหลือแล้วก็ไปช่วยเพื่อนมนุษย์” ดังนั้นเศรษฐีจึงไม่ควรมีเงิน ๑๐ ล้าน ๑๐๐ ล้าน ๑,๐๐๐ ล้านก็ได้, มีเงินเท่าไร ถ้าถือหลักว่า “ผลิตมาก กินแต่พอดี เหลือไปช่วยผู้อื่น” ก็เรียกว่าเศรษฐีกันทั้งนั้น. นายทุนเขาไม่ทำอย่างนั้น จึงไม่ชื่อว่าเศรษฐี. นายทุนมีกระดาษรับ ชั้นเอาประโยชน์ของผู้อื่นมารวมไว้ที่ตัวเอง; โลกกำลังเป็นอย่างไร เพราะว่ามีนายทุน.

ดังนั้น ปรมัตถธรรมจึงต้องกลับมา. กลับมาเพื่อเพิ่มพลังให้แก่ศีลธรรม ก่อนแต่ที่ศีลธรรมจะล้มละลายหายไป.

[เทียบปรมัตถธรรมกับศีลธรรม.]

อยากขอโอกาสย้าคำว่า ปรมัตถธรรมคืออะไร อีกสักครั้งหนึ่งเถิด. โดยจะเทียบกันให้เห็นง่าย ๆ ว่า ศีลธรรมเป็นอย่างไร. ปรมัตถธรรมเป็นอย่างไร.

เมื่อกล่าว โดยศีลธรรม : พ่อแม่ก็คือผู้ที่เกิดเรามา เราจะต้องกตัญญูกตเวที เลี้ยงดูท่าน ตามระบบของศีลธรรม. แต่ตกพูด โดยปรมัตถธรรมแล้ว พ่อแม่นั้นคือพระพรหม

ของลูก, เทวการของลูก, พระอรหันต์ของลูก, พ่อแม่เป็น
 อาจารย์คนแรก สอนจนกระทั่งวิญญาณของลูกเดินไปทุกทาง.
 พ่อแม่ก็เป็นผู้นำทางวิญญาณ ให้การเกิดครั้งที่สอง ซึ่งเป็น
 การเกิดทางวิญญาณ ซึ่งจะต้องสนองคุณกันในขั้นที่ลึกกว่า;
 ถ้าพูดโดยปรมาัตถธรรมก็สูงกว่ากันอย่างนี้.

ทั้ง ศีลธรรม นั้น เป็นสิ่งที่ต้องใช้การบังคับ ชีวชน
 ต่าง ๆ นานา จะกำจัดความทุกข์ได้ก็เป็นเพียงชั้นผิว
 นอก ซึ่งหยาบหรือตื่น หรือต่ำกว่า ส่วนปรมาัตถธรรม นั้น
 ไม่ต้องใช้การบังคับชีวชน; แต่เป็นการแสดงให้เห็นชัดแจ้ง
 ด้วยตนเอง ลึกซึ้ง; แก้วความทุกข์ได้ถึงรากเหง้าของ
 ความทุกข์; เป็นของละเอียดและเป็นของสูง.

ทั้งจะมองอีกทางหนึ่ง สิ่งทีเรียกว่า ศีลธรรม นั้น
 ใช้ ภาษาคนพูด, พูดอย่างคนธรรมดาพูด, พูดไปใน
 ลักษณะที่มีตัวมีตน มีสัตว์ มีบุคคล ยังเนื่องอยู่ด้วยโลก ยัง
 ไม่พ้นจากการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ไปได้. แต่ถ้าพูดโดย
 ปรมาัตถธรรม นั้น ก็ใช้ภาษาธรรม ซึ่งไม่ยึดถือด้วยคนสัตว์
 บุคคล, เป็นเรื่องเหนือโลก หันโลก หรือพ้นความเกิด
 แก่ เจ็บ ตาย.

เกือบทุกที่ที่หนึ่ง ศีลธรรม นั้น เป็นตัวบทบัญญัติ
ระบุไว้ให้ทำอย่างไร ส่วน ปรมัตถธรรม นั้น เป็นเหตุผล
ของบทบัญญัติ เป็นปรัชญาของศีลธรรม คือบอกให้รู้ว่า ทำ
ไมจึงต้องปฏิบัติศีลธรรม, จึงเป็นรากฐานของศีลธรรมนี้ ก็
ควรจะคู่กันให้ดี.

จะคู่กันเป็นคู่สุดทายว่า ศีลธรรม นั้น จะนำมาให้
ได้เพียง มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ ซึ่ง เป็นสุขอย่าง
โลกิยะ. แต่ ปรมัตถธรรม นั้น จะนำไปถึงนิพพานสมบัติ
เป็นสุขส่วนโลกุตตระ อยู่กันคนละชั้นอย่างนี้. แต่ถึงอย่าง
นั้นก็ยังต้องเกี่ยวข้องกัน สนับสนุนแก่กันและกัน โดย
เฉพาะอย่างยิ่ง ปรมัตถธรรมต้องเป็นรากฐานของศีล-
ธรรม.

ถ้าไม่มีปรมัตถธรรม ศีลธรรมจะพินาศ.

ที่นี้มาพูดถึงข้อที่ว่า ถ้าปรมัตถธรรมไม่มี ศีล-
ธรรมก็จะกลายเป็นไม้หลักปักเลน, และสูญสิ้นไปในที่
สุด. ศีลธรรมไม่มีแล้วอะไรจะเกิดขึ้น? ขออันชวนให้
ช่วยกันพิจารณา看去ให้ดีๆ ถ้าศีลธรรมไม่มีแล้ว วัฒนธรรม

ทั้งหลายจะกลายเป็นวินาศกรรม, วัฒนธรรมจะกลายเป็น
 วิฆาตกรรมทุกชนิด. สถาบันที่ตั้งของวัฒนธรรมจะกลายเป็น
 เป็นโอกาสแห่งการทุจริต, การชวนชวายเป็นความสุขความ
 เจริญ เป็นหมันหมด เป็นโอกาสแห่งการทุจริตไปหมด,
 เป็นการทำอะไรสิ่งทุกอย่าง ที่พระเจ้าได้จัดไว้ให้แต่เป็น
 อย่างดี, จะทำลายอะไรบ้าง? จะให้เกิดผลอย่างไรบ้าง?
 ขอให้พิจารณากันทั้งข้อไปนี้ :—

ถ้าไม่มีศีลธรรม แล้ว นักเศรษฐกิจก็โกง นัก
 การเมืองก็โกง นักปกครองก็โกง; ถ้าไม่มีศีลธรรมแล้ว
 มันเป็นอย่างนี้. ข้าราชการก็จะโกง ไม่ว่าข้าราชการทหาร
 หรือตำรวจ พลเรือน. ผู้ผลิตโกง ผู้ซื้อโกง ผู้ขายโกง
 คนกลางโกง คนขนส่งโกง พ่อค้าโกง ชาวนาโกง
 ชาวสวนโกง แล้วจะเป็นอย่างไร? ถ้าไม่มีศีลธรรมแล้วจะ
 เป็นอย่างไร? กิจการธนาคารทั้งหลายก็โกง, พวก นาย
 หนังกี่โกง, พวก ทนายความก็ โกง; แม้ที่สุดแก่ตุลาการ
 ก็ โกง อัยการ ก็ โกง ราชทัณฑ์ ก็ โกง; แม้ที่สุด ครู
 ทั้งหลายก็ โกง, แพทย์ ทั้งหลายก็ โกง, ซึ่งแต่ก่อนมันไม่
 เคยมี. ในที่สุดที่น่าสังเวชที่สุด ก็พุทธบริษัทนั่นเอง จะ

กลายเป็นคนโกง; แม้ที่เป็นนักบวชก็จะกลายเป็นคนโกง; แล้วอะไรจะเกิดขึ้น ขอให้พิจารณาเถิด.

ทันทีที่ออกไป ถึง ตัวสถาบัน ซึ่งไม่ใช่บุคคล: สถาบันที่จัดขึ้นไว้สำหรับแก้ปัญหาต่างๆ ของมนุษย์ ก็ จะกลายเป็นโอกาสสำหรับการคดโกง ชุกริต. เช่นกิจการ แพทย์, สถาบันแพทย์ สำหรับช่วยชีวิตมนุษย์ ก็ จะกลายเป็นสถาบันชุกริต. โรงเรียนหรือการศึกษา ก็ จะกลายเป็นสถาบันการค้าสำหรับชุกริต. การสังคมสงเคราะห์ ก็ จะเป็นแต่เพียงเครื่องซื้อพรรคพวก, การซื้อพรรคพวก, การดนตรี เพลง ร่ายรำ ซึ่งเป็นของประจำในโบสถ์ ทำให้ คนมีจิตใจเย็น ก็ กลายเป็นของร้อน เป็นศิลปะแห่งการ กระตุ้นกิเลส. มหรรณพทุกชนิด แม้ที่สุกแต่ว่าหนัง ทะสูงของคนชาวบ้าน ก่อนนั้นเป็นการศึกษา เรียนวัฒนธรรม เวียนภาษาจากหนังทะสูง: พวกบักขี้ได้พูดกรุงเทพฯ เป็น เพราะหนังทะสูงสอน. นิมหรรณพเป็นการศึกษาทุก ชนิด ก็ กลายเป็นเรื่องหยาบโลน. เดียวนี้เป็นเรื่อง หยาบโลนจนเหลือที่จะรับไหวแล้ว ศิลปะทุกแขนงจะรับใช้ กิเลส, ศิลปะกลายเป็นเครื่องรับใช้กิเลส; ไม่ใช่เป็นที่ตั้ง แห่งความมั่งคั่งและเยือกเย็น.

ที่^{นี้}จะมากยิ่ง ทรัพย์สิน ที่รวมกันอยู่ในโลก ถนนหนทาง ที่สร้างด้วยเงินมากๆ ^{นี้} จะกลายเป็นเครื่องมือสำหรับทำการโจรกรรมโดยสะดวก : ยานพาหนะ กัศิ, สื่อสารทุกชนิดกัศิ, กลายเป็นเครื่องมือประกอบอาชญากรรมไปเสีย. กิจกรรมไฟฟ้า ประมาณอะไรก็ตาม มันก็กลายเป็นเครื่องมือสำหรับประกอบอาชญากรรม ไปเสีย. แม้ที่สุดแต่ บ้านสวย ๆ อย่างกับวิมานนั้น ก็ กลายเป็นที่อยู่ของคนคดโกง หรือผู้ประกอบอาชญากรรม. อย่างนั้นมันเพ็งมีเมื่อโลกมันไร้ศีลธรรม; ก่อน^{นี้}มันไม่มีเพราะว่ามันมีศีลธรรม.

สรุปความว่า สวรรค์จะกลายเป็นนรก. บัจฉัยเครื่องอาศัยแห่งชีวิตทุกชนิด ก็ จะกลายเป็นยาพิษสำหรับทำลายมนุษย์. มนุษย์จะกลายเป็นสัตว์ที่เร็วไปยิ่งกว่าสัตว์ แล้วก็ทำสิ่งที่สัตว์มันก็ไม่ทำ. ในที่สุดโลก^{นี้}จะแตกสมชื่อ ก็คือว่าโลก^{นี้}มันจะต้องแตก หรือเป็นสิ่งที่แตก.

ฉะนั้นขอให้สนใจคำว่า ปรมัตถธรรมจะต้องกลับมา. ปรมัตถธรรมเพื่อศีลธรรม เราควรจะศึกษากันให้แจ่มแจ้งซัดเจนอย่าง^{นี้}.

ที่จะดู ในแง่ของภาษา กันบ้าง. ปรมัตถธรรม
ที่เกี่ยวกับภาษา นี้กำลังเป็นพิษ อยู่อย่างมาก; เพราะ
ผู้พูดนี้ไม่มีความรู้ ในเรื่องปรมัตถธรรมนั่นเอง.

อาตมาขอยกตัวอย่างด้วยคำว่า อุปาทาน กับคำว่า
สมาทาน. อุปาทาน แปลว่ายึดมั่น ถือมั่น, สมาทาน
แปลว่า ถือไว้เป็นอย่างดี. คำว่าอุปาทานกับคำว่าสมาทาน
นี้ ตรงกันข้าม, ต่างกันเป็นฟ้าและดิน; อุปาทาน ยึดมั่น
ถือมั่นนั้น ทำด้วยอวิชา ด้วยความโง่ ด้วยอคติเห ด้วย
โมหะ; นี้อุปาทานยึดมั่นถือมั่น. ส่วนคำว่า สมาทาน
แปลว่า ถือเอาไว้อย่างดี นี้ต้อง ทำด้วยปัญญา ทำด้วย
วิชา ทำด้วยสติ; มันจึงต่างกันอย่างกับฟ้าและดิน. เคียว
นี้เรากำลังทำผิดในเรื่องของ ๒ คำนี้.

อาตมาชี้แจงอยู่เสมอ เรื่อง อุปาทาน ยึดมั่นถือ
มั่นนั้น ว่ามันเป็น ขี้ศึก; อย่าเอาเข้ามา. จึงมีแต่
สมาทาน ถือไว้อย่างดีด้วยสติปัญญา.

อาตมากลายเป็นผู้ที่ถูกตำหนิ ถูกกล่าวหา ในการ
บรรยายธรรมที่เกาะลอสแอนเจลิส มีคนกล่าวหาว่าอาตมา
เป็นบัณฑิตใจ, เป็นนักปราชญ์ใจ, เพราะสอนไม่ให้ใคร

ยึดมั่นถือมั่น แม้แต่ในพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์และ
พระนิพพาน. ขอน้ขอยืนยันว่า จริงอย่างนี้. อาตมา
สอนเรื่องความไม่ยึดมั่นถือมั่นจริงอย่างนี้ : ให้ทำอะไรด้วย
สมาทาน; อย่าทำด้วยอุปาทาน ที่ยึดมั่นถือมั่น.

เดี๋ยวนี้เราทำอะไรด้วยความยึดมั่นถือมั่น มาก
เกินไป เช่น จะมีสรณะคณั มีพระพุทฺธ พระธรรม พระ-
สงฆ์ เป็นที่พึ่ง ก็ทำด้วยความยึดมั่นถือมั่น; มันก็เกินไป
เพราะทำด้วยอวิชชา คัดเอา โมหะ เหลือๆ ตามๆ กันไป.
ไม่ได้ทำด้วยสมาทาน. เราต้อง สมาทานสรณะคณั; อย่า
อุปาทานต่อสรณะคณัมันจะกลายเป็นเสด็จพิศิตตปรามาส.

แม้ที่สุดแล้วจะเอาพระเครื่องมาแขวนที่คอสักองค์
หนึ่ง ก็ขอ ให้ทำด้วยสมาทาน ด้วยสติสัมปชัญญะ-
ปัญญา รู้สึกผิดชอบชั่วดี. ถ้าทำด้วยอุปาทาน ยึดมั่น
ถือมั่นแล้ว การทำเช่นนั้น ก็กลายเป็นเสด็จพิศิตตปรามาส
ไปเสีย ทั้งที่มีการกระทำอย่างเดียวกัน. มีปรากฏการณ์อย่าง
เดียวกัน, ก็กลายเป็นของตรงกันข้ามอย่างนี้. ขอให้กึกกู่ให้
ถี่เถิด.

จะให้ทาน ก็ดี อย่าทำด้วยความยึดมั่นถือมั่น จะ
 เมฆบุญ; ให้ทำด้วยสมาทาน ถือไว้อย่างดี ทำไว้อย่างดี
 ด้วยสติปัญญา.

จะรักษาศีล ก็ดี ขอให้เป็นการ สมาทาน สมาทาน
 ศีล อย่าอุปาทานในศีล มันจะกลายเป็นศีลพัทตปราม
 มาสไป. ถือศีลต้องสมาทานศีล; อย่าอุปาทานศีล.

แม้ที่สุดแต่จะมีสัมมาทิฏฐิ ก็จงสมาทานสัมมา
 ทิฏฐิ. อย่าได้อุปาทาน ต่อสัมมาทิฏฐิ; ถ้าไปอุปาทาน
 ต่อสัมมาทิฏฐิ ก็กลายเป็นมิจฉาทิฏฐิ ไปเสียเท่านั้นเอง.
 ไปอยู่ในรูปแบบที่เรียกว่า ศีลพัทตปรามาส.

ศีลพัทตปรามาสนั้น มีความหมายที่สำคัญก็คือ
 ไปลูบคลำของดี ๆ ให้สกปรก; ไปยึดถือเอาข้อวัตร
 ปฏิบัติต่าง ๆ ด้วยมิจฉาทิฏฐิ จนสูญเสียความประสงค์
 เดิม, สูญเสียเหตุผลอันถูกต้อง. ของเดิมมันดีอยู่; พอ
 อุปาทานเข้าไปลูบคลำ มันก็กลายเป็นของผิด. เป็น
 ของสกปรกไป. ขอให้ท่านทั้งหลายจงได้สนใจคำๆนี้ :
 สมาทานช่วยให้รอดได้; แต่อุปาทานก็จะฝังลงในนรก
 ที่เดียว.

ขอให้ดูความแตกต่างระหว่างความยึดมั่นถือมั่นกับการถือไว้เป็นอย่างดีนี้ ให้มากเป็นพิเศษ. เมื่อไม่มีปรมาัตตธรรม คือ ไม่มีความรู้ที่ถูกต้องในชั้นปรมาัตตธรรมแล้ว ระวางให้ดี. การกระทำทุกอย่างจะทำได้ด้วยอุปาทาน คือยึดมั่นถือมั่นด้วยกิเลส ตัณหา มานะ ทิฏฐิของคน มีผลร้ายแทนที่จะมีผลดี.

คำว่า ยึดมั่นถือมั่นนี้ เป็นภาษาศีลธรรม ที่ใช้ผิด, ใช้ผิดความหมาย กลายเป็นสิ่งที่ตำหนาม ต้องสนใจแก้ไขกันเสียให้ถูกต้อง. อย่าให้เป็นยึดมั่นถือมั่น, แต่ให้เป็นการถือไว้อย่างดี คือ ให้เป็นสมาทาน อย่าเป็นอุปาทาน.

อุปาทานทำให้เกิดความเห็นแก่ตัว หลับหู หลับตา เบียดเบียนทั้งตัวเองเบียดเบียนทั้งผู้อื่น. ต้องเปลี่ยนแปลง, ต้องหักแปลง, ต้องปรับปรุง ให้อุปาทานกลายเป็นสมาทานด้วยสติปัญญา, มีศีลธรรมด้วยสมาทาน; มีใจด้วยอุปาทาน.

ศีลธรรมในโลกต้องมีด้วยการสมาทาน; ไม่ใช่มีด้วยอุปาทาน ซึ่งมันเป็นไปไม่ได้. มีสมาทานไว้เป็น

อย่างนี้แล้ว จิตก็ไม่มีกมณฑ์ ไม่หลับหลับตา, ไม่ทำลาภ
ศีลธรรม, ไม่มีศีลธรรมชนิดที่เป็นพิษโดยไม่รู้สึกตัว,
ทั้งนั้นแหละ ปรมัตถธรรมจะท้องกลับมา, กลับมาช่วยให้
ทันเวลา.

ทำหน้าที่ของมนุษย์นคอปฏิบัตธรรม.

ทีนี้ก็จะคุยกันเ็นข้อที่ว่า ปรมัตถ์หมดไป จิตใจ
มิตมณฑ์ ซึ่งเป็นหัวข้อของการบรรยายในวันนี้ ว่า ปรมัตถ์
หมดไปจิตใจมิตมณฑ์. ความมิตมณฑ์แห่งจิตใจ นั้นคือ
ความไม่รู้ที่เกิดมาทำไม? เกิดมาควรจะได้อะไร? เขา
ไม่รู้ว่าการทำหน้าที่ของมนุษย์นั้นแหละ คือการปฏิบัติ
ธรรม. การทำหน้าที่ของมนุษย์นั้นแหละ ก็บุญกุศล
เป็นสุข เป็นเกียรติยศอย่างยิ่ง. การไม่ทำหน้าที่ของมนุษย์
นั้นแหละ คือบาป คือความทุกข์ ความน่าละอาย.

บุญอยู่ที่ทำหน้าที่ของมนุษย์ ให้ถูกต้องและ
สมบูรณ์. บาปคือการไม่ทำหน้าที่ของมนุษย์ จะด้วย

ความเกือกร่วนหรือควยอะไรก็ตามเกิด, กระทั่งทำผิดหน้าที่
ของมนุษย์ ^{นี้}คือบาป.

ความมีคัมภ์แห่งจิตใจเกิดขึ้นมาแล้ว ทำให้ไม่รู้,
ไม่ทำให้รู้, ^{ไม่รู้}ว่า ไม่จำเป็นที่คนเราจะต้องทำงานรูป
แบบเดียวกันหมด. แม้เขาจะเป็นคนล้างท่อ กวาดถนน
ถือสามล้อ แจวเรือจ้าง อะไรก็ตามเถอะ, เมื่อเขาได้ทำ
เต็มความสามารถ ด้วยความสำนึกในหน้าที่ของมนุษย์แล้ว
ก็ควรจะให้เขาได้รับเกียรติแห่งความมีศีลธรรม หรือมีความ
เป็นมนุษย์เต็มที่. เหมือนกับคนที่จะเป็นประธานาธิบดี
เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นรัฐมนตรี เป็นอะไรก็ตาม, เมื่อ
ต่างฝ่ายต่างทำหน้าที่อย่างมนุษย์ของตน ที่จะทำให้ได้แล้ว
ก็ทำเถิดมีเกียรติเท่ากัน.

ที่จะให้ คนเราทำงานเหมือนกันนั้น ไม่ได้ เพราะ
ธรรมชาติแบ่งมาให้แล้ว : เป็นคนฉลาด เป็นคนไม่ฉลาด
เป็นคนอ่อนแอ เป็นคนแข็งแรง เป็นคนพิการ เป็นคน
ไม่พิการ; ฉะนั้นเราทำเท่ากันไม่ได้; แต่เราทำเต็มที่
ด้วยความหมายแห่งความเป็นมนุษย์ได้. เราต้องรู้, ^{ไม่รู้}
ก็มีคัมภ์.

คนมีคัมภีร์ใจไม่รู้ว่า ความสุขนั้นหาได้เมื่อ
ทำงาน ในที่ทำงาน ในขณะที่กำลังทำงาน; ไม่ใช่สิ้นเดือน
แล้วเอาเงินไปทำอบายมุข, หาความสุข แล้วก็ก่อกองหน้าที
การงาน โกงเวลาของกรรงาน; เพราะว่าความสุขมันอยู่
ที่โน่น. แต่ถ้าเรามีความสุขอยู่ที่โต๊ะทำงาน ก็สนุก
เป็นสุข อยู่ที่นั่น, ไม่อยากจะโกงเวลา โกงการงาน;
แล้วก็มีความสุขจริงๆ; เพราะว่าได้มีสุขชนิดที่ไม่เผลา,
สุขกามารมณ์นั้นมันเผลา, ทำให้เงินเดือนไม่พอใช้, ทำให้
ข้าราชการต้องคอร์ปชั่น, ทำให้ยากจน จนเกิดอันธพาล;
เพราะเขาไม่มีความสุขในการทำงาน.

ถ้ามีสติปัญญา ก็หาความสุขได้ในการทำงาน
เป็นความสุขที่แท้จริง. ความสุขที่แท้จริงไม่กั๊กเจ้าของ;
ความสุขที่หลอกลวงนั้นมันกั๊กเจ้าของวินาศไปหมด, ทำ
เจ้าของให้เป็นทาสของสิ่งเสพติด, ทำให้เจ้าของไม่อาจจะยก
มือไหว้ตัวเองได้, นั่นแหละความสุขที่หลอกลวง. ถ้าเป็น
ความสุขที่แท้จริง ยกมือไหว้ตัวเองได้, มีบัตินธรรม, คือ
รู้สึกว่าคุณมีคุณธรรม ที่ควรจะให้ยกมือไหว้ตัวเองได้.

ควรรู้ว่าความสุขที่แท้จริงนั้น ไม่ต้องใช้สสาร
 ไม่ต้องใช้เงิน; เพราะมันเกิดมาแต่ ธรรมะปัด, ธรรมะ-
 ปัด, ธรรมะปัด สร้างขึ้นได้ด้วยการประพฤติปฏิบัติ
 ถูกต้อง ในหน้าที่การงาน; ไม่ต้องใช้เงินใช้สสาร
 ที่จะซื้อหาความสุขเหล่านี้. ส่วนความสุขที่ยังต้องใช้เงิน
 ยังต้องใช้สสารนั้น ยังเป็นความสุขหลอกหลวง, ยังไม่ใช่
 เป็นความสุขที่แท้จริง.

ความสุขที่แท้จริงนั้นมี ปรมาัตถธรรมแห่งชีวิตโดย
 สมบูรณ์, ปรมาัตถธรรม คือความจริงของสิ่งทั้งปวง ที่
 เกี่ยวกับชีวิต จำเป็นมาก, จะเป็นเหตุให้ได้รับความจริง
 ได้ปฏิบัติความจริง มีแต่ความถูกต้อง, เว้นกว่าความสุขที่
 แท้จริง.

ปรมาตถกถาจิตใจมีความสุขและ สว่าง.

สรุปว่า ความสุขที่แท้จริงไม่กิดเจ้าของ, ไม่ทำ
 เจ้าของให้เป็นทาสแห่งสิ่งเสพติด, ทำให้เจ้าของยกมือไหว้
 ตัวเองได้, และไม่ต้องใช้สสารในการหา. ความสุข
 หลอกหลวงมัน กิดเจ้าของ, ทำให้เจ้าของเป็นทาสสิ่งเสพติด,

คือใช้เงินซื้อหามา, ทำให้หมกความ เป็นมนุษย์. ความสุข
ที่แท้จึงกลับไม่มีใครสนใจ. สนใจแต่สุขที่ตองซื้อหามาด้วย
เงิน. นี่ก็เพราะความมีคมนต์.

ปรมัตถ์หมดไป จิตใจมีคมนต์ มีคมนต์แล้วก็
เป็นอย่างนี้. โลกทั้งโลกกำลังมีคมนต์ สร้างแต่สิ่งที่
วิฤตการณ ไม่อาจจะสร้างสิ่งที่ เป็นสันติภาพ. โลกมีคมนต์
ไม่มีศีลธรรมเพื่อสันติภาพ ก็สร้างกันแต่วิฤตการณอื่นไม่รู้
จักจบจักสิ้น, ไม่มีใครรักผู้อื่น. นี่แหละเป็นพื้นฐานของ
สงคราม เป็นสิ่งหลอกลวงของมารร้าย.

ขอให้ทุกคนสนใจว่า ปรมัตถธรรมต้องกลับมา
แล้วโลกนี้จะมีศีลธรรม; โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ให้รู้ว่า
เราเป็นเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน โดยธรรมชาติ
อันเล็กซึ่ง: จะเรียกว่าพระเจ้าจัดให้ก็ได้, จะเรียกว่ากฎ
ของธรรมชาติจัดให้ก็ได้, เป็นสิ่งอันสูงสุด ที่เราจะต้อง
รักเพื่อนมนุษย์ ในฐานะเป็นผู้ร่วมการเกิด แก่ เจ็บ ตาย;
เป็นเพื่อนในการเกิด แก่ เจ็บ ตาย นี่เป็นส่วนปรมัตถธรรม.

สรุปความในวินัยว่า อาตมายังเน้นย้ำ เรื่อง
ปรมัตถธรรมกลับมา, แม้ข้อความบางอย่างจะซ้ำกับ

ข้อความในการพูดครั้งที่แล้วมา ก็ขอให้ได้รับอภัยเกิด
 เพราะว่ามันจำเป็นที่จะต้องเน้นในบางสิ่งบางอย่าง.

ขอให้ปรมัตถธรรมแจ่มแจ้งแก่ท่านทั้งหลาย จน
 กระทั่งความมืดมนที่นั่นหมดไป. ปรมัตถ์หมดไป จิตใจ
 มีตมन्ท์ ปรมัตถ์กลับมา จิตใจมีแสงสว่าง. ขอให้
 อยู่ด้วยความรู้ที่ถูกต้อง หล้อเลี้ยงศีลธรรม คือการ
 ประพฤติปฏิบัติ สำหรับทำให้โลกนี้มีสันติสุข.

ขอให้ท่านทั้งหลายมีความสดชื่นแจ่มใส เยือกเย็น
 เป็นสุขอยู่ทุกทิพาราตรีโดยเร็ว และโดยทั่วทุกท่านทุกคน
 เทอญ.

ปรมัตถธรรมกลับมา

ออกอากาศครั้งที่ ๓๔

๒๐ ก.ย. ๒๕

มัวเป็นกันแต่คน มนุษย์ก็ไม่มี.

ท่านสาธุชน ^{๕๔}ผู้มีความสนใจในธรรม ^๕ทั้งหลาย,

การบรรยายปาฐกถาธรรมในวันนี้ อาตมาจะได้กล่าวด้วยความมุ่งหมายว่า ปรมัตถธรรมจะกลับมา ในฐานะเป็นภาวะทุกสัณหลังของศีลธรรมต่อไปตามเดิม; แต่มีหัวข้อย่อยเฉพาะวันนี้ว่า "มัวเป็นกันแต่คน มนุษย์ก็ไม่มี". ถ้าเรามัวเป็นกันแต่คน มนุษย์ก็ไม่มี; เพียงเท่านั้นก็พอจะสังเกตเห็นได้ว่า ความเป็นมนุษย์นั้น ต้องการธรรมะชั้นปรมัตถ์. การเป็นแต่เพียงแต่คนนั้น เป็นเพียงชั้นศีลธรรม จะต้องรู้จักปรมัตถธรรม เพื่อให้คนเป็นมนุษย์.

การบรรยายธรรม ซึ่งจัดขึ้น ในยุคนี้ ล้วนแต่
 บรรยายปัญหาอันเลวร้ายของบ้านเมือง คือ สภาพสังคมที่
 เต็มไปด้วยความเสื่อมทางศีลธรรม: มีอันธพาลเต็มบ้าน
 หรือมีคนพูดว่าชุมยิ่งกว่าชุม, มีความพารุณโหดร้ายในการ
 กระทำ เหลือที่จะนำมาบรรยายได้ เพราะมันจะสกปรกปาก,
 ผู้ใดไม่กลัวสกปรกปากก็ไปหาหนังสือพิมพ์มาดูรูปภาพ หรือ
 อ่านเรื่องเขาเองก็แล้วกัน. อาจมาคิดว่า ไม่ต้องบรรยายรา
 ดะเยือกนั้น ๆ.

นี่แหละ เป็นปัญหาทางศีลธรรม คือความไร้ศีล
 ธรรม, เป็นปัญหาที่ไม่เคยมีในกาลก่อน คือ ในสมัยที่ไม่
 ร่ำรวยด้วยเศรษฐกิจ โบราณโน้นปัญหาอย่างนี้ ไม่มี.
 เกี่ยวนี้จัดการเศรษฐกิจ เรียกว่าเจริญก้าวหน้ากันทั้งโลก
 ก็กลับมีปัญหาทางศีลธรรม เต็มไปด้วยอันธพาลในทุกๆ
 ระดับ.

เราไม่มองกันว่ามูลเหตุอันแท้จริงนั้น คือ ความ
 เสื่อมทางศีลธรรม ไม่ใช่ปัญหาเศรษฐกิจ หรือเศรษฐกิจ
 ล้วน ๆ; ตัวเศรษฐกิจเสียอีกที่เป็นกันเหตุให้เกิดความเสื่อม
 เสี่ยงทางศีลธรรม. ผู้ที่มุ่งต่อเศรษฐกิจมากเกินไป ก็ไม่คำนึง

ถึงศีลธรรม, ผู้ที่มีหน้าที่แก้ไขปัญหานี้ ก็มุ่งแต่จะแก้ไขทางเศรษฐกิจด้านเดียว; ไม่มุ่งแก้ทางศีลธรรม มันก็ยิ่งยุ่ง เหมือนกับเขานำโคลนมาล้างโคลน. ความเห็นแก่ตัวมาจากเรื่องเศรษฐกิจ เอาเรื่องเศรษฐกิจมาแก้ความเห็นแก่ตัว มันก็แก้ไม่ได้ ยิ่งแก้ก็ยิ่งยุ่ง.

เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือให้เกิดอำนาจ ให้เกิดกำลัง เพื่อความรุ่งเรืองของตน มันก็สร้างความเห็นแก่ตัวพร้อมกันไปในตัว, ยิ่งรวยด้วยเศรษฐกิจก็ยิ่งเห็นแก่ตัว, ไม่อาจจะแก้ปัญหาทางศีลธรรม; ดังนั้น ศีลธรรมก็ไม่ฟื้นตัว มีแต่จะอุบอับลงไป.

ศีลธรรมไม่มีกระดูกสันหลัง, ศีลธรรมไม่มีปรมาัตถธรรมเป็นกระดูกสันหลัง ก็สร้างได้แต่ความเป็นคน ซึ่งเกิดมาก็เป็นคน มาตีมาชกกันแล้วแต่การประพฤติปฏิบัติ. แต่ถ้าเป็นมนุษย์แล้วจะไม่มีชก; เพราะคำว่ามนุษย์ แปลว่า มีใจสูง หรือเป็นเหล้ากอของพระมนุษย์มีใจสูง นั่นมันเป็นปรมาัตถธรรม ของความเป็นมนุษย์. เราจะต้องเอาปรมาัตถธรรมมาเป็นกระดูกสันหลังของศีลธรรม

คนก็จะกลายเป็นมนุษย์ เคี้ยวไม้ไม่มีปรมัตถธรรม สำหรับ
มาช่วยเหลือศีลธรรมในขั้นนี้.

ขอให้กสิณเกิดว่า แม้จะแก้ปัญหอบายมุข
ก็ต้องมีปรมัตถธรรม คือความจริงที่สูงไปกว่าคนธรรมดา
จะคิดจะนึก คนธรรมดาไม่มีธรรมะจึงไปชอบบายนุหหวัง
ฟังบายนุห; แต่ถ้าเขามีปรมัตถธรรมพอ ก็จะเห็นว่า
อบายนุหเป็นสิ่งเลวร้าย.

ความสุขอันนั้น ไม่ใช่อย่างเดียวกับความสุขเย็น,
สุขร้อน คือสนุกสนานทางวัตถุ ใช้เงินเป็นปัจจัย มหา
ความสนุกสนานทางวัตถุ; นั่นก็เป็นสุขร้อน ไม่ใช่สุขเย็น,
คือการประพฤติ ปฏิบัติ ที่ถูกต้องทางกาย ทางวาจา และ
ทางจิต แล้วก็สุขเย็น, สุขไม่เป็นก็ไม่รู้ว่า นั่นเป็น
เรื่องสำหรับคนหรือสำหรับผี, ความสุขจากอบายนุห
เป็นเรื่องสำหรับคนหรือเป็นเรื่องสำหรับผี, ซึ่งล้วนแต่
ไม่ถึงความเป็นมนุษย์ด้วยกันทั้งนั้น.

ปรมัตถธรรมเป็นกระดูกสันหลังของศีลธรรม.

อาตมาจะต้องขอร้องท่านทั้งหลาย ให้พิจารณาแก่กัน
ถึง บู่ อ่า คา ยาย อันเป็น บรรพบุรุษ ของเราแต่ทันทลึง ;
ท่านเหล่านั้นล้วนแต่ มีปรมัตถธรรม เป็นกระดูกสันหลัง
แห่งศีลธรรมของท่าน.

เมื่อคุณถึงศีลธรรม พอจะแบ่งแยกได้เป็นสองฝ่าย
คือ ศีลธรรมฝ่ายสังคัม และ ศีลธรรมฝ่ายบุคคล เป็นส่วน
ตัว, บู่ อ่า คา ยาย ของเราท่านมีปรมัตถธรรม.

สำหรับศีลธรรมในสังคัม ก็คือข้อที่ว่า บู่ อ่า คา
ยาย ท่านถือว่า สัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ
ตาย ค้ำยันกันทั้งหมดทั้งสิ้น. ท่านท่านเชื่อเต็มที, เชื่อด้วย
การเห็นด้วยปัญญา, เชื่อด้วยการอบรมสั่งสอนกันมา,
ประพฤติกิปฏิบัติกันอยู่, จึงถือว่าทุกคนเป็นเพื่อนเกิด แก่
เจ็บ ตาย ค้ำยันกันทั้งหมดทั้งสิ้น, ถ้าถือศาสนาอื่น ก็จะถือว่า
ทุกคนเป็นลูกของพระเจ้า ค้ำยันกันทุกคน ท่านจะทำอะไรๆ
กันก็ถึงผู้อื่น.

เมื่ออาตมาเป็นเด็ก ๆ จะปลุกคันหมอนไม้ เช่นลับประรด
 ถ้วยเป็นต้น จะต้องว่าคาถาว่า "นกกินเป็นบุญ คนกินเป็น
 หาน" ๓ ครั้ง แล้วจึงจะกลบดิน. นี่ก็หมายความว่า ต้านก
 มากินถือว่าเป็นบุญ ไม่ต้องยิงนก; ถ้าขโมยมาขโมยไปกิน
 ก็ให้ท่านไปเสียเลย ให้ท่านไว้แต่บั้งนี้. นี้อายุของของ บั้ง
 ย่า ตา ยาย เขาว่างมาทรูกันไว้อย่างนี้. พูดว่า ขอทานที่
 กว้างเป็นขโมย, ไปขอทานที่กว้างไปเป็นอัครพาล.

เมื่อปู่ ย่า ตา ยาย มีปรมัตถธรรมเป็นกระตุก
 สันหลังของศีลธรรม กันอย่างนี้ ก็มีศีลธรรมดีในส่วน
 สังคม เมตตา อหิงสา กรุณา ชัมเสมอเกิดมาจากปรมัตถธรรม
 ชื่อนี้ ที่ทำให้คนไทยได้นามว่า "ชัมเสมอ" ชัมคือ "ใจดีใจดี"

ที่นี้ศีลธรรมส่วนบุคคล. บั้ง ย่า ตา ยาย ของเรา
 ก็มีธรรมะอันดีทั้ง, ท่านจะยกมือขึ้นเหนือศีรษะพนมมือ
 ร้องว่า พระอนิจจัง พระทุกขัง พระอนัตตา หรือว่ารวมกัน
 แล้วก็เรียกว่า พระไตรลักษณ์. ท่านเห็นว่า สิ่งทั้งปวงเป็นไป
 ความเหวี่ยงโยยของธรรมชาติ, เราจะบังคับเอาตามชอบใจเรา
 ไม่ได้, เรามีกรรมเป็นของตัว, การได้เป็นมนุษย์นี้ได้ยากนัก
 ดังนั้นท่านจึงไม่เอามาทำลายเสียด้วยการประพฤติกวี.

ความทุกข์ร้อนเกิดขึ้น ก็บีดอกไปได้ ด้วย
พระอนิฉัจฉิ พระทุกขัง พระอนัตตา; ไม่ต้องมานั่ง
ร้องไห้ ไม่ต้องไปกระโดดน้ำตาย, ไม่ต้องกินยาฆ่าแมลง,
ไม่ต้องยิงตัวเอง, เหมือนที่ทำงานอยู่สมัยนี้ พอเกิดอะไรขึ้น
มา ก็เป็นทุกข์เป็นร้อน โดยไม่มีประโยชน์อะไร. ความทุกข์
เกิดขึ้นก็แก้ไขไป โดยไม่ต้องเป็นทุกข์. นี้ก็เพราะมีปรมัตถ-
ธรรม เป็นกระดูกสันหลังอยู่ในจิตใจ.

ขอภักดิ์ ที่อาตมาจะต้องใช้คำว่า กลับมา—กลับมา
กลับมา, ศีลธรรมก็กลับมา, ปรมัตถธรรมก็กลับมา ปรมัตถ-
ธรรมกลับมาเพื่อเป็นกระดูกสันหลังของศีลธรรม. ที่ต้อง
ใช้คำว่า “กลับมา” ก็เพราะว่ามันเคยมี, มันเคยมี, เคยเจริญ
เคยรุ่งเรือง, แล้วมันหายไป.

ขอให้เทียบดู ความสงบสุข สมัยปู่ ย่า ตา ยาย ว่า
มีมากกว่าสมัยนี้มากหนัก. สมัยเมื่อไม่เจริญ เมื่อคนไม่
ก้อยู่วางหนึ่งสือก้าวเข้าไป ความสงบสุขมันหนักกว่าสมัยนี้มากหนัก;
เคยวันเจริญด้วยวิชาความรู้ ด้วยทรัพย์สินสมบัติด้วยอะไรต่างๆ
ทำไมจึงเต็มไปด้วยวิกฤตการณ์ ความยุ่งยาก ลำบากเดือดร้อน
ระส่ำระสาย. บางทีเราอาจจะกล่าวได้ว่า สมัยคนบ่ยังเป็น

คนบ้า ยังไม่ใช่เป็นคนบ้านคนเมืองนี้ อยู่กันด้วยสันติสุข
สันติภาพ มากกว่าสมอที่เจริญรุ่งเรืองด้วยวัตถุอย่างสมัยนี้.

นี่เชื่อว่าทุกท่านพอจะค้นคว้าศึกษา และมองเห็น
ได้ด้วยตนเองว่า ยิ่งเจริญนี้ทำไมมันยิ่งยุ่ง, ยิ่งเจริญยิ่งยุ่ง;
เพราะว่ามันสูญเสียศีลธรรม ไปสนใจแต่เรื่องความเจริญ
ของเนื้อหนัง ไม่สนใจความสูงแห่งจิตใจ, ยิ่งเจริญก็ยิ่งไม่มี
ศีลธรรม, ดังนั้นความยุ่งยากลำบาก ทุกข์ร้อน ระส่ำระสายก็
เข้ามาแทนความสงบสุข จึงนึกถึงข้อที่ว่าศีลธรรมกลับมา,
ศีลธรรมกลับมา ปรมัตถธรรมก็กลับมา เพื่อเป็นกระดูก
สันหลังของศีลธรรม.

ศีลธรรมหายไปเพราะหลงวัตถุนิยม.

ศีลธรรมหายไปอย่างไร ก็พอจะมองเห็นได้ และ
ควรจะมองด้วย. ศีลธรรมหายไป เพราะว่าวัตถุนิยม;
ความเจริญด้วยวัตถุจนมอมเมาตัวเอง, มอมเมาตัวเองให้
หลงใหลในความสุขทางวัตถุ. วัตถุนิยมนี้เจริญเหมือน

กับวิ่ง; การอดทนเพื่อความสุทธาวัตถุ, การร้อหา, การ
ใช้สอยวัตถุ, มอมเมาตัวเอง ทางเนื้อทางหนัง, อันนี้
ก็เป็นเหตุให้ศีลธรรมหายไป ไม่ค่อยมีใครสนใจ เพราะไป
สนใจแต่ความสุขสนุกสนาน.

อีกอย่างหนึ่งก็คือ จำนวนมนุษย์เพิ่มขึ้นโดยเร็ว,
เร็วจนเกินกว่าที่จะควบคุมกันได้. การศึกษาให้ไม่เพียงพอ
สำหรับความเจริญ หรือความที่มนุษย์เพิ่มมากขึ้น. นี้ก็
เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ศีลธรรมร่อยหรอไป. เราจะต้องเพิ่ม
การศึกษา เพิ่มการอบรมศีลธรรม ให้พอให้ทันกับการ
เพิ่มจำนวนของมนุษย์.

ที่นี้เรามาม้วนแต่เข้าใจกันว่า เศรษฐกิจไม่เจริญ, ยัง
ขาดเศรษฐกิจ คนจึงไม่อยู่กันอย่างสงบ. เขาว่าเศรษฐกิจ
เป็นต้นเหตุแห่งความไม่สงบ; ไม่ได้เคยคิดว่า เพราะขาด
ศีลธรรมต่างหาก. เมื่อเป็นอย่างนั้นก็ยิ่งส่งเสริมวิชา
เศรษฐกิจ; เศรษฐกิจยิ่งเจริญก็ยิ่งเห็นแก่ตัวเพราะเศรษฐกิจ
เป็นโอกาสให้เห็นแก่ตัว, ส่งเสริมความเห็นแก่ตัว, ให้
สามารถเอาเปรียบผู้อื่น, ให้เศรษฐกิจเป็นแค่รื่องมือเอา

เปรียบผู้อื่น : ยิ่งส่งเสริมเศรษฐกิจ มันก็ยิ่งส่งเสริมเครื่อง
มือ สำหรับจะเห็นแก่ตัวและเอาเปรียบผู้อื่น.

ถ้าศีลธรรมไม่เข้ามาควบคุมเศรษฐกิจแล้ว เศรษฐกิจ
จะทำลายโลกเป็นแน่อน. เขาไม่มีปรมาัตถธรรม เพื่อจะ
ควบคุมความเป็นคน คือเพื่อควบคุมความเห็นแก่ตัวของ
คน, ไม่มีอะไรมาควบคุมความเห็นแก่ตัวของคน, เพราะ
ไม่มีปรมาัตถธรรม.

เคียวไม่รู้ว่ คนกับมนุษย์ต่างกันอย่างไร. จึง
หลงใหลกันในการเป็นแต่เพียงคน : เป็นกันแต่เพียงคน
มนุษย์ก็ไม่มี มัวเป็นกันแต่คนมนุษย์ก็ไม่มี, เพราะไม่รู้ว่
มนุษย์กับคนต่างกันอย่างไร. มนุษย์ต้องมีปรมาัตถธรรมสูง
กว่าคน มนุษย์จะต้องมีศีลธรรมสูงกว่าคน มนุษย์แปลว่าสูง
โดยทางจิตใจ.

พิจารณาความต่างของคนกับมนุษย์.

ขอโอกาสเทียบเคียงกันดูสักหน่อยว่า คนกับมนุษย์
ต่างกันอย่างไร เมื่อเทียบกันโดยลัทธิ. คนเขาถือลัทธิ
ประโยชน์เป็นใหญ่. มนุษย์ถือลัทธิธรรมะเป็นใหญ่.

คนไม่รู้จักรักรรรม ไม่รู้จักธรรมะ จึงถือประโยชน์
 เป็นใหญ่ เรียกว่าถือลัทธิ “ประโยชน์ชาติไทย” ถึงจะ
 เรียกว่าประชาธิปไตย ก็มีประโยชน์เป็นใหญ่อยู่นั่นเอง แต่
 โดยเหตุที่ไม่ควบคุมกิเลส ไม่มีศีลธรรมก็เอาประโยชน์ชนิด
 ที่ไม่เป็นธรรม เอาประโยชน์แห่งตัวผู้เดียว ไม่เอาประ-
 โยชน์แห่งเพื่อนมนุษย์ตาตาๆ อย่างนี้ เป็นต้น.

พุทธศาสนาถือธัมมาธิปไตย ลัทธิการเมืองนอก
 นั้นถือประโยชน์เอธิปไตย ประโยชน์ชาติไทย. แม้ลัทธิ
 คาร์ล มาร์กซ์ ที่เป็นที่สนใจกันทั้งโลกเวลานี้ก็มุ่งประโยชน์
 ชาติไทย. มีประโยชน์ชาติไทยเป็นหลัก. เห็นแก่ประโยชน์
 เป็นหลัก. ประจักษ์เรื่องประโยชน์ และอาศัยเศรษฐกิจ
 เป็นหลัก. ธรรมะมันก็ไม่มี. เขาไม่จัดโลกด้วยความเมตตา
 กรุณา; แต่จะจัดโลกด้วยการบังคับทางเศรษฐกิจ ก็เป็นกัน
 อย่างมากได้แก่เพียงคน. ไม่สามารถจะเป็นเมตตาได้.

มนุษย์มีปรมาัตถธรรมเป็นหลัก. เช่นว่า ขอทาน
 ก็กว่าเป็นขโมย.

ถ้าจะเทียบกันดูในระหว่างคนกับมนุษย์. เมื่อ
 เอาสิ่งสูงสุดเป็นหลัก. คน เอาแต่ความเอว้ก็อ้อฮอสนุก

สนามทางอายตนะ ย่อมเป็นทาสของอายตนะ บุรุษหนึ่ง
หนึ่งเป็นพระเจ้า.

ส่วน มนุษย์นั้น บุชาธรรมะ, ต้องการสันติภาพ
อันสงบเย็นเป็นนิพพาน, ไม่ต้องการสุขร้อน ๆ ทางเนื้อทาง
หนัง; แต่ต้องการความสุขสงบเย็นในทางจิตใจ. มนุษย์
จึงเป็นนายเหนืออายตนะ คือตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ส่วน
คนนั้นเป็นทาสของอายตนะคือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ.
มนุษย์กับคนต่างกันอย่างนี้.

เมื่อจะเอาลูกตาเป็นหลัก, ลูกตาของคน ก็มุ่งไป
ที่ประโยชน์ตน ได้แล้วก็เป็นที่ ลูกตามันมุ่งไปแต่ที่ประ-
โยชน์ของตน, ประโยชน์ของกิเลส เห็นแก่ตัว ไม่มองเห็น
ศีลธรรม, ไม่มองเห็นความจำเป็นแห่งศีลธรรม และ
ปรมาัตถธรรม; ลูกตาของคนมันมุ่งจ้องไปที่นี้.

แต่ ลูกตาของมนุษย์นั้น เขามุ่งไปสู่ความเป็น
มนุษย์ที่ถูกต้อง ไม่เห็นแก่ตัว แต่เห็นแก่ธรรม, มุ่งไป
ที่ธรรม มองเห็นสิ่งที่ดีที่สุขของมนุษย์, ต้องการจะให้ได้
สิ่งที่ดีที่สุขของมนุษย์, ไม่ให้เสียที่ที่เกิดมาเป็นมนุษย์, และ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้พบพระพุทธรศาสนา.

คนกับมนุษย์ต่างกันอย่างนี้ เมื่อจะเปรียบเทียบกันอีกก็คู่ ๆ มันก็อยู่ในลักษณะที่ต่างกันอย่างตรงกันข้ามทุกคู่ไป.

ขอให้เราสนใจคำว่าคน กับคำว่ามนุษย์ มนุษย์มีปรมัตถธรรม คนแม้แต่จะมีศีลธรรมได้ก็ทั้งยาก; เพราะมีกิเลสเป็นตัวคนเสียเป็นส่วนใหญ่ ไม่ชอบศีลธรรม; แล้วจะเอาปรมัตถธรรมมาแต่ไหน?

ต้องสนใจทำคนให้เป็นมนุษย์.

อาตมาจึงขอร้องให้สนใจ ในข้อที่ว่า "มัวเป็นกันแต่คน มนุษย์ก็ไม่มีในโลกนี้". มัวเป็นกันแต่คนโลกนี้ก็ไม่มีมนุษย์; มีแต่คนที่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ธรรม, มองไม่เห็นธรรม มองเห็นแก่ตัว; มองเห็นแต่ประโยชน์ของตัวจึงได้พากันถือลัทธิประโยชน์อธิปไตย, ประโยชน์าธิปไตย มีประโยชน์เป็นสิ่งสูงสุดเหนือสิ่งใด.

ระบบการศึกษาที่มีอยู่ในโลกทั้งหมดเวลานี้ ล้วนแต่เปิดโอกาสให้เห็นแก่ตัว, ส่งเสริมความเห็นแก่ตัว, ไม่ควบคุมความเห็นแก่ตัว, ไม่กำจัดความเห็นแก่ตัว. อาตมา

มองเห็นอย่างนี้ทุกตัวอย่างนี้ นักจัดการศึกษาในโลกจะระทมกันท่าอาตมาสักเท่าใด ก็ยังพูดอย่างนี้ ว่าการศึกษาในโลกทั้งหมดล้วนเปิดโอกาสแห่งความเห็นแก่ตัว, เรียนรู้เพื่อฉลาด เพื่อจะกอบโกยประโยชน์ของตัว, ไม่สอนเรื่องการควบคุมความเห็นแก่ตัว.

คนที่ยิ่งเรียนมากยิ่งฉลาดมาก ก็ยังใช้ความฉลาดเพื่อความเห็นแก่ตัว, ไม่ควบคุมความเห็นแก่ตัว, ไม่กำจัดความเห็นแก่ตัว, โลกก็จะเป็นโลกแห่งความเห็นแก่ตัว ทุกปรมาณูในโลกเต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว แล้วโลกนี้จะเป็นอย่างไร ขอให้พิจารณาดูกันเอง.

การศึกษานับรับใช้ระบบการเมือง, การศึกษาส่งเสริมระบบการเมืองที่มุ่งจะครองโลก, การศึกษาจัดไปในทางแสวงหาประโยชน์ หากกำลัง หาอำนาจ ในการที่พวกตนจะครองโลก; ต่างฝ่ายต่างก็จัดการศึกษาอย่างนี้ มุ่งจะครองโลก. เมื่อทุกคนแย่งกันครองโลก ก็ลองคิดดูเถิดว่าโลกนี้จะเป็นอย่างไร.

โลกนี้ทั้งโลกเป็นไปในอำนาจของบุคคล ผู้มุ่งจะครองโลก; แต่ละฝ่ายมุ่งแต่จะครองโลก, จะครองโลก

เพื่อประโยชน์ของตัว. นี้โลกนี้อยู่ในอาการอย่างนี้ จึงไม่มีศีลธรรม. ศีลธรรมของภนชนิกนั้นก็คือการได้อำนาจมาครองโลก; ผลของศีลธรรมก็คือการความสุขทางวัตถุ ทางเนื้อ ทางหนัง; อบรมสั่งสอนชี้ชวนกันให้พอใจ ให้เต็มใส่ในสิ่งนี้, ก็ต้องพอใจเต็มใส่ในการศึกษา ที่จัดไปเพื่อให้ได้ประโยชน์ชนิกนี้. ฉะนั้นเราจึงมีกันแต่คน ไม่มีมนุษย์, โลกนี้จึงมีกันแต่คน แล้วก็ไม่มนุษย์ เพราะว่าการศึกษากะทำให้ เพียงแต่ให้เป็นกันแต่คน แล้วยังเป็นภนชนิกที่เห็นแก่ตัว; ไม่ใช่ชนชนิกที่เห็นแก่ผู้อื่น เขาก็กระบบทางพระศาสนา ก็กระบบธรรมะออกไปเสีย จากการศึกษา.

ได้ยินว่าการศึกษาในบางรัฐของ บางประเทศ ห้ามสอนศาสนา ถ้าเอาศาสนามาสอนในโรงเรียน ในมหาวิทยาลัย ถือว่าผิดกฎหมาย; เพราะว่ามาทำลายเวลาของความรู้เรื่องเศรษฐกิจ. เรื่องเศรษฐกิจจำเป็นแก่ความเจริญของประเทศชาติ, เรื่องศาสนาเป็นเรื่องว่างให้รำลึง อย่านามาสอน; ก็สอนกันแต่เรื่องส่งเสริมเศรษฐกิจ ส่งเสริมการเมือง ส่งเสริมอำนาจ. ศาสนาก็ยัง

ไม่มีโอกาส ที่จะเข้ามาควบคุมจิตใจของมนุษย์, มนุษย์
ก็ยังไม่มีความ, ก็จะไม่มีความ, ไม่เป็นมนุษย์ มีแต่คน;
แล้วก็จะมีความอย่างเดาเดาเดา, นี่เมื่อเป็นกันแต่คน
มนุษย์ก็ไม่มีความ, ภัยเหตุอย่างนั้น.

ช่วยกันทำให้มนุษย์ครองโลกเกิด.

อาตมาขอตั้งความปรารถนา วิงวอน ขอรับรองว่า
ขอให้ปรมาตมธรรมกลับมา ให้จิตใจของคนในโลก
สว่างไสว ด้วยปรมาตมธรรม พอที่จะรู้ว่ามนุษย์เกิดมา
ทำไม? มนุษย์ควรจะได้ทำอะไร? สิ่งที่ดีที่สุดของมนุษย์นั้น
เป็นอย่างไร? ขอให้มีความจิตใจอย่างนั้น, มีความเป็นมนุษย์กัน
อย่างนั้น, แล้วขอให้มนุษย์ขึ้นครองโลก ทั่วไปทุก
หัวระแหง ขออย่าให้คนครองโลกเลย. ขออย่าให้ผู้ที่
เป็นแค่เพียงคน มีอำนาจครองโลก ครองบ้าน ครองเมือง
อะไรเลย.

ขอให้มนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยศีลธรรม อันมีปรมาตม-
ธรรม อันมีปรมาตมธรรมเป็นกระตุกสั่งให้ลงนั้นแหละ เป็น
ผู้ครองโลก, ขอให้เรามีมนุษย์เต็มไปทั่วโลก. อย่ามีสัตว์ที่

เป็นแต่เพียงคน มาครองโลกเลย, หรืออย่ามาอยู่เป็นพลเมือง ให้เขาปกครองให้ลำบากเลย; เป็นแต่เพียงคนนั้นมัน ปกครองยาก เพราะว่าเห็นแก่ตัว ใคร ๆ ก็คงปกครองไม่ไหว.

กำหนดศุเอาเองก็แล้วกัน ว่าถ้าคนทุกคนไม่มีศีลธรรมแล้ว เราจะปกครองกันอย่างไร. จะเอาอำนาจมาทำอะไร จึงจะปกครองไหว, จะต้องสร้างคุก สร้างเรือนจำ สร้างทัณฑสถาน เจ้าหน้าที่กันอีกสักเท่าไร, มันก็ไม่มี ความสงบสุข เพราะว่าคนมันไม่มีศีลธรรม. ถ้าคนมีศีลธรรมก็กลายเป็นมนุษย์ ไม่ต้องมีใครปกครองใคร, ก็อยู่กันเป็นผาสุก, แล้วก็สูงสุดเสียด้วยซ้ำไป.

ฉะนั้นจึงขอให้ศีลธรรมกลับมา โดยมีปรมัตถธรรมเป็นกระดูกสันหลัง ให้สมาชิกของโลกทุกคนเป็นมนุษย์, อยู่กันอย่างมนุษย์, ปกครองกันอย่างมนุษย์, มีแต่สันติภาพสูงสุด ทุกทิพาราตรีกาล เทอญ.

ปรมัตถธรรมกถึบมา

ออกอากาศครั้งที่ ๕๐

๒๘ ต.ค. ๒๕

ศีลธรรมดี คนก็กลายเป็นมนุษย์ กันทั้งหมด.

ท่านสาธุชน ^๕มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

การบรรยายปาฐกถาธรรมในครั้งนี อาตมาจะได้
กล่าวโดยหัวข้อว่า “ศีลธรรมดี คนก็กลายเป็นมนุษย์ด้วยกัน
ทั้งหมด” เป็นหัวข้อที่เนื่องกับหัวข้อที่แล้วมา ซึ่งได้กล่าว
ว่า “มีไว้เป็นกันแต่คน มนุษย์ก็ไม่มี”. นี้เพื่อจะแสดงให้
เห็นว่า จะเป็นคนหรือเป็นมนุษย์กัน ก็เพราะศีลธรรม,
เป็นศีลธรรมในขั้นปรมัตถ์ คือทำให้ใครเป็นอะไรก็ได้.

ถ้าศีลธรรมไม่มี คนก็กลายเป็นผี; ถ้าศีลธรรมมี คนก็กลายเป็นมนุษย์; จะต้องมีศีลธรรมในขั้นนี้ ที่เรียกว่าขั้นปรมัตถธรรม, ทำให้คนเป็นอะไรก็ได้. ถ้าเรามีศีลธรรมกันในขั้นนี้ ปัญหาที่จะหมดไป ไม่มีใครวางขาบเว ให้เกาะทางเดิน, จะไม่มีถนนสกปรกกรุงรัง ไม่มีคนตาย เพราะถูกรถชน เป็นต้น.

[บทพรรณนาคำของศีลธรรม.]

ขอให้ฟังกันอีกครั้งหนึ่งว่า ศีลธรรมแล้ว คนเป็นผี ศีลธรรมดี ผีเป็นคน, ศีลธรรมขั้นปรมัตถ์ ทำให้คนกลายเป็นมนุษย์; แม้แต่ศีลธรรมในขั้นธรรมชา ก็ทำให้หมดปัญหาทุกปัญหา, คนไม่คิดที่จะแก้ปัญหาค้วยศีลธรรมไปมัวแก้ปัญหาค้วยสิ่งที่มีมันแก้ไม่ได้ เพราะไม่รู้จักศีลธรรมเลยกลายเป็นผู้เนรคุณต่อศีลธรรมไปเสีย โดยไม่รู้ตัว.

ศีลธรรมคืออะไร? โดยสรุปแล้ว ศีลธรรมคือการทำหน้าที่ของตน ให้ถูกต้องตามกฎธรรมชาติ คือสนุกในการทำงาน, เป็นสุขเมื่อทำงาน, ไม่ใช่เป็นสุขเมื่อทำงานไปรับกรอาบ อบ นวด. เมื่อเป็นสุขในการทำงานก็มีเงินใช้, ไม่ต้องนอนรอรับความช่วยเหลือจากรัฐบาล

อย่างนี้หรืออย่างนั้น. ศีลธรรมมีแล้วก็ไม่มียอบายมุข เพราะ
มันอยู่ด้วยกันไม่ได้. คนมีศีลธรรมไม่เลี้ยงกิเลส; คนไร้
ศีลธรรมเขาเลี้ยงกิเลส.

คนมีศีลธรรมทำงานสนุก เพราะหาเงินได้มาก
หาประโยชน์ได้มาก, ก็กินอยู่ เก็บงำไว้แต่พอดี ที่
เหลือก็เอาไปช่วยผู้อื่น. ขอให้จำไว้ว่า นี่แหละคือ
เศรษฐกิจอันบริสุทธิ์ ของชาวพุทธมาแต่โบราณ :
หามาก กินแต่พอดี เหลือไปช่วยผู้อื่น คนที่ทำอย่างนี้
เรียกว่าเศรษฐกิจ. คำว่าเศรษฐกิจ แปลว่า ประเสริฐที่สุด,
คนชนิดไหนในโลก ที่จะประเสริฐที่สุด นอกจากคน
ที่หามาก กินแต่พอดี เหลือช่วยผู้อื่น.

ระบบเศรษฐกิจของชาวพุทธ เกิดขึ้นมาแต่ครั้ง
พุทธกาล ก่อนพวกนายทุน, ก่อนระบบนายทุนจะเกิดขึ้น,
นายทุนเขาไม่ได้หามากกินแต่พอดี แล้วเหลือช่วยผู้อื่น, เขา
ต้องการจะเพิ่มทุนไม่รู้จักสิ้นสุด. ดังนั้นเศรษฐกิจชาวพุทธ
กับนายทุนชาวโลกนี้ไม่เหมือนกัน ศีลธรรมจะสร้างเศรษฐกิจ
ชาวพุทธ ช่วยโลกได้ค้ำยันค้ำบัลลังก์.

สรุปความว่า ศีลธรรมคือการทำหน้าที่ของมนุษย์, ศีลธรรมคือการทำหน้าที่ของมนุษย์; ไม่ใช่จะเกณฑ์ให้นั่งไหว้พระสวดมนต์ แล้วก็ไม่ต้องประกอบการทำงานอะไร. การงานนั้นแหละคือวัตถุของศีลธรรม. การทำงานคือ การปฏิบัติธรรม, การปฏิบัติธรรมมีอยู่ เมื่อเขาทำงานตามหน้าที่ของมนุษย์ ให้ถูกต้องตามกฎหมายของธรรมชาติ ว่าเขาจะต้องทำอะไร ตามที่เขาจะทำได้, นี่คือนิยามทางศีลธรรมที่จะต้องปรารภ.

ศีลธรรมควรถูกกลับมาสู่สมัยรัชกาลที่ ๑.

โอกาสนี้เป็นโอกาสที่เตรียมฉลองงาน ๒๐๐ ปี ของกรุงรัตนโกสินทร์ ก็ขอโอกาสพูดกับเขาด้วยสักข้อหนึ่งว่า ขอให้ฉลอง ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ด้วยความมีศีลธรรมกันเถิด, ขอให้ศีลธรรมชนิดสมัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑ พระพุทธยอดฟ้า มหาราชกลับมา จึงจะถูกกับเรื่อง. เกือบไม่มีศีลธรรมถึงขนาดนั้น แล้วจะฉลองกันอย่างไร.

เคื่อนั้นอันธพาลชุมเหมือนกับยุ่ง, ยุ่งชุมเหมือนกับ
 อันธพาล จนกลายเป็นสัญลักษณ์ของกรุงเทพฯ ไปแล้ว.
 มีพระองค์หนึ่งมาออกกับอาตมา คุยกัน เขาบอกว่า "เคื่อนั้น
 บ้านผมเหมือนกับกรุงเทพฯ แล้ว" ถามว่า "เหมือนอย่าง
 ไร?" "คือว่ายุ่งชุมเหมือนกรุงเทพฯ อันธพาลก็ชุมเหมือน
 กรุงเทพฯ หมออาบน้ำก็ชุมเหมือนกรุงเทพฯ" เขาว่าอย่าง
 นั้น.

ยุ่ง, อันธพาล, หมออาบน้ำ, นั้นกลายเป็น
 สัญลักษณ์ของกรุงเทพฯ ไปแล้ว, แล้วจะฉลองครบ ๒๐๐
 ปีอย่างนี้ มันจะถูกระไรอยู่.

ขอให้จัดการให้ศีลธรรมกลับมา ในลักษณะ
 เดียวกัน ระดับเดียวกับสมัยรัชกาลที่ ๑ นั้นแหละ
 จึงจะฉลองกันได้สนิทใจ.

ยุ่งชุมก็แสดงความไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ ปล่อย
 ให้อุ้งชุมได้. อุงนี้อายุเพียง ๒ สัปดาห์เท่านั้น ถ้าบ้องกัน
 อย่าให้เกิดใหม่ ๒ สัปดาห์ ก็จะมีหมกไปจากบ้านเมือง, หมก
 ยุง หมกอันธพาล ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความไม่มีศีล
 ธรรมแล้ว. นั้นแหละจะฉลองกันได้อย่างหน้าชื่นตาบาน.

นำศีลธรรมกลับมาเป็นพุทธบูชาสูงสุด.

ทั้งเรื่องพุทธบูชาเหมือนกัน ขอให้ทำพุทธบูชาที่เป็นพุทธบูชา. เกียวกับ มิสซิงทลบลุดหมันล่อเลียน พระพุทธรองค์ เป็นอันมาก คืออบายมุขทั้งหลาย เต็มบ้านเต็มเมือง, พระพุทธรองค์คว่ำไว้ในลักษณะสั่งสอน กระทั่งซอรั้ง กระทั่ง อี้นวอน ทั่วเข้าไปว่า *อย่าประกอบอบายมุขกันเลย*; ก็ยังมีอบายมุขเกิดขึ้น เหมือนกับเป็นการล่อเลียนพระพุทธรองค์. เราจะ ต้องจัดให้สิ่งที่เป็นการล่อเลียนพระพุทธรองค์ หมดไปจากบ้านเมือง จึงจะทำพุทธบูชา, จึงจะเป็นพุทธบูชา จึงจะสมกับที่จะเป็นปฏิบัติบูชา.

อาตมาขออนุโมทนา ผู้ที่เสียงเอาชีวิตร่างกายเข้ามาแลกเพื่อแก้อบายมุข เพื่อทำให้ศีลธรรมกลับมา. ขออนุโมทนาแก่ทุกท่าน ที่เสียงก้าวชีวิตและร่างกาย เพื่อจะจัดอบายมุขให้สูญหายไปจากบ้านเมือง ทำให้ศีลธรรมกลับมา จนบ้านเมืองสะอาด เป็นพุทธบูชา. พุทธบูชาด้วยการเสียงชีวิตร่างกายนี้ เป็นปฏิบัติบูชาที่สูงที่สุด ขออนุโมทนาเป็นอย่างยิ่ง. เขาไปเทียบคู่กับการจัดพุทธมณฑลเป็นพุทธบูชา มันก็คนละแบบ, มันไปกันคนละแบบ. แต่

ควรจะคำนวณดูว่า อันไหนเป็นพุทธบูชากว่า จำเป็นกว่า
 รีบด่วนกว่า มีเหตุผลกว่า.

อาตมา รู้สึกว่า การเสี่ยงชีวิตให้ศีลธรรมกลับ
 มานั้น เป็นพุทธบูชาสูงสุด, ขอให้ท่านทั้งหลายที่เป็น
 บุคคล เอกชน เป็นคณะบุคคล เป็นคณะรัฐบาล จึงได้
 สนใจพุทธบูชาชนิดนี้ในแวง ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
 กันเถิด. จัดให้ศีลธรรมกลับมาเป็นพุทธบูชา; แม้
 จะต้องเสี่ยงด้วยชีวิตและร่างกาย. นี้จะทรงพระพุทธ
 ประสงค์ที่สุด ซึ่งพระพุทธรองค์ต้องการพุทธบูชา ชนิดที่จะ
 ช่วยให้การวินัยของพระองค์ยังคงอยู่ในโลกนี้ เป็นประ-
 โยชน์แก่มหาชนทั้งเทวดาและมนุษย์. นี้ศีลธรรมเนื่องกับ
 การฉลอง ๒๐๐ ปี กรุงรัตนโกสินทร์มีอยู่อย่างนี้ ควรจะนำ
 มาพิจารณาเถิด.

แก้ปัญหาลในโลกต้องแก้ด้วยศีลธรรม.

ทีนี้ถ้าจะพูดถึงปัญหาทั่วไป ก็คือการแก้ปัญหาลในโลก
 นี้ อันกำลังมีวิกฤตการณ์ ความเสื่อมทรามของสันติภาพ
 แทบจะหาสันติภาพไม่พบ, มันเป็นปัญหาของโลก. ก็ขอ

ให้แก้กันด้วยศีลธรรมเถิด ออามัว แก้ด้วยสิ่งอื่นที่มันไม่
อาจจะแก้ได้ มันจะเป็นการหลบคางมวงายแก้.

อาทมาฮีนยันว่าเศรษฐิกิจนั้นไม่อาจจะแก้ปัญหาของโลกได้. เทียวนี้ทั้งโลกกำลังหวัง จะใช้เศรษฐิกิจในการแก้
ปัญหาของโลก. ขอยืนยันว่าถ้าไม่มีศีลธรรมแล้ว
เศรษฐิกิจนั้นจะแก้ปัญหาของโลกไม่ได้, ถ้าไม่มีศีลธรรม
แล้ว เศรษฐิกิจนั้นแหละมันจะฆ่าเรา, ไม่มีศีลธรรมแล้ว
ความมั่งมีของเรานั้นแหละมันจะฆ่าเรา. ถ้าเรามีศีลธรรม
มีศีลธรรมแล้ว จะป้องกันความเลวร้ายทั้งหมดนั้นได้;
แม้ที่สุกแต่ปัญหาชาติอุตสาหกรรม ถ้าพลเมืองมีศีลธรรมแล้ว
จะไม่เกิดการขาดอุตสาหกรรมขึ้นมา, เพราะว่าไม่มีใครเลี้ยงกิเลส
อุตสาหกรรมที่ก้าวกาลงชาติเป็นต้นนั้น จะไม่มีขึ้นมาได้.

เศรษฐิกิจที่ไม่มีศีลธรรมนั้น มีลักษณะเป็นผี,
ผีเศรษฐิกิจ ผีที่ทำให้เกิดคอร์รัปชั่นทุกชนิด ขึ้นมาใน
บ้านในเมือง ปร่าบยากที่สุด, เพราะว่ามันเป็นผีพิเศษ. ผี
ที่กินสมักจะเป็น แล้วจะมาช่วยกันแก้ด้วยศีลธรรมชนิด
นั้น เอาผีแก้ผี นั้นมันจะทำได้อย่างไร. เพราะฉะนั้นต้องมี
ศีลธรรม ให้เศรษฐิกิจมีศีลธรรม นักเศรษฐิกิจมีศีลธรรม

ทุกคนที่เกี่ยวข้องผูกอยู่กับเศรษฐกิจ ต้องมีศีลธรรม. ถ้าไม่มีศีลธรรม ไม่มีทางจะแก้ได้.

ขอให้คำนวณกันอย่างนี้ดีกว่าว่า ให้ฝนตกลงมาเป็นทองคำ เป็นฝนทองคำเต็มไปทั้งบ้านทั้งเมือง มันจะแก้เศรษฐกิจได้ไหม? มันก็จะแย่งกันเก็บเม็ดทองคำ แล้วฆ่ากันตายวินาศเมื่อแย่งเก็บเม็ดทองคำนั้นเอง, แล้วถ้าใครเก็บมาไว้ให้มาก ๆ ที่บ้านที่เรือนของตนก็จะถูกปล้น ไม่มีที่สิ้นสุด, เหมือนกับเคียวนี้ไม่ใช่มีทองคำเก็บไว้เช่นนั้น ก็ยังถูกปล้นกันอย่างเหลือประมาณ นำเวทมนำสงสารคนที่ถูกปล้น.

พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า ให้ภูเขาเป็นทองคำทั้งลูก, เป็นทองคำทั้งลูก, ภูเขาสองลูก ก็ไม่พอแก่ความต้องการของคน ๆ เดียว, เคียวนี้เรามีพลเมืองในโลกทั้งสามพันกว่าล้านคน แล้วจะทำได้อย่างไรที่จะให้เกิดความเพียงพอ.

ขอทบทวนอีกครั้งว่า แม้ฝนจะตกลงมาเป็นเหรียญทองคำ มันก็แย่งกันเก็บและฆ่ากันตาย; ใครมีไว้ก็ปล้น เพราะว่ามันไม่มีศีลธรรม. ถ้ามีศีลธรรมแล้ว ไม่ต้องมีฝน

ตกลงมาเป็นทองคำ มันก็แก้ได้, ขอให้คำนวณดูเถิดว่า
 รัฐบาลไหนในโลกจะจัดเศรษฐกิจให้ดี เหมือนราวกับว่าฝน
 ตกลงมาเป็นเม็ดทองคำ; แม้ในโลกพระศรีอารยเมตไตรย
 ก็ไม่ได้พุดถึงขนาดนี้ และว่าจะเป็นที่ได้ถึงขนาดนี้ มันก็ไม่
 กลายเป็นสร้างสันติภาพ ถ้าคนไม่มีศีลธรรม; มันจะฆ่ากัน
 ทาย เพราะมีทองคำมากท่วมโลกนั่นเอง; แต่ถ้ามีศีลธรรม
 แล้ว ก็อยู่กันได้ตามธรรมชาติอย่างสงบเย็น.

วิกฤตการณ์เลวร้ายทุกรูปแบบ ต้องแก้ด้วย
 ความมีศีลธรรม. เพราะว่าวิกฤตการณ์นั้น ๆ มันเกิดมา
 จากความไม่มีศีลธรรม หรืออ่อนแอในทางศีลธรรม, จะมา
 แก้เศรษฐกิจด้วยเศรษฐกิจมันนำหัว นำหัวสักก็มากน้อย
 หัวกันให้พันหัว ก็ดูจะยังไม่คุ้มกันด้วยซ้ำไป.

นี่การที่จะหวังแก้เศรษฐกิจด้วยเศรษฐกิจนั้น มัน
 ต้องเอาศีลธรรมมาก่อน ไม่อย่างนั้นแก้ไม่ได้ มันเหนื่อย
 เปล่าๆ ยิ่งแก้ยิ่งยุ่ง; เหมือนกับว่าให้ฝนตกลงมาเป็นทองคำ
 ส่วหรับให้ฆ่ากันตาย ทั่ววงการแย่งชิง หรือการปล้นสดมภ์ผู้
 ที่เก็บไว้.

การเมืองที่ถูกต้อง ต้องมีศีลธรรม.

ที่นี้ขอให้องค์ต่อไปว่า ศีลธรรมจำเป็นแก่การเมือง. การเมืองที่ไร้ศีลธรรมนั้น ก็คือการทำวินาศกรรมแก่โลกนี้เอง. การเมืองที่ไร้ศีลธรรม ก็คือการทำวินาศกรรมแก่มนุษย. ประชาธิปไตยมิได้เฉพาะพลเมืองที่มีศีลธรรม, สำหรับพลเมืองที่ไม่มีศีลธรรมนั้น มันเหมาะ กับระบบเผด็จการ; แล้วเราไม่มีศีลธรรม แล้วจะใช้ประชาธิปไตย อย่างนั้นมันเกินกว่าไม่มีหวัง.

เราต้องการคนที่เลือกผู้แทน เป็นคนมีศีลธรรมเลือก, ต้องการผู้แทนที่มีศีลธรรมมาเป็นผู้แทน, ต้องการสภาราษฎรที่มีศีลธรรม, วุฒิสมาชิกที่มีศีลธรรม, รัฐบาลที่มีศีลธรรม, อะไร ๆ ก็ต้องมีศีลธรรม, พลเมืองมีศีลธรรม.

เราไม่ต้องการคนไม่มีศีลธรรม, ไม่ต้องการนัก เศรษฐกิจ นักการเมือง; แม้นักการทหารหรือประชาชนที่ ไม่มีศีลธรรม เพราะพูดกันไม่รู้เรื่อง. ประชาธิปไตยเรามีไว้ให้สำหรับผู้มีศีลธรรม; อย่าไปยื่นแก้วให้วานร, อย่าไป ยื่นดาบให้โจร, อย่าไปบูชาเศรษฐกิจอย่างพระเป็นเจ้า, เศรษฐกิจเป็นผีที่เข้าใจยาก, ถ้าไม่มีศีลธรรมแล้วปราบ

ไม่ได้. ศีลธรรมต่างหากคือพระเจ้า ก็พระเป็นเจ้า,
 อ่าบุชาเศษฐกิจเป็นพระเจ้าอีกเลย.

การพัฒนาต้องประกอบด้วยศีลธรรม.

การพัฒนาก็ต้องทำด้วยศีลธรรม อย่าพัฒนาชนบท
 ที่กลายเป็นการทำลายชนบทนั้นเสียเอง. อย่างนำสิ่งทำลาย
 ศีลธรรมเข้าไปพัฒนาชนบท. อย่าไปสอนให้กินดีอยู่ดี
 เกินพอดี. การนำไฟฟ้าเข้าไปสู่ชนบทให้ทั่วทุกหัวระแหง
 นั้น อย่ามองข้ามแต่ยว่าพัฒนา. บางอย่างมีผลร้าย, การ
 มีโทรทัศน์ มีตู้เย็น หุงข้าวด้วยหม้อไฟฟ้า ที่ยังไม่เหมาะ
 แก่ชนบทนั้น มันเป็นการทำลาย, ทำลายทั้งทางเศรษฐกิจ
 ทำลายทั้งทางกาย ทำลายทั้งทางจิตใจ.

ทางที่ปลอดภัยและเป็น ผลดีนั้น ไปรีบเร่งเพิ่ม
 ศีลธรรม ขยายศีลธรรม ให้แพร่หลายไปทั่วทุกหัวระแหง
 ในชนบท. แจกศีลธรรม แจกความมีศีลธรรม, แจก
 อุปกรณ์แห่งการมีศีลธรรม, ดีกว่าแจกของบางอย่าง หรือ
 หลายอย่างที่กำลังแจกกัน. อย่างไอ้อวด, ขอบอกก็ต้องพูด
 อย่างนี้, ไม่เคยนึกถึงการที่จะแจกอุปกรณ์แห่งการมีศีลธรรม.

การแจกให้เขาอ่อนแอ, แจกให้เขาเกิดนิสัยนอนรอรับความช่วยเหลือ นิสิตศีลธรรม บาปนะ. คำว่านิสิตศีลธรรมนี้หมายถึง การทำบาป.

การศึกษาถูกต้องจำเป็นต่อมศีลธรรม.

ที่นี้จะพูดถึงการศึกษา. ว่าศีลธรรมจะมี จะถูก จะเป็นผลดีแก่บ้านเมืองนั้น มันขึ้นอยู่กับ การศึกษาที่ถูกต้อง คือการศึกษาที่มีศีลธรรม, การศึกษาที่เป็นไป เพื่อความมีศีลธรรม เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความมีศีลธรรม. ยุคไหนก็ตาม จะมีศีลธรรมได้ เพราะการศึกษาที่ถูกต้อง.

การศึกษาที่ไม่ทำให้พลเมืองมีศีลธรรม นั้นไม่ใช่ การศึกษา; อย่าเอามายั้มแมวขายกันเลย การศึกษาที่ไม่ทำให้พลเมืองมีศีลธรรมนั้น ยังมีใช้การศึกษา, และแถม จะมีผลร้าย, การศึกษาไม่ถูกต้อง ไม่เพียงพอ ก็ดูเอาเองว่า มันมีผลอะไรเกิดขึ้น. พวกครูยังขายข้อสอบ กิตคุเด็ก, หรือว่าคนทำเรื่องด้วยการศึกษายังขายข้อสอบ. นักเรียน อัยกพวกตักกัน, ที่สถานอโศกร อบรมมุข เต็มไปด้วยนักเรียน,

นักเรียนในเวสต์อันควายเสียด้วย. การศึกษายังไม่ถูกต้อง
จึงมีผลเกิดขึ้นอย่างนี้.

การศึกษาพวกอบรม; เช่นการกีฬาที่ยังไม่ถูกต้อง.
การศึกษาประเภทกีฬา ยังไม่แก้กองกิลเลสทำคนให้เป็น
คน; ยังไม่เป็นคน ก็ยังไม่เป็นมนุษย์. พวกโค้ชสอน
กีฬา สอนให้แก่เพียงวิธีเอาเปรียบ; สอนวิธีเอาเปรียบ,
ไม่ใช่สอนให้แสดงน้ำใจนักกีฬา. กีฬาเด็วงี้ เล่นเพื่อชนะ
ไม่เล่นเพื่ออบรมน้ำใจนักกีฬา. นักกีฬานั้นเกินกว่า
ความเป็นสุภาพบุรุษเสียอีก.

เด็วงี้ ไม่มีการอบรมความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา,
เพราะว่าเขาตี เขาชกต่อยกัน เขาโกงกันซึ่งหน้า ในสนาม
กีฬานั้นเอง. พวกกองเชียร์นั้นระวังให้ตี. นั้นแหละ
ที่ฝึกหัดนิสัยให้เห็นแก่ตัวกู ให้เห็นแก่ของกู ให้เห็นแก่
พวกกู, ไปเข้ากองเชียร์กีฬา ก็คือไปฝึกฝนนิสัยที่ให้
เห็นแก่ตัวกู, แล้วมันจะได้ประโยชน์อะไรแก่จิตใจที่จะมี
ศีลธรรม.

นี่อาจมาจึงว่า กีฬายังไม่เป็นยิวพิเศษ แก้กอง
กิลเลสทำคนให้เป็นคน; แม้แต่เป็นคนก็ไม่ไ้ แล้วจะ

เป็นมนุษย์กันได้อย่างไร. เมื่อไรแล้ว การศึกษา จะผลิต
สภาพบุรุษออกมา ผลิตน้ำใจนักกีฬาออกมา ขอให้ช่วยกัน
กិតตุ.

การสอนด้วยเครื่องมือหรือ วิธีการที่สนุกสนาน
นั้นจะเกินไป. ไม่ค่อยได้ผล. ลงทุนมากเหลือเกิน
เช่นว่า จะสอนคีตธรรมด้วยละคร ด้วยการแสดงนั้น แล้ว
มันก็ไม่ค่อยได้ผล. โยเฉพาะเด็กๆ รับเอาแต่ส่วนสนุกสนาน
ไม่ได้รับเอาความหมาย ที่ซ่อนอยู่ภายใต้การแสดง.

ขอยกยี้ เล่าเรื่องจันทโครบกินชี้ให้ฟัง. คำมัน
ทยาบคาย ก็ขอยกยี้เสียก่อนว่า ลีเกสมย์เด็กๆ อาตมาเคยไป
ดูเขาเล่นเรื่องจันทโครบ. พอนางไมราออกมาจากผอบ
ก็เล่นตัวต่างๆ นานา จนถึงกับเก็งให้จันทโครบกินชี้.
ขอยกยี้ คำมันทยาบคาย แต่เขาพูดกันอย่างนั้น. เด็กๆ
หรือผู้ใหญ่คนๆ ก็ฮากันใหญ่ ร้องตะโกนว่า จันทโครบกินชี้.
ไม่มีใครที่หน้าเศร้าสลดสังเวชว่า "แหม นี่ความรักหรือกิเลส
มันทำมนุษย์ถึงอย่างนี้เชียวหนา. ทำให้คนกินชี้ได้เชียว
หนา" ไม่มีใครสลดสังเวช. ล้วนแต่เฮฮาๆ กันไปหมด
เรื่องราวจันทโครบกินชี้.

นี้ไม่ได้ผลที่จะสอนแก่บุคคล ให้รู้จักกิเลสเนิ่นนั้
 ร้ายกาจถึงเพียงนั้น. คนก็รับเอาแต่ส่วนที่สนุกสนานเฮฮา.
 ระวังให้ที ที่เราจัดแสดงอะไรสนุกสนาน เพื่อจะสอนศีล-
 ธรรม เพื่อการศึกษาเนิ่นนั้ไม่ได้ผล. เขารับเอาไปแต่เรื่อง
 สนุกสนานเฮฮา; ส่วนที่เป็นศีลธรรมนั้น เขาไม่ได้รับเอา
 ไป. เด็ก ๆ รับเอาเพียงความสนุกสนานเฮฮา; ความ
 หมายถึงสอนศีลธรรม รับเอาไม่ได้. เช่นสอนแพศศึกษา
 ที่ไต่ยวคักนั้กว่า สอนแพศศึกษาในโรงเรียน; เด็กเขา
 รับเอาแต่ความหมายทางเพศ; ความหมายที่จะรู้ให้ผล
 ของการศึกษาทางศีลธรรม ทางอนามัถิ์ ไม่รับเอา.

การสอนเคารพแต่หญิงบ็องกันตัวเอง ในโรงเรียน
 สอนอย่างหญิงจริงชายจริงนั้ ไปๆเถอะ มีผลเสียหาย
 เท่าไร, ไม่ได้ผลทางการศึกษา แต่ยังคงช่วยทำลายศีลธรรม
 ในโรงเรียนนั้เอง. ใครจะโกธร ใครจะว่าอย่างไร ฮาตมา
 ก็ยอมรับแต่ขอร้องให้ช่วยพิจารณาศึกษา.

ขอล่าวโดยไม่ว่าใครใครรว่า ทั้งโลกยังมีการ
 ศึกษาระบบถ้วน ถ้วนคือไม่สมบูรณ์. สอนแต่หนังสือให้
 ฉลาด ยิ่งกว่านักปราชญ์ ยิ่งกว่าอะไรเสียอีก. แล้วก็สอน

อาชีพ ให้มันเก่งแก่อาชีพ, เก่งหนังสือกับอาชีพ เพื่อรับ
ใช้เศรษฐกิจ.

การศึกษาเพื่อสนองความต้องการของระบบเศรษฐกิจ
ไม่มีศีลธรรมหรือศาสนา. การศึกษานี้มันเกิดวัน;
ถ้าเป็นสุนัข ก็เรียกว่าสุนัขทางวัน; ถ้าเป็นพระเจดีย์
ก็เรียกว่าเจดีย์ออกวัน; แล้วโลกนี้มันก็ออกวัน. วัน
ชั่วอะไร? ก็ คนหัวมันวันกันหมด, คนไม่มีหัว
เป็นคนหัววันกันหมดทั้งโลก, แล้วลองไปคิดดูเองว่า
โลกนี้มันจะเป็นอย่างไร.

การศึกษาสุนัขทางวัน; การศึกษาเจดีย์ออกวัน
สอนโลกแล้ว สำเร็จประโยชน์คือ คนหัววันกันหมดทั้ง-
โลก, ไม่มีหัวแห่งการศึกษาทางศีลธรรม, หรือทางศาสนา
แล้วจะเกลียดศีลธรรม แล้วจะเกลียดศาสนา. นี่ขอไหใคร
ควรวายดูว่า มันเป็นผลดีผลร้ายขนาดไหน?

องค์การโลกควรจัดให้ศีลธรรมกลับมา.

หากมาเห็นว่า องค์การสหประชาชาติของโลกนั้น-
แหละ ควรจะเป็นเจ้าที่เจ้าการ จัดให้ศีลธรรมมาครองโลก,

เป็นส่วนงานใหญ่ จัดให้ศีลธรรมครองโลก. เรียกเอาศีลธรรมกลับมา เรียกเอาศาสนากลับมา, จัดการศึกษาที่มีศีลธรรมหรือมีศาสนา. แม้แต่ศาสนาคริสต์เถื่อน ก็นับว่าประเสริฐที่สุด ที่จะจัดให้มนุษย์มีสันติภาพ. หลักศาสนาคริสต์เถื่อนที่ให้รักเพื่อนมนุษย์ นั้นแหละคือ ศาสนาพระศรีอารยเมตไตรย. คำว่า "เมตไตรย" แปลว่า "รักผู้อื่น" เมตไตรยแปลว่า วารักผู้อื่น.

เมื่อ ๒-๓ วันนี้ ไต่ถามอภิปรายกันเรื่องศาสนาพระศรีอารยเมตไตรย พวกกันเป็นคั่งเป็นแควงไปออกไหนทิศทางไหน ก็ไม่รู้, ไม่พูดถึงคำว่าเมตไตรย. คือความรักผู้อื่น. พอทุกคน รักผู้อื่นเท่านั้น ในพรินคาเคียวเท่านั้น โลกนี้ก็จะเป็โลกพระศรีอารยเมตไตรย; ไม่มีใครฆ่าใคร, ไม่มีใครขโมยใคร, ไม่มีใครประพฤติกผิดกามต่อใคร, ไม่มีใครโกหกหลอกลวงใคร ไม่มีใครแม้แต่สูบบุหรี่ ให้ผู้อื่นรำคาญ. เขาอภิปรายเรื่องพระศรีอารยเมตไตรย สูบบุหรี่กันไปพลาง, อาจจะทั้งคนฟังและคนพูด, อย่างนั้นมันไม่มีได้ดอกสำหรับพระศรีอารยเมตไตรย.

ถ้าสหประชาชาติเป็นองค์การนำมาซึ่งศีลธรรม ซึ่งศาสนาถล่มมาแล้ว, โลกนี้จะมีสันติภาพ มีความสงบสุข; เพราะว่ารักผู้อื่น ไม่สร้างปัญหาอะไร. องค์การสหประชาชาติ ก็ไม่ต้องเป็นท้าวมาลีวราช ที่งานล้มมืออยู่เสมอ, งานล้มมือทำไมไหวอยู่เสมอ. ผลงานที่ทำได้ก็มีลักษณะเป็นจับปุไต่กระทั่ง ไม่มีที่สิ้นสุด. โลกนี้เต็มไปด้วยวิกฤตการณ์ ทุกหนทุกแห่ง ไม่มากก็น้อยอยู่เสมอไป, เพราะว่โลกนี้ไม่ได้รับการคุ้มครองของพระเจ้า หรือของพระศาสนาหรือของศีลธรรม นั่นเอง.

องค์การสหประชาชาติ ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่จัดให้ศาสนาถล่มมา, ให้ศีลธรรมครองโลก, อย่าไปเข้าใจว่า ศีลธรรมนี้เป็นเครื่องด่วงความเจริญ หรือว่าศีลธรรมนี้จะทำให้เสียเปรียบผู้อื่น, อย่างที่ประเทศอภิมหาอำนาจบางประเทศเขาคิดอย่างนั้น. เขาคิดว่าศีลธรรมจะทำให้เสียเปรียบผู้อื่น อย่าเอาเข้ามา ไล่ออกไปเสียจากการศึกษา. สหประชาชาติไม่ควรจะเข้าใจอย่างนั้น แล้วรีบจักรีบกระทำทุกอย่าง ให้ศีลธรรมถล่มมา, เป็นศูนย์กลางแห่งการจัดให้

ศาสนากลับมาส่องโลกเกิด โลกนี้ก็จะประสบสุข มีสันติภาพ
อันแท้จริง.

สรุปความว่า ศีลธรรมต้องกลับมาในชั้นเป็น
ปรมาตม์ คือทำให้คนเป็นมนุษย์ ศีลธรรมเลว คนก็กด
ลงไปเป็นผี, ศีลธรรมดี คนก็สูงขึ้นมาเป็นมนุษย์, ถ้า
โลกนี้เป็นโลกของมนุษย์ คือผู้มีใจสูงแล้ว ก็จะไม่พบปัญหา
โดยประการทั้งปวง.

การบรรยายหมดเวลาแล้ว อาตมาขอยุติการบรรยาย
นี้ ด้วยความหวังว่า ศีลธรรมดี คนก็กลายเป็นมนุษย์กัน
หมดโลก, โลกนี้ก็ไม่พบปัญหาโดยประการทั้งปวง. ขอให้
เป็นไปในลักษณะนี้ และเราเตรียมฉลอง ๒๐๐ ปี ของกรุง
รัตนโกสินทร์กัน ด้วยบ้านเมืองที่แสดงความมีศีลธรรมอยู่
ทั่วทุกหัวระแหงเทอญ.

ปรมัตถธรรมกลับมา

ชอกชากาศ ครั้งที่ ๔๑

๑๕ พ.ย. ๒๕

ศีลธรรมถอยถด ต้องเพิ่มปรมัตถธรรม.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย,

การบรรยายปาฐกถาธรรมในวันนี้ อาตมาก็ยังคงกล่าวด้วยความมุ่งหมาย เพื่อการกลับมาแห่งปรมัตถธรรมต่อไปตามเดิม เพื่อให้สำเร็จประโยชน์เต็มที่.

ขอให้เราได้ ทบทวน ถึงหัวข้อ ที่ได้บรรยายมาแล้วในครั้งก่อน ๆ ตามลำดับมาว่า :-

(ทบทวน)

ปรมัตถธรรมกลับมา โลกาสว่างไสว, ปรมัตถธรรมหมดไป จิตใจมืดมนท์, มัวเป็นกันแต่คน

มนุษย์ก็ไม่มี, ถ้าศีลธรรมดี คนก็กลายเป็นมนุษย์กัน
หมด,

“ศีลธรรมถอยถด ต้องเพิ่มปรมาัตถธรรม” คือ
หัวข้อที่จะกล่าวในวันนี้มีว่าถ้าศีลธรรมถอยถด ต้องเพิ่ม
ปรมาัตถธรรม. ปรมาัตถธรรมในฐานะเป็นรากฐาน ที่สร้าง
และเสริมศีลธรรม, ปรมาัตถธรรมอันเป็นความจริงลึกซึ้งกัด
ซากของธรรมชาติ บังคับให้มนุษย์ต้องมีศีลธรรม, และ
เสริมศีลธรรมให้มากยิ่งขึ้นไป. เมื่อศีลธรรมหดลงไป ก็
ต้องเพิ่มปรมาัตถธรรม, เหมือนกับว่าเมื่อไฟโทรมลง ก็
ต้องเพิ่มฟืน เพื่อให้ไฟโพล่งขึ้นตามเดิม. ในโลกมีศีลธรรม
ถอยถด เหมือนกับไฟโทรมลง จะต้องเติมเชื้อไฟให้ลุก
โพล่ง เติมฟืนให้ไฟลุกโพล่งขึ้นมา เป็นแสงสว่างสืบต่อไป.

สถานการณ์ของเราในเวลานี้ ยังไม่ถึงล้มละลาย
หรือล้มเหลว ยังเป็นเพียงความผิดพลาดที่จะต้องแก้ไข และ
อยู่ในวิสัยที่จะแก้ไขได้. ดังนั้นขอให้เรามุ่งหมายในการ
แก้ไข เพิ่มปรมาัตถธรรม เพื่อส่งเสริมศีลธรรมให้รุ่งเรือง
ต่อไปตามเดิม.

จำเป็นต้องเห็นค่าของศีลธรรม.

ที่นี้อาตมาจะขอเน้นค่าของศีลธรรมอีกที, และจำเป็นจะต้องเน้นบ่อย ๆ ด้วยซ้ำไป, เน้นและเพี้ยนอยู่เสมอ; เพื่อให้ท่านมองเห็นความจำเป็น ที่โลกนี้จะต้องมีศีลธรรม.

ข้อที่ ๑. จะอยากจะพูดว่า ศีลธรรมสามารถทำให้คอมมิวนิสต์หมด โดยไม่ต้องฆ่าให้เมื่อยมือ.

ข้อนี้อธิบายว่า ถ้ามีศีลธรรมอยู่ในโลก นายทุนก็กลายเป็นเศรษฐีใจบุญ ไปหมด. นายทุนนั้นเขาหาทุนเพิ่มทุน เพื่อจะบีบบังคับด้วยการมีทุน; ส่วนเศรษฐีใจบุญนั้น ทำประโยชน์อะไรได้มา กินแต่พอดี, เหลือเอาไปช่วยผู้อื่น ซึ่งนายทุนเขาไม่ได้มีความมุ่งหมายอย่างนั้น เพราะเขาไม่ได้มีศีลธรรม. เศรษฐีใจบุญผลิตได้เท่าไรกินแต่พอดี เหลือไปช่วยผู้อื่น เพราะอำนาจของศีลธรรม. คอมมิวนิสต์ต้องการจะฆ่านายทุน, กับบ่อนการ, มาทำให้ศีลธรรมกลับมาเท่านั้นนายทุนก็หายไปจากโลกเอง, แล้วพวกคอมมิวนิสต์ก็ว่างงาน ไม่มีงานทำแล้วก็สลายตัวไปในที่สุด.

อาตมาก็คิดว่า พวกที่เข้าไปในนี้ออกมาจากบ้ำก็คิดว่า มาปลุกระดมศีลธรรมให้เต็มขึ้นในบ้านในเมือง, แล้วนาย

ทุนจะอยู่ได้อย่างไร? นายทุนหมดไป พวกท่านก็ไม่ต้องทำ
 งานให้เหน็ดเหนื่อย, ไปมีวิถีที่นายทุนหรือศักดินาอยู่ใน
 บ้านนั้นไม่สำเร็จ, ฆ่าตายแล้วก็มีขึ้นมาอีก, ฆ่าตายแล้วก็มีขึ้น
 มาอีก, เพราะมรดกเทศมันไม่สิ้นสุด คือสภาพไร้ศีลธรรมมัน
 ไม่สิ้นสุด เหมือนกับตัวตายตัวแทนอยู่นั่นเอง. ออกมา
 กระทำชนิดที่เป็นความเดือดขาด ทำให้มีศีลธรรม นายทุนก็
 สลายตัวไป.

นี้เป็นเรื่องละเอียดและกว้างขวาง ซึ่งเรายังต้องพูด
 ต้องคิดกันไปอีกนาน. เคยว่ามีหลักการที่ว่า ศีลธรรมจะ
 ทำให้นายทุนหมดไปจากโลก แล้วคอมมิวนิสต์ก็ไม่ต้อง
 มีงานทำ สลายตัวไปเอง ตัวอย่างเหมือนกัน.

เรามาแข่งขันกันเป็นแชมป์ในทางศีลธรรม, เป็น
 แชมป์แห่งศีลธรรม, เป็นแชมป์แห่งความมีศีลธรรม แทน
 แชมป์มวอหวั่นวม, แชมป์นักกีฬาหน้าแข็งแกล, แชมป์
 ปีนเขาไปคาชอยู่ในกองหิมะ. ไม่เห็นว่ามันจะสร้างสันติภาพ
 อะไรที่ไหนกัน. ชวนกันมาเป็นแชมป์ศีลธรรม ศีล-
 ธรรมก็จะระบือกว้างขวางออกไปสำหรับคุ้มครองโลก.

นี้คำของศีลธรรม ที่จะทำให้นายทุนหมดไป, ให้
 คอมมิวนิสต์ว่างงาน, แต่ก็ไม่ต้องมีการรบกัน ระหว่างนาย
 ทุนกับคอมมิวนิสต์อย่างอีกเสีย อย่างที่กำลังเป็นอยู่ในโลกนี้
 ในเวลานี้ จนสหประชาชาติเป็นหัวมรดวราชที่งานล้มมือ,
 อย่างที่กล่าวไว้ในครั้งก่อน.

ที่ข้อที่ ๒ คือไปว่า **ประโยชน์ของศีลธรรม**
 นั้น คือ จะทำให้ไม่มี**อบายมุข** ถ้ามีศีลธรรม ก็ไม่มี
 ใครทำ**อบายมุข** **อบายมุข**ก็หมดไป. **อบายมุข**นั้นแหละ
 เป็นเหตุให้เกิด**คอร์รัปชัน**ในวงราชการ ในอะไร ทุกหน
 ทุกแห่ง พลเมืองมี**อบายมุข** ประเทศชาติก็ขาด**คุณการ**ดี
 เป็นหมื่น ๆ ล้าน. อาชญากรเต็มไปทั้งบ้านทั้งเมือง ชุม
 เหมือนกับขุง ก็เพราะว่าเขาเป็น**ทาส**ของ**อบายมุข**. ถ้า
 ไม่มี**อบายมุข** จะไม่มี**เหตุการณ**เลวร้ายเหล่านี้.

ดูให้ดี มีคนมาบอกอาตมาว่าให้ดูให้ดี อาตมาก็ ดู
 ให้ดี แล้วก็พบว่าจริงเหมือนเขาว่า ก็คือ เต็มวันคน ๆ
 เต็มมือ**อบายมุข**ครบทั้ง ๖, คน ๆ เต็มมือ**อบายมุข**ครบทั้ง
 ๖ : **ดื่มน้ำเมา** **เที่ยวกลางคืน** **ดูการเล่น** **เล่นการพนัน**
คบคนชั่วเป็นมิตร **เกียจคร้านทำงาน**, ครบทั้ง ๖.

ที่เป็น ข้าราชการก็มี; คนเดียวมีอบายมุขครบ
ทั้ง ๖ : เขาตีหมาแมว, เขาเที่ยวกลางคืน, เขาดูการ
เล่น, เห็นว่าทั่วหกกันหวัด, เล่นการพนันแบบไทยแบบ
หนึ่ง, คบคนชั่วเป็นมิตร เขามีคนไปบอกว่า "นายของผม
ไม่ชอบผม เพราะผมไม่กินเหล้า ไม่สูบบุหรี่" ก็คิดกันอยู่ที่
เขาชอบแต่คนที่กินเหล้า. นี่หมายความว่า หัวหน้าข
ราชการผู้หนึ่ง เขาชอบคนที่กินเหล้าเป็นต้น. นี่ก็ คบ
คนชั่วเป็นมิตร.

กิจจวันทำงาน ดูจะเป็นโรคดั้งเดิมของ
ทุกคน กู้ไว้ มาทำงานสาย แล้วก็กลับไปบ้านก่อนเวลา,
ทำงานด้วยกระพ้อกระเพี้ยคอก ๆ เอื้อน ๆ. ทำงาน สูบบุหรี่
ไปพลาด คิมน้ำชาไปพลาด อ่านหนังสือพิมพ์ไปพลาด,
เพราะช้กิจจทำงานนั่นเอง ยังมีดีไปกว่านั้นก็ถือว่า มาลง
เวลาในสมุดลงเวลาแล้วก็กลับบ้าน. นี่ก็เพราะกิจจวันทำงาน.
ข้าราชการคนเดียว มีอบายมุขครบทั้ง ๖ ก็คือเด็ก,

ที่นี้จะร้ายยิ่งไปกว่านั้นก็ถือว่า ครอบคนเดียวก็มี
อบายมุขครบทั้ง ๖ ในลักษณะเดียวกัน. ถ้าขึ้นปล่อไว้
อย่างนี้ โรคอบายมุขครบทั้ง ๖ นี้ จะลามปามขึ้นไป

แพรวหลายออกไป ออกไปถึงข้าราชการการเมือง สมาชิก
รัฐสภาคนหนึ่งมีอบายมุขครบทั้ง ๖, แพทย์มีอบายมุขครบ
ทั้ง ๖, ผู้พิพากษา ตุลาการคนเต็มมีอบายมุขครบทั้ง ๖,
แล้วจะว่าอย่างไรกัน? โลกนี้จะอยู่ได้อย่างไร?

ยิ่งไปกว่านั้น อบายมุขทั้งหลายก็จะลามขึ้นไปถึง
พวกนักบวช ที่เรียกกันว่า พระเจ้าพระสงฆ์มีอบายมุข
ครบทั้ง ๖ ก็ได้เหมือนกัน, เห็นแว้แวงอยู่ นักบวชท่าน
ตีความหมายของบุหรี่นั้นแหละกลายเป็นยาไปเสีย ท่านก็สูบ-
บุหรี่วันละกระป๋อง วันละห่อ โคธือว่ามันเป็นยา, นี่ก็
เรียกว่าเข้าไปเกี่ยวข้องกับของมีาเมาแล้ว ตีหน้าเมา หรือว่า
ตีมือของเมาแล้ว, แล้วท่านก็มีเที่ยวกลางคืน; ในที่
มูมมิตตามทีต่าง ๆ ก็เคยเห็นพระ หรือว่าพระก็ชอบเข้าบ้าน
กลางคืน, นี่ก็เรียกว่าเที่ยวกลางคืน, แล้วดูการเล่น
มีพระไปแอบดูการเล่นที่แสงในวัด; แม้แต่ในห้องของ
ท่านมีโทรทัศน์ อย่างนี้ก็พอแล้ว เรียกว่าดูการเล่น, เล่น
การพนัน ที่แผงขายต๋อตเคอร์บางที่ก็มีพระยืนอยู่ ลูกศิษย์
ก็ไปซื้อ ๓ ตัวมา, นี่เรียกว่า เล่นการพนัน, ท่าน ดบคนชั่ว
เป็นมิตร พระคบคนชั่วเป็นมิตร, มีได้เหมือนกัน ก็ว่า

ให้เข้ามาเปิดคอบายมุขในวัด, ทหารเรือได้แบ่งให้วัด, นี้เรียกว่า
กบคนชั่วเป็นมิตร. แล้วนักบวชเกียจคร้านทำการงาน ;
มีกันเขาลือ อาตมาละอายแทนอยู่ทุกวันนี้ว่า "ฉันเข้าแล้วเอน
ฉันเพลแล้วเอน บ่ายพักผ่อน ค่าจำวัด" นี้เรียกว่าอะไรกัน
ถ้าไม่เรียกว่าเกียจคร้านทำการงาน. นี้อบายมุขครบทั้งหก
จะไม่มีแก่นักบวชแล้ว ขอให้สังเกตดูให้ดีๆ.

ทีนี้ขอระวังลูกเต็ก ๆ ทารกของเวรที่กำลังจะเติบโต
ขึ้นมา, บิความมารดาทั้งหลายช่วยระวังให้ดีเถิด อย่าให้เต็ก ๆ
ของเรา คนเดียวมีอบายมุขครบเข้าไปทั้ง ๖, นี้บิกัน ถ้า
ท่านต้องการจะแก้ปัญหานี้ ก็รับอบรมศีลธรรม มีปรมัตถ-
ธรรมที่ชี้แจงให้ลูกเต็ก ๆ ของเราเชื่อ ในการที่จะต้องมี
ศีลธรรม. ทำไมเราจะต้องช่วยผู้อื่น ซึ่งเป็นศีลธรรม? ก็
เพราะว่าเขาเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ของเรา ซึ่งเป็น
ปรมัตถธรรม. ลูกเต็ก ๆ ของเรา ก็ต้องมีปรมัตถธรรม
เพียงพอ ที่จะหล่อเลี้ยงศีลธรรมของเขา; ศีลธรรมก็
จำเป็นต้องมีเพื่อกำจัดอบายมุขให้หมดไปเสียจากสังคม.

ทีนี้ มาดูข้อต่อไป ข้อที่ ๓ ถึง ประโยชน์ของ
ศีลธรรมว่า ศีลธรรมจะช่วยแก้ปัญหของเศรษฐกิจ,

ปัญหาเลวร้ายทางเศรษฐกิจ. ถ้าประชาชนของเรามีศีลธรรม
คนในประเทศมีศีลธรรม, คนในโลกรมีศีลธรรม, ความเลว
ร้ายในโลกก็จะมี. เทียบเงาเงาพันกันเป็นของธรรมดา
ไปแล้ว; อย่างคิอะไรให้มันยุ่งยากลำบาก ก็คิกันง่ายๆว่า
ถ้าไม่มีศีลธรรมแล้ว แม้ฝนจะตกลงมาเป็นทองคำก็ไม่มีสันติ
ภาพ เขามักกันตายเพราะแย่งเก็บทองคำ แย่งกันเก็บทอง
คำ ไตรมีมาไว้ก็ปล้นกันเรื่อย ไม่มีความเป็นสุข.

วันก่อนก็ได้พูดถึงว่าฝนตกมาเป็นทองคำ ก็ไม่แก้
เศรษฐกิจได้. วันนี้อาจจะพูดไปถึงว่า, แม้ทรายทุกเม็ด
ในโลกนี้กลายเป็นทองคำ ก็ไม่สามารถที่จะแก้เศรษฐกิจ
ได้, ไม่ทำให้สันติภาพในโลกเกิดขึ้นได้, เพราะคนแย่งกัน
เบียดเบียนกัน แย่งชิงกัน คอยปล้นกัน เพราะไม่มีศีล
ธรรม. แล้วคิคิดุเกิดรัฐบาลไหน จะสามารถจ้กเศรษฐกิจ
ให้เกิดผล ในลักษณะที่ฝนตกมาเป็นทองคำอย่างนั้นมันไม่มี.

ขอให้เรามีศีลธรรม บัองกันความเลวร้ายหรือ
พิษร้าย อันจะเกิดจากเศรษฐกิจ ทรัพย์สินสมบัติ พัฒนาอะไร
ก็ตาม, ถ้าไม่มีศีลธรรมแล้ว เศรษฐกิจจะฆ่ามนุษย์,
ทรัพย์สินสมบัติของเขาจะฆ่าเขา, การพัฒนาจะเป็นวินาศกรรม

มากกว่าพัฒนา, ทุกอย่างมันจะย้อนกลับไปเช่าเจ้าของ ซึ่งไม่มีศีลธรรม. โลกสัตว์ไตรภพแย่งอยู่กันเป็นผลสุก โลกมนุษย์วุ่นวายยิ่งขึ้นทุกที; เพราะไม่มีศีลธรรม. พื้นฐานของการพัฒนาคือความมีศีลธรรม; ไม่มีพื้นฐานทางศีลธรรมแล้ว การพัฒนาไม่มีหวัง, จะพัฒนาให้ทุกคนมีกินมีใช้ ไม่ยากจนเห็นแก่เขาไม่มีศีลธรรมแล้วไม่มีหวัง.

มีคนเล่าให้อาตมาฟังว่า งานตุ๋นแร่ที่พังงา ทำให้กรรมกรมีรายได้สูงมาก บางงวดได้ตั้ง ๒-๓ หมื่น เขาก็ชวนกันกินเหล้ากินเบียร์ จนขาดตลาด. *เวลาที่ม่ เขาก็เอาเหล้าแม่โขงมาล้างเท้าให้เพื่อนดู,* ทุจริตใจของเขาเป็นอย่างไร. เมื่อเขาไม่มีเงินมา จะขอเพื่อนที่มดอีกหนังก็นไม่มี; เมื่อมีเงินมาเขาเอาไปล้างเท้า. *คนเข่นนี้จะพัฒนากันได้อย่างไร* เพราะเขาไม่รู้ว่امنุษย์จะต้องทำอะไร.

สรุปความว่า ศีลธรรมเป็นรากฐาน ของการพัฒนา ความเจริญรุ่งเรือง, แล้วก็มี ปรมัตถธรรมเป็นรากฐาน ของศีลธรรม อีกชั้นหนึ่ง. ศีลธรรมเป็นสิ่งที่ถอยถดหรือหกไม่ได้ โดยเด็ดขาด. ฉะนั้นเราจะต้องส่งเสริมให้ยังคงมีอยู่อย่างรุ่งเรือง.

เหตุผลที่แสดงว่า ศีลธรรมหายไป.

ทีนี้จะพูดต่อไปในข้อที่ว่า เรารู้อย่างไรว่า ศีลธรรมถอยถดถอยหาย? ก็ดูสภาพปัจจุบัน ที่มีปรากฏอยู่. เราพูดกันว่า อัมรินทร์ชุมเท่ากับยุง หรือยิ่งกว่ายุง อาชญากรรมเลวร้ายประจำวัน จะกลายเป็นละครให้ชาวบ้านดูอยู่แล้ว; เห็นได้ในรูปถ่ายหน้าหนังสือพิมพ์, กระจกหนึ่งเขาไปพบศิษย์อยู่ในคุกตั้ง ๒๐๐ คน, ศิษย์ของครูคนเดียวตลอดเวลานี้ ไปเป็นนักโทษอยู่ ๒๐๐ คน. มันไม่น่าเชื่อเสียจริงๆ. อากศาก็ยังไม่ค่อยจะเชื่อ แม้คนที่มาเล่าเขาจะยืนยันว่า เป็นอย่างนี้จริงๆ ก็ยังไม่อยากจะเชื่อ; เพราะความมันจะมากเกินไป โนนักโทษไม่กี่พันคน มีศิษย์ของเขาตั้ง ๒๐๐ คน.

เรามีคนเป็นโรคประสาทโรคจิต จนน่าละอายแหม เพราะแหมไม่ต้องกินยาอนหลับ ไม่ต้องกินยาแก้ปวดหัว มนุษย์กินกันเป็นตันๆ; นี่มันน่าละอายแหม. นี่จะไม่เรียกว่าความหืดของศีลธรรมเป็นต้นเหตุ แล้วจะมีอะไรอีกเล่า?

พรรคการเมืองในโลกแต่ละพรรค เขามีอหังการ มมังการ เขาก็ช่วยตัวเอง, ช่วยพวกของเขา ไม่ได้ช่วยชาติ

ไม่ได้ช่วยบ้านเมือง. พรรคการเมืองมือหังการมมังการของเขา ไม่ได้ช่วยชาติ ไม่ได้ช่วยบ้านเมือง ช่วยตัวเขา ช่วยพวกของเขา ช่วยพรรคของเขา; เป็นอย่างนี้กันทุกพรรคในโลก แล้วจะเอาอะไรกับความมีสันติภาพ.

ประเทศเรากวามรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ยังขาดอยู่อีกเท่าไร तुเอง. เราตั้งใจจะปราบอบายมุขให้หมดไป ก็ถูกต่อต้านจากคนบางพวกอย่างเอาเป็นเอาตาย, พวกฝ่ายซ้ายเข้าบ่า ก็ไม่กลับออกมาจากบ่าเพื่อต่อต้านอบายมุข, ทั้งที่ถือว่าเป็นชา็ศึก หรือเป็นสมบัตินของนายทุน. อบายมุขทั้งหลายเป็นสมบัตินของนายทุน.

ยาเสพติดกลายเป็นปัญหาของโลก อย่างที่ไม่น่าจะจะมี. น่าจะหายว่าโลกเจริญด้วยการศึกษา ทำไมปัญหาเสพติดจึงเต็มไปในโลก? เพราะว่า การศึกษาเป็นชนิดหมาทางค้วน หรือพระเจ็ดย็อคค้วน เจริญด้วยการศึกษาพร้อมกันไปกับเจริญตัวปัญหาเสพติด.

สงครามร้อน สงครามเย็น กลายเป็นอาหารของโลกไปแล้ว โลกหล่อเลี้ยงอยู่ด้วยสงครามร้อน สงครามเย็น.

การโฆษณาสิ่งที่ทำให้เกิดภาวะจิตทรามแก่
 เยาวชนนั้น เติบโตไปทั่วทุกหัวระแหง สื่อมวลชนทุกชนิด
 โฆษณาสิ่งที่ทำให้เยาวชนมีจิตทราม.

นี่สรุปอย่างย่อๆ ว่า นี่คือ เหตุผลที่แสดงให้เห็น
 ว่าศีลธรรมกำลังถอยถด.

ปรมัตถธรรมจะสร้างเสริมศีลธรรมได้.

ที่นี้คู่กันต่อไปว่า ปรมัตถธรรมจะมาสร้างและ
 เสริมศีลธรรมได้อย่างไร? กุๆ ก็ยังเป็นสิ่งที่มืดมนที่อยู่
 แต่เป็นสิ่งที่เราจะต้องพยายาม จะพูดพร้อมกันไปว่า ปรมัตถ-
 ธรรมคืออะไร? สร้างเสริมศีลธรรมอย่างไร?

มันเหมือนกับเรือเดินสมุทร ต้องเดินไปตามแผน-
 ที่ทะเลอย่างถูกต้อง; มิฉะนั้นก็ล้มละลาย : ศีลธรรมจะ
 ต้องเดินไปตามแผนที่ปรมัตถธรรม อันเป็นกฎกติกา
 ของธรรมชาติที่เฉียบขาด. เราต้องมีปรมัตถธรรมถูกต้อง
 ให้คนเห็น แล้วเต็มใจที่จะเดินไปตามทางของศีลธรรม จะ
 ไปได้ไกลดิบ จนสุดที่มนุษย์จะไปได้ เรียกว่าเป็นโลกุตตระ
 ไปเลย ถ้ารู้จักเดินทางศีลธรรม

เพราะว่า ปรมัตถธรรมพาให้คนสูงขึ้นไป จนอยู่
เหนือดีเหนือชั่ว เหนือบุญเหนือบาป เหนือบัญญัติทุกอย่าง
ทุกประการ, ไม่มาติดอยู่ที่ชั่วหรือดี เขาหาพบว่า ตรงช่อง
ว่างระหว่างขั้วกับดี มีที่ว่าง ตรงนั้นแหละ มีความสงบ
สุข, อย่าไปคิดชั่ว อย่าไปคิดดี เห็นว่าทั้งชั่วทั้งดี ล้วนแต่
ไม่นำรัก, ระหว่างชั่วระหว่างดีนั้น, ที่ว่างตรงนั้นแหละนำ
อยู่ มีความสงบสุข, ขึ้นเหนือชั่วเหนือดีกันเสียที่เกิด,
แม้ว่าเราจะกินอยู่หนึ่งหม้อด้วยลักษณะต่างกัน แต่ความมุ่งหมาย
ก็เหมือนกัน ก็คือการจะมีชีวิตที่เยือกเย็น อยู่กันอย่าง
เป็นสุข. ต้องมีปรมัตถธรรมในขั้นนี้.

เดี๋ยวนี้เราขาดปรมัตถธรรม ไม่รู้ว่าเราเกิดมาทำ
ไม, มนุษย์คืออะไร, อะไรก็ออกมกคิหรือจุดหมายก็ไม่รู้,
บางคนแม่ของตนก็อะไรก็ไม่รู้, ไปเรียนมาจากเมืองนอก
กลับมาก็ไม่รู้ว่ ที่คำพูดมีอยู่ในพระบาลีว่า บิคามารดาเป็น
พรมของบุตร, บิคามารดาเป็นพระอรหันต์ของบุตร, นี้
คนเรียนมาจากเมืองนอกทั้งไม่ออกทั้งไม่รู้ เพราะไม่เคยเรียน
ปรมัตถธรรม.

ข่าวที่คนหน้ามรคาบิคาชของคน มีอยู่เกือบจะเป็น
ประจำในหน้าหนังสือพิมพ์. เมื่อ ๒-๓ วันนี้ก็เตะมารคา
ทกบันไค เพราะไม่ให้เงินซื้อเหล้า. นี่ท่านลองคิดดูว่า
เขาไม่รู้ว่าเขาเกิดมาทำไม. เขากำลังบูชาสุขทางเนื้อหนัง
ที่เรียกว่า "มิฬหสุข". ถ้าท่านอาจ จะไม่เคยได้ยิน.
มิฬหสุข แปลว่า **สุขเกิดทางหอบัสสวาระ.**

ทั้งโลกกำลังบูชาสุข อันเกิดทางหอบัสสวาระ คือ
กามารมณห์ หรือกามคุณนั่นเอง. ดูให้คิดเถิดว่า เพชรส
รชชของกามารมณห์นั้นมันเป็นอย่างไร? มัน สกปรกเท่า
ไร? การจุมพิตกันก็คือการสุขของสกปรกที่ผิวหนังของฝ่าย
หนึ่งเข้าไป. การจุมพิตกันด้วยปากก็คือสุขของสกปรกใน
ปากของกันและกันแลกเปลี่ยนกัน. กิจกรรมระหว่างเพศ
นั้น ต้องทำด้วยอวัยวะที่ปฏิภูลที่สุดในร่างกายมนุษย์.
อวัยวะส่วนที่ปฏิภูลที่สุดนั้นแหละ เขาใช้แสวงหาเพชรส ก็
ไค้ของอสุจิอันสกปรกออกมา, ก็บูชาเป็นของสูงสุด อะไรๆ
ก็เพื่อมิฬหสุขอันนี้.

เขาหาเงิน หาอำนาจ หากำลัง ก็เพื่อมิฬหสุขอัน
นี้. เสียเงินมากลดองกันเป็นการใหญ่. ไม่รู้ว่ามันเป็นเรื่อง

ปฏิคุณ. กิริยาทำทางที่ประกอบประพฤติกกระทำก็ปฏิคุณ
เห็นดีเห็นชอบเห็นดีประมาณ เพื่อมาอย่างเดียวกัน. หลง
บูชาสิ่งเหล่านี้ แล้วโลกนี้จะเป็นอย่างไร? จิตใจจะเป็น
อิสระได้อย่างไร? เขาอยากสำล้าเข้ามาเข้ามาทะเล มาหาความ
สุขสันต์ในเมืองไทย ที่เกาะสมุยชายทะเลเต็มไปหมด จน
ย้ายไปเกาะพังน ที่ภูเก็ตก็แน่นอัดไปหมด เพราะมีพหุสุขนี้
อย่างเดียว.

ถ้ามีปรมาัตถธรรมแล้ว ระวังไปได้ ไม่ต้องตก
เป็นทาสของมิพหุสุข ก็ถึงขนาดนี้.

ปรมาัตถธรรมก่อให้เกิดกล้าหาญทางจริยธรรม.

ที่นี้พูดไปว่า ปรมาัตถธรรมจะสร้างเสริมอะไรให้
มนุษย์? ปรมาัตถธรรมที่ถูกต้องนั้นจะก่อให้เกิดความ
กล้าหาญในทางจริยธรรม. เคยว่าเราขาดความกล้าหาญใน
ทางจริยธรรม ไม่กล้าแก้ไขตัวเองก็แพ้ก็เลส จะแก้ไข
ทางสังคมก็กลัวถูกฆ่าตาย ไม่มีความกล้าหาญทางจริยธรรม
หรือทางศีลธรรม. มีแต่กันเขลาตก ศีลธรรมก็ไม่เจริญ
เต็มไปด้วยเหตุการณแล้วร้ายในโลกนี้.

ถ้าเรามีความกล้าหาญทางจริยธรรม กล้าหาญ
แก้ไขความเสื่อมทรามของจริยธรรม, นั่นแหละจะเป็น
ปฏิบัติบูชา อันสูงสุดแก่พระพุทธรองค์, ในสมัยที่เรา
พูดกันว่า จะบูชาพระพุทธรองค์อย่างสูงสุด จงบูชาด้วย
ความกล้าหาญทางจริยธรรม. ขอให้มันกล้าหาญทาง
จริยธรรมเกิดขึ้นโดยเร็วเถิด.

เราจะต้องรู้ว่า อะไรที่จะควรแลกเอาแม้ด้วยชีวิต?
นั่นคือความกล้าหาญทางจริยธรรม โลกนี้ก็จะเป๋มาสู่ก.
ฉะนั้น ขอให้เรารู้ให้ทั่ว ปรมัตถธรรมนั้นจึงเป็นอย่างไร.
เวลาที่จะหมดเสียแล้ว ก็จะต้องรวบรัดกันบ้าง เหลือไว้พูด
คราวหลัง.

ปรมัตถธรรมมีมาแล้ว สัตถธรรมก็จะดีขึ้น
มนุษย์ก็就不用ต้องตกเป็นทาสของวัตถุ, เกี้ยวพายเป็นทาสของ
วัตถุ เงินเดือนไม่พอใช้ ต้องให้ภรรยาออกจากบ้านจากเรือน
ไปทำงานด้วย เพื่อให้มีรายได้พอใช้. นี่ความมีศรัทธา
เต็มที่แล้ว, เขาภรรยาไปทำงานนอกบ้านหารายได้ช่วยเหลือ;
แล้วใครจะดูแลบ้าน? ใครจะดูแลลูก? ลูกมันก็กลายเป็น
ลูกสิงห์โหม่นไปหมด เพราะว่าคนใช้เลี้ยงดูอบรม. แม้บางคน

ไม่ให้ลูกกินนม เพราะกลัวจะไม่สวย ลูกต้องกินนมวัวแทน
กินนมแม่. เด็กที่กินนมวัว นั้นจะเหมือนกินนมแม่ไม่ได้,
ไปคិតๆเองเด็ก.

เดี๋ยวนี้ผู้หญิงเขาก็อาจจะไปเป็นช่างทำหน้า ไม่
เป็นช่างทำหลัง นั้นแหละคือความโง่. ใครจะเลี้ยงลูก?
ลูกกลายเป็นดังตะโมน ไม่มีลูกมนุษย์. แล้วถ้าช่างมีแค่
ทำหน้า ทำหลังไม่มี มันก็หนักกันกระแทกตายลงที่ตรงนั้น
แหละ, มันจะเสียหายถึงขนาดนั้น ว่ามนุษย์ธรรมจะ
หมดไป เพราะแม่ไปทำงานเป็นช่างทำหน้าเหมือนพ่อ
จะมีรายได้เพิ่มอะไรมาบ้าง มันก็ไม่คุ้มกัน.

นี่ขอให้เรามองดูให้ดี แม่ทำบ้านให้เป็นวัด ทำลูก
ให้เป็นลูกมนุษย์ มนุษย์ก็จะมีความเป็นมนุษย์ แม่อย่าไป
เป็นช่างทำหน้าด้วยเลย.

ปรมัตถธรรมจะช่วยสร้างความรักมนุษย์, ทำ
โลกนี้ให้เป็นโลกของพระศรีอารยเมคไตร, ทำให้เรารู้ความ
จริงว่า จิตที่คิดจะให้สบายกว่าจิตที่คิดจะเอา, เป็น
ขอลานดีกว่าเป็นขโมย. ปรมัตถธรรมจะบอกให้อย่างนี้

ปฏิบัติธรรม ปฏิบัติศีลธรรมนั้น ทำได้ทุกแห่ง ไม่ต้องไป
ที่วัด คนที่กลัวต้องไปวัด หอชกตัวเด็ก.

ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่า ปรมัตถธรรมช่วยให้มี
ศีลธรรม. สภาพไร้ศีลธรรมกำลังครองโลกอยู่ จงตัด
ให้หมดไป ด้วยเอาปรมัตถธรรมกลับมาเป็นอาวุธ
กำจัดสิ่งเลวร้าย เป็นแสงสว่างกำจัดความมืดบอดทาง
ศีลธรรม. ศีลธรรมนี้ต้องมีปรมัตถธรรมสนับสนุน
เหมือนกับว่าต้องมีอุคมกติ.

คนเดี๋ยวนี้เขาเกลียดอุคมกติ ไม่เหมือนคนเก่า
ก่อน. คนเดี๋ยวนี้เขาว่าอุคมกติกินไม่ได้ มีแต่ชื่อ. อุคมกติ
นี้สู้กล้วยสักผลหนึ่งก็ไม่ได้, ไข่สักฟองหนึ่งก็ไม่ได้, ปลาหู
สักตัวหนึ่งก็ไม่ได้, ไก่สักตัวหนึ่งก็ไม่ได้, เพราะมันกินได้
อุคมกติกินไม่ได้; คนเลยไม่มีอุคมกติ.

ขอให้ท่านทั้งหลายสนใจดูให้ดีๆ อุคมกติที่กิน
ไม่ได้นั้น มันช่วยให้เกิดสิ่งที่กินได้ และกลืนคล่องคอ
สบายดี.

ขอให้ท่านทั้งหลาย จงมีปรมัตถธรรมเป็นประทีป
นำทางเกิด. ศีลธรรมมีรากฐานอยู่ที่ประโยชน์ของมนุษย์

ทุกคน. เศรษฐกิจนั้นมันมีรากฐานอยู่ที่ประโยชน์แห่ง
ตัวกู— ของกู คนเดียว, มันช่วยโลกไม่ได้.

ขอให้ท่านทั้งหลาย มีปรมัตถธรรมให้เพียงพอแก่
ศีลธรรมของท่านเถิด, การดำรงชีวิตของท่านก็จะสะดวก
สบาย เหมือนกับลาภเกวียนลงเนินเขา, ชีวิตก็หนักเหมือน
เกวียน เราจัดให้ดี มันก็จะสะดวกคายเหมือนลาภเกวียนลง
เนินเขา.

ขอให้ท่านทั้งหลาย ท่านผู้ทั้งหลาย ท่าน
สาธุชนทั้งหลาย จงมีปรมัตถธรรม ให้เพียงพอแก่ความมี
ศีลธรรมของท่าน ทุก ๆ ท่านเทอญ.

ปรมัตถธรรมกลับมา
ออกอากาศครั้งที่ ๔๒
๒๐ ธ.ค. ๒๕

คนทำบาปกรรม เพราะขาดสัมมาทิฏฐิ.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย,

การบรรยายปาฐกถาธรรมในวันนี้ อาตมาก็ยังกล่าวเรื่อง “ปรมัตถธรรมต้องรีบกลับมา เป็นรากฐานของศีลธรรม” ต่อไปตามเดิม; แต่มีหัวข้อย่อยเฉพาะในวันนี้ว่า “คนทำบาปกรรมเพราะขาดสัมมาทิฏฐิ”. ได้เคยพูดมาแล้วครั้งก่อน ๆ : ปรมัตถธรรมกลับมาโลกสว่างไสว, ปรมัตถธรรมหมดไปจิตใจมืดมนที่, มัวเป็นกันแต่คนมนุษย์ก็ไม่มี, ศีลธรรมที่คนก็กลายเป็นมนุษย์กันหมด, ศีลธรรมถอยออกต้องเพิ่มปรมัตถธรรม, และวันนี้ว่า “คนทำบาปกรรมเพราะขาดสัมมาทิฏฐิ”.

หากแต่ในครั้งนี้ ต้องขอโอกาสอธิบายเพิ่มเติม
ข้อความในครั้งที่แล้วมา และเป็นการทำความเข้าใจบาง
ประการ ในการที่มีผู้กล่าวหา ตามที่เห็นว่าควรกระทำ.

ขอทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกล่าวหา.

เขากล่าวว่าถ้ามาพูดเกินขอบเขตของบรรพชิต,
นี่เป็น ข้อแรก คือเขาพูดว่าเป็นพระเป็นเจ้า ทำไมไม่ไปพูด
ถึงเรื่องโลก เรื่องบ้านเรื่องเมือง ทั้งโลกทีเดียว.

ข้อนี้เป็นการทำตามพระพุทธรประสงค์ เพื่อทำ
ให้โลกทั้งเทวดาและมนุษย์ ได้รับประโยชน์สุข ตาม
พระพุทธรประสงค์ ซึ่งพระองค์ได้ตรัสไว้ว่า *ตจาคตเกิดขึ้น
มาในโลกนี้ เพื่อประโยชน์แก่มหาชน ทั้งเทวดาแลมนุษย์,
ธรรมวินัยของตจาคตมีอยู่ในโลกนี้ เพื่อประโยชน์แก่มหาชน
ทั้งเทวดาแลมนุษย์, และให้พุทธบริษัทช่วยกันรักษาธรรม-
วินัยไว้ในโลกนี้ เพื่อประโยชน์แก่สัตว์โลก ทั้งเทวดาแล
มนุษย์ ทรงย้ายเข้านี้ทั่วไปในทหลายๆ แห่ง.*

สาวกทุกคน จึงมีหน้าที่สืบพระพุทธรประสงค์
ในสิ่งที่ให้เกิดประโยชน์แก่โลก ทั้งเทวดาแลมนุษย์ โดย

เฉพาะอย่างยิ่งก็ทำหน้าที่ ไม่ให้กิเลสครองโลก; โดยพยายามทำด้วยความกล้าหาญ ในทางจริยธรรม.

อาตมาจึงพยายามกระทำในลักษณะนี้ตลอดมา โดยหวังอยู่ว่า โลกศพของอาตมา ก็คือความดีที่ทำไว้ในโลก ด้วยการเผยแผ่พระธรรม, บำช้าสำหรับอาตมา ก็คือ บรรดาประโยชน์และคุณทั้งหลาย ที่ทำไว้ในโลก เพื่อประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์. และขอชักชวนให้ท่านทั้งหลายถือหลักเกณฑ์อย่างเดียวกันว่า โลกศพของเรา ก็คือความดีที่ทำไว้ในโลก, บำช้าของเรา ก็คือประโยชน์ทั้งหลายที่เราได้ช่วยกันทำไว้ เพื่อประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์.

นี่แหละเป็นเหตุที่ทำให้ต้องเอาเรื่องของโลกทั้งโลก มาพูด มาวิพากษ์วิจารณ์ ทั้งๆ ที่ว่าอาตมาก็อยู่ในเพศบรรพชิต. ขอได้โปรดเข้าใจตามนี้ด้วย ว่าทำไมจึงพูดเรื่องโลก.

ข้อที่สอง เรากล่าวหาอาตมาว่า เอาปรมาัตถธรรมชั้นสูงสุดมาสอนชาวโลก พร้อมกันไปกับการทำมาหากิน. พวกนี้กลับเขาล้อว่า อาตมาสอนให้ทำเนอ ๒ หน้า แก่ชนมบ่งแผ่นเดียว มันเลอะเทอะ ทำคามไม่ได้.

ปรมาัตถธรรมว่า มันเป็นเช่นนั้นเอง. เมื่อสอบไล่ตกก็ไม่
ต้องร้องไห้; เพราะความรู้มันไม่เพียงพอที่จะสอบไล่ได้.

เมื่อหนุ่มสาวออกหาก็ไม่ต้องฆ่าตัวตาย เพราะมี
ปรมาัตถธรรม ในกาไรที่จะขจัดความผิดหวังนั้นออกไปเสีย
จากจิตใจ.

ลูกตาย หลานตาย คนแก่ก็ไม่ต้องร้องไห้ เพราะ
มีปรมาัตถธรรม. เกิดโชคร้ายขึ้นมากก็หัวเราะเหาะได้ว่ามัน
เช่นนั้นเอง นี่ก็อปรมาัตถธรรม ที่บรรพาสก็ต้องมี.

ครั้งเมื่อปรมาัตถธรรมขึ้นมาแล้ว จะทำให้กรรมกร
ผู้อากจนทั้งหลาย ละอบายมุขได้ง่าย, เพราะว่าปรมาัตถ-
ธรรม ทำให้เขามีความสุขเมื่อทำงาน; ไม่ต้องไปหา
ความสุขจากอบายมุข. เขาจะบังคับจิตใจได้ เขาจะเข้าใจ
นายทุนได้ ร่วมมือกันได้โดยสะดวก.

ปรมาัตถธรรม จะทำให้คนทุกคน ทั้งบรรพาส
และบรรพชิต ที่เกิดมานี้ จะได้รับสิ่งที่ควรจะได้รับ คือ
สิ่งที่ดีที่สุดของมนุษย์ที่ควรจะได้รับ. นี่ก็เพราะว่ามี
ปรมาัตถธรรม ไม่เสียชาติเกิด เพราะมีปรมาัตถธรรม ดำเนิน
ชีวิตให้เยือกเย็นได้.

ทั้งนี้ข้อต่อไป ข้อที่สาม เขากล่าวหาว่า อาตมา พูด
เรื่องศีลธรรมแล้วศีลธรรมเล่า จนเพื่อแล้วเพื่อเล่า
ด้วยเรื่องศีลธรรม. อาตมา ขอยืนยันว่าไม่เพื่อ ยังไม่
ถึงขนาด ไม่เต็มขนาดที่ควรจะถูกคว่ำเข้าไป, เพราะที่เรา
เสื่อมเสียศีลธรรมกันมากเกินไป เรียกว่าศีลธรรมเสื่อม
ลงไป ๑๕๐ เท่า เท่ากับที่เขามันเพิ่มขึ้น ๑๕๐ เท่า. ก่อนนี้
ใช้ฟองละ ๑ สตางค์ เทียบใช้ฟองละ ๑๕๐ สตางค์, มัน
เพิ่มขึ้น ๑๕๐ เท่า ทำให้ศีลธรรมเสื่อมลงไป ๑๕๐ เท่า,
เพราะว่าความต้องการมันเพิ่มขึ้น ๑๕๐ เท่า. หากได้ตามที่
ต้องการไม่ได้โดยสุจริต ก็หาโดยทุจริต อันธพาลก็จะต้อง
เพิ่มขึ้น ๑๕๐ เท่า อย่างเดียวกัน.

เพราะว่า แม้แต่ศีลธรรมของพวกโจรเน่ๆ ก็ยัง
เสื่อม, พวกโจรสมัยก่อนนั้น สมัยใช้ฟองละ ๑ สตางค์นั้น
ไม่เลวร้ายเหมือนเดี๋ยวนี้ พวกโจรไม่ปล้นบ้านปล้นเรือน
ที่เคยพักอาศัย แม้แต่เข้าไปอินบังฝนมเมื่อฝนตกที่ชายคา
โจรเดี๋ยวนี้หุงข้าวให้กิน มันก็ยังปล้น นี่เรียกว่าศีลธรรม
ของโจรก็ยังเสื่อม.

เรียกว่าศีลธรรมเสื่อมทั้งของสาธุชน และทั้ง
ของพวกโจร ลงไป ๕๐ เท่า เราจึงต้องการศีลธรรมเพิ่ม
๕๐ เท่า จึงไม่มีการเพ้อ ในการที่จะกล่าวถึงเรื่องศีลธรรม
กัน อย่างซ้ำๆ ซากๆ.

ปัจจัยแห่งอามายมุขในโลกนี้เพิ่มขึ้น ๕๐ เท่า
เท่ากับราคาโชที่มันแพงขึ้น จิตของมนุษย์ก็ทวลงไป ๕๐
เท่า สถานเวียงรมย์ อุปลกรณ์เวียงรมย์ ก็เพิ่ม ๕๐ เท่า แทนที่
จะลดเพราะโชแพง.

ไม่มีศีลธรรมแล้ว บัญญาต่างๆ ก็เกิดขึ้นมาก.
เหตุที่บัญญัติหาเดวร้าย อันใหญ่หลวง; เช่นการทำลายบ้านนี้
ก็เกิดเพราะความไร้ศีลธรรม. บัญญาซึ่ง, ขอใช้คำโลกโลก
เช่นคนขบถ ขบถผิดกฎจรรยา ตำรวจว่าเดือนหนึ่งตั้ง
หมื่นรายแสนราย. ขบถผิดกฎจรรยาเล็กๆ น้อยๆ เดือน
หนึ่งตั้งหมื่นรายแสนราย ก็เพราะมันไร้ศีลธรรม, เพราะ
ศีลธรรมเสื่อม.

เราอยู่ได้ด้วยศีลธรรม ซึ่งจะก้องสมบุรณ์ หรือว่า
เต็มตามมาตรฐานที่ควรจะเป็น เราจะต้องชักชวนกันให้
กลับมีศีลธรรม; แต่ว่าการชักชวนให้มีศีลธรรมนั้น มัน

เหมือนกับว่า จู๋ซ้างลอคถูเข็ม. ฮาตมาพูดเรื่องนี้ ๓๖ ครั้ง
แล้ว.

ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ยังจะ
ต้องทำความเข้าใจกันอีก ๑๕๐ เท่า. เคียวหมันมีแต่สิ่ง
ยั่วให้เห็นแก่ตัว ศีลธรรมไม่อยู่ในลักษณะขวาจัดหรือซ่ายจัด;
ถ้าขวาจัดหรือซ่ายจัด มันไม่ใช่ศีลธรรม. ที่ตรงกลางตรง
ที่ว่างนั้น เป็นความว่างจากขวาจัดขวาจัด มันเป็นศีลธรรม.
ถ้าอยู่กันอย่างนี้ นายทุนก็ไม่เกิดขึ้นในโลก. มีแต่เศรษฐี
โง่บุญ; ชนกรรมมาชีพผู้เร่ร่อน ก็ไม่ต้องเกิดขึ้นในโลก
กลายเป็นสักบุญรูปไปหมด มันก็หมดบุญญา.

ถ้าไร้ศีลธรรมเสียแล้ว พรพการเมืองก็พรพๆ
ก็ไม่อาจจะพาชาติไปให้พ้นภัยได้ เพราะมันเป็นแก่ศักรู
ต่อกันและกันอยู่ร่ำไป. ศีลธรรมจะช่วยโลกนี้ได้ เพราะว่า
มันให้ผลเฉพาะหน้า ให้ผลเมื่อทำ เมื่อมี. สิ่งที่เรียกว่า
บุญนั้น ช่วยลับหลัง บางทีก็ยกออกไปไว้ต่อชาติหน้า. บุญ
ยังช่วยช้าเกินไป มีศีลธรรมกันเท่านี้เดี๋ยวนี้ช่วยทันที่ทันนี้.

ศีลธรรมมีรากฐานอยู่ที่ประโยชน์ของคนทุก
คน; แต่ถ้าเศรษฐกิจแล้วเอาประโยชน์ของกู ของตัวกู

เป็นเหล็ก มันคนละอย่าง มันจึงให้ผลต่างกัน. ดังนั้น
เราจึงต้องช่วยให้ศีลธรรมกลับมา ๑๕๐ เท่า. อาตมา
จึงเห็นว่าไม่มากเกินไป ในกรณีที่พุกกันถึงศีลธรรม.

ขอยกกล่าวหาต่อไป ข้อที่สี่เขาว่า มาพูดเรื่องกล้า
หาญทางจริยธรรมมากเกินไป. นี่เพราะว่าเขาไม่รู้ซักมัน
ว่าเป็นความจำเป็น ที่เราจะต้องมีศรัทธาหาญทางจริย-
ธรรม.

เกี่ยวๆ ทุกคนไม่มีความกล้าหาญ ก็กลัวต่อ
กิเลสจนตัวงอ อย่างที่เรียกกันภาษาเด็ก ๆ ว่า "งอ" คือ
ตัวงอ, กลัวกิเลสจนตัวงอ, ไม่มีความกล้าหาญที่จะต่อสู้กิเลส
เสียเลย. เขากลัวว่ากิเลสจะตายเสีย ก็ไม่กล้าบังคับกิเลส;
กิเลสเต็มโลก ไม่มีใครกลัว, ไปกลัวว่ากิเลสจะหมดไป
เสียจากโลก นี่มันไม่มีความกล้าหาญ.

อาตมาอยากจะกล่าวไว้ว่า พระเยซูคริสต์เป็นยอดตัว
บุรุษผู้กล้าหาญทางจริยธรรม, กล้าเอาชีวิตเป็นเดิมพัน
เพื่อเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในโลก ที่นั่นสมัยนั้น. เราจะ
ไม่ถือว่าพระเจ้าส่งมา เพื่อการนั้นโดยตรง เราจะถืออย่าง

ธรรมดาๆว่า ท่านเป็นยอดวีระบุรุษผู้กล้าหาญทางจริยธรรม
 ในโลกทุกโลก หรือทุกเวลา ท่านกระทำอย่างที่ตั้งหน้า;
 เพราะว่าการกระทำอย่างมีศัทธองหลังพระนั้นไม่พอ, ต้อง
 ทำอย่างซึ่งหน้าด้วย. เราจึงต้องใช้ความกล้าหาญทาง
 จริยธรรม ลงไปในทุกกรณีที่เราจะใช้.

เดี๋ยวนี้เราละเอียดมุขไม่ได้ เพราะเราเองก็
 ขี้ขลาด ไม่กล้าหาญ เพื่อนของเราขี้ขลาด ไม่กล้าหาญ.
 พอจะทำการแก้ไขศีลธรรมให้ดีขึ้น; มีคนเป็นอันมากช่วย
 กันต่อต้าน เพราะว่าเขาไม่มีศีลธรรม.

ความกล้าหาญทางจริยธรรมนี้ จำเป็นอย่างยิ่ง
 แก่ผู้ที่จะเป็นผู้พิพากษาตุลาการ. ขอให้ตั้งจิตอธิษฐาน
 ไว้ดังนี้ด้วยกันจงทุกคนเด็ก.

เขากล่าวหาข้อข้อไป ข้อที่ทำ อากมาอธิบาย
 อบายมุขผิดหลัก คือ หลักอบายมุขนั้นอีกกันว่า ปฏิบัติแล้ว
 เสื่อมเสื่อทางโลกทรัพย์ มีเงินทองข้าวของเป็นต้น นั้นตาม
 พระบาลี เสื่อมเสื่อแห่งโลกทรัพย์. ท่านใช้คำว่าโลกทรัพย์;
 แต่คนเดี๋ยวนี้ตีความแห่ง คำว่าโลกทรัพย์น้อยเกินไป;
 แต่เพียงข้าวของเงินทอง. โลกทรัพย์อันแท้จริงนั้น

ก็คือความเป็นมนุษย์, ความเป็นมนุษย์ของเรา นั่นแหละ
คือโรคทรมานของเรา. อย่าให้มันลดลง, อย่าให้มันสูญเสีย.
อย่ายอมทำให้เสื่อมเสียโรคทรมาน.

- *ตัวของเรา* ก็สูญเสียความเป็นคนเดิมนั้นแหละ.

- *เที่ยวค้ากิน* ก็ไปแสวงหาสิ่งที่ทำลายตัวเอง. ขาย
เมื่อไรก็ได้.

- *การเล่น* ก็แสวงหาสิ่งที่ทำลายตัวเอง.

- *เล่นการพนัน* ผิดสิ่งเอา ก็หมดความเป็นมนุษย์.

- *คบคนชั่วเป็นมิตร* ก็ไม่เป็นมนุษย์.

- *เที่ยวคว้านทำกรรม* ก็ลดความเป็นมนุษย์ ซึ่ง
มีหน้าที่ที่จะต้องทำกรรม.

นี่เรียกว่าเสียโรคทรมานอันใหญ่หลวง คือความ
เป็นมนุษย์ของเรา. เราอย่ายอมสูญเสียโรคทรมาน คือ
ความเป็นมนุษย์ของเราเลย.

ทีนี้ก็มาถึงข้อสำคัญข้อหนึ่ง คือ ข้อที่หก เขากล่าว
หาว่า อาตมาพูดเรื่องหยาบโลน คือเรื่องมิหฺสฺซุส,
แล้วยังกล่าวหาว่านี่ว่าเอาเอง, นี่ว่าเอาเอง ในบาลีไม่มี
กันหาไม่พบ.

เรื่องมิพหุสฺส นั้น มีในพระบาลี เป็นพุทธ-
 ภาษิต เช่น ในอทุกโกปมสูตร มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณ-
 ณาสก. ถ้าเป็นพระไตรปิฎกสยามรัฐบาลี ก็เล่ม ๑๓ หน้า
 ๑๘๙ บรรพ ๑๘๒ และยังมีในอังกุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต
 พระบาลีเล่ม ๒๒ หน้า ๓๒ บรรพ ๓๐ ถ้าใครมีหนังสือ พุทธ
 ประวัติจากพระโอษฐ์ (ฉบับพิมพ์ ครั้งที่ ๙ พ.ศ. ๒๕๒๓)
 อยู่ใกล้มือ ก็ดูที่หน้า ๓๕๓ พระองค์ได้ตรัสเรื่องมิพหุสฺส
 ให้สัตว์ทั้งหลายรู้จักป้องกันตัวไว้. อย่าให้มีพหุสฺสครอบงำใจ,
 อย่าให้มีพหุสฺสครอบงำโลก. พวกเราเป็นสาวกของพระ-
 พุทธองค์ เราต้องรับใช้พระพุทธองค์ ในการต่อต้าน
 ไม่ให้มีพหุสฺสครองโลก.

พิจารณาคุณ คุณ - โทษ ของมิพหุสฺส

เราจะดูเรื่องของมิพหุสฺส กันต่อไป พอให้เป็นที
 เข้าใจ. มิพหุสฺสนี้ ให้โทษในทางทำลายอย่างร้ายกาจ ก็มี,
 มิพหุสฺสนี้ สร้างสรรค์ให้เกิดอะไรขึ้นมา ใหม่ ๆ แปลก ๆ
 สวย ๆ ก็มี. และมิพหุสฺสนี้ ให้ผลในทางตรงกันข้าม ก็จะมี
 บีบคั้นให้มนุษย์ไปบวช ไปปฏิบัติธรรม เป็นฤาษี เป็นผู้

บรรดามรรคผลศนิพพานไป ก็มี. มันเป็นที่ถึง ๓ อย่าง
 อย่างนี้: ทำให้หนักถึงคำของนักคิดที่ชื่อว่า ซิกมันด์ ฟรอยด์
 ซึ่งกล่าวว่าอะไร ๆ ในโลกนี้ กามารมณ์เป็นเครื่องกำหนด
 บังคับให้เป็นไป ให้เคลื่อนไหว ให้กระทำ นี่จะจริงมากน้อย
 เท่าไร ลองพิจารณากันดู.

อาตมาจะกล่าวไปตามความรู้สึกของพวกเราพุทธ-
 บริษัทก่อน :—

ข้อแรก มิวทสุขเป็นไปในทางทำลาย
 อย่างไร? คุณให้สิ มิวทสุขนี้เป็นของเสพติด ยิ่งกว่ายา
 เสพติดที่กำลังเป็นปัญหาสำคัญอยู่ในบัดนี้.

คุณนักโทษในคุกทั้งหมดทั่วโลก จะมีมุตมาแต่มีพหสุข
 โดยตรงบ้าง, โดยอ้อมบ้าง, จากปัจจัยแห่งมิพหสุข โดย
 ตรงบ้าง โดยอ้อมบ้าง จึงมานอนอยู่ในคุก.

มิพหสุขทำให้เกิดอาชญากรรมทางเพศเต็มเมือง
 เต็มโลก ว่อนไปทั่วโลก. มิพหสุขทำให้ผู้คนเมาซู้ เพราะ
 เมียเป็นซู้ก็เมาซู้, แล้วยกมาเมีย, แล้วยกมาลูกหมด แล้วยก
 มาตัวเอง นี่มิพหสุขทำหน้าทีของมัน. แม่แก่แล้วก็ยังมี
 สามี่ใหม่ ให้ทรมาณใจลูก ๆ เพราะอะไรถ้าไม่ใช่มิพหสุข.

ทำให้เกิดสถาน คำบัจจยแห่งมิพหสุช จนเป็น
 เศรษฐี จนเป็นนายทุน เพราะคำบัจจยแห่งมิพหสุชกัน
 ทั้งโลก; ก็สร้างห้องน้ำ ห้องนอน ห้องส้วม ห้องกิน
 ห้องเพื่อนเล่น เป็นบัจจยแก่มิพหสุช. แม้แต่รถรา ทำลาย
 น้ำมันเสียมากมาย ก็มีการใช้ในการเป็นบัจจยแห่งมิพหสุช
 มากยิ่งกว่าอย่างอื่น.

การเงิน การคมนาคม การหว่านเงินสะพัดทั่วโลก
 เพื่อเที่ยวแสวงหา มิพหสุช. สถานคำมิพหสุชโดยตรง หรือ
 คำบัจจยแห่งมิพหสุชเต็มเมืองเต็มโลก. เที่ยวรอบโลกเพื่อ
 มิพหสุช; ที่เกาะสมุยเต็มแล้ว ก็จะไปเกาะพัง, ที่
 ภูเก็ตก็เต็มแล้ว นี่เรื่องมิพหสุช.

— คนแก่ต้องการจะมีเลขานุการสาว ให้ภรรยาที่
 บ้านเป็นโรคประสาท นี้ก็เพื่อมิพหสุช.

— คนหาอำนาจ หากำลังทุกชนิดไว้ เพื่อประโยชน์
 แก่มิพหสุช.

— กองทัพทั้งกองทัพออกไปรบนั้น ก็เคยเสียชื่อ
 เพราะการข่มขืน เพื่อมิพหสุชกันทั้งกองทัพก็มี.

มัทรี — ทำให้ภิกษุจิวรอื่น เปลี่ยนจากภิกษุไปเป็นสมิ
อย่างนั้นก็มียุ่มาก เพราะมีพหุส.

อนิ — ทำให้พระอินทร์มีรอยศราวะไรก็ไม่รู้ประทับเต็ม
ตัว ตามนิยายที่พวกเด็ก ๆ เราได้อินได้ฟังกัน ก็ไปทำชู้กับ
ภรรยาของฤๅษีคนหนึ่ง ถูกสาปให้มีรอยศราวะไรเต็มตัว.

อนิ — กษัตริย์ยอมสละราชสมบัติเมื่อไม่เจ้านมา ยังอยู่
ในความทรงจำของเราไม่มีใครลืม, กษัตริย์แห่งมหาประเทศ
สละราชสมบัติ เพื่อการสมรสกับหญิงสามัญชาติอื่น ยังไม่มี
ใครลืม.

— กษัตริย์ให้ฆ่าคน เพื่อเอาแม่ทัพเข้ามาไว้ใน
ในวัง.

— กษัตริย์ยกกองทัพเข้าแข่งกัน อย่างในสมัย
โบราณ เพื่อมีพหุสเท่านั้น ก็มีอยู่โดยมาก.

นี่ความเลวร้ายเป็นอย่างนี้. ที่หยุมหิมก็ยังมีอีกว่า
ทำให้คนสมรสกันกับสัตว์เดรัจฉาน :— ทศกัณฑ์หรือ
ทศนุมาต ในนิยายของเด็ก ๆ เรื่องรามเกียรติ์นั้น มีลูกเป็น
ครึ่งคน ครึ่งช้าง ครึ่งม้า ครึ่งอะไรต่างๆ ที่สถานตำรา
บางรัก กรุงเทพฯ ก็จับคนเขาคินนี้มา ทว่าสมรสกับสุนัข.

— พญาพราหมณ์ ชื่นมาจากบาทสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

— พญาราชหงส์ ลงไปสู่ฝูงกา ก็เพราะเหตุนี้

— นกอยู่สูงเป็นตระกูลนก *lark* เขาเอานกตัวเมียมาต่อ กลางคอกมันก็ลงมาติดบ่วง

— ในบาลีมีกล่าวถึงนางเนื้อเป็นนกต่อ หรือว่า
หนุ่มเนื้อเป็นนกต่อ ให้นางเนื้อหรือหนุ่มเนื้อมาติดบ่วง
อย่างนี้ก็มี

— สมรสดีควรระงะ จนเกิดวาระระนอกระบบ มี
อยู่มากในคัมภีร์พราหมณ์

— พ่อข่มขืนลูกสาวตนเองอายุ ๑๓ ปี ว่ากิดคำชั่ว
สุด

— ทำให้เกิดบุคคลประเภทกามวิตถาร เป็นเหล่าหัวงู
เป็นไฮโมเซกส์ชาว เป็นอะไรที่รู้จักกันอยู่ดี

— นางนกค้อยเป็นจารสตรี ใช้มิพหุสขล่อคนที่
กำความลับของชาติ ให้เบ็ดเผยความลับ คนก็ต้องขายชาติ
เพราะมิพหุสข อย่างนี้เป็นเรื่องที่มีอยู่จริง

นี่เรียกว่าส่วนเลวร้ายของมิพหุสข

ข้อที่สอง ที่เราจะดู ในแง่สร้างสรรค์ ของมิพหุ-
สุข :—

—มิพหุสุขทำให้พ่อหนุ่มของเราขยันขันแข็ง
ทำงานตัวเป็นเกลียว เพื่อจะมีเงินไปแต่งงาน.

—ทำให้คนร่ำรวย สร้างสรรค์นั้นขึ้นมา เพื่อ
การเงินและพัก สร้างสรรค์บนดิน สร้างฮาวเริม สร้างวิมาน
ให้บ้านเมืองมันสวย; แต่ก็สวยตลอดๆไปเท่านั้นเอง.

—ให้คนทำบุญให้ทานเพื่อไปสวรรค์ มิพหุสุขนี้ทำ
ให้คนทำบุญให้ทานเพื่อไปสวรรค์; เพราะได้รับคำบอกเล่า
ว่า บนสวรรค์มีมิพหุสุขชั้นประณีต.

นี่ขอให้ท่านทั้งหลายกตัญญู ความงามของดอกไม้
ก็ว่าเพื่อล่อสัตว์ให้มาช่วยทำการสืบพันธุ์ ดอกไม้มีเกสรต่าง
ชนิด ต้องอาศัยสัตว์มาช่วย ให้ได้เกิดการสืบพันธุ์ จึงต้อง
มีความสวยงาม.

ความสวยงามของคน ของสัตว์ ของมนุษย์ ของ
เทวดา ก็เพื่อประโยชน์แก่มิพหุสุข แล้วเราก็หลงบูชาความ
สวยงาม. ได้ยินว่าที่เกิดลัทธิเทพทาสี ในวิหารในอินเดีย
บูชาเจ้าแม่กามารมณ์ นั่นก็เพื่อความสุข มิพหุสุขอันแท้.

มิพหุสฺสช่วยให้เกิดคนตรี ให้เกิดบทเพลง ให้เกิด
การรำยวี่ ศิลปแห่งการส่งเสริมราคามากขึ้น ๆ คนตรีที่เคย
ส่งเสริมจิตให้สงบ กลายเป็นส่งเสริมจิตให้เร้าร้อน. นี้เพราะ
มิพหุสฺสเข้ามาแทรกแซง ทำให้เกิดศิลปคนตรีเพลง ที่นอก
รีตออกไปจากความมุ่งหมายเดิมคือ เพื่อความสงบ.

หรือว่าคู่อีกที่หนึ่งว่า มิพหุสฺสทำให้มนุษย์ไม่สุญ-
พันธ์ เป็นคำจ้างที่ทำให้สัตว์รับจ้างสืบพันธ์. คนรับจ้าง
สืบพันธ์ เพราะมิพหุสฺสนั่นเอง. ถ้าไม่มีมิพหุสฺสมาเป็น
คำจ้างแล้ว คุณาคนจะไม่สืบพันธ์ุ เพราะมันลำบาก ยุ่งยาก
เหน็ดเหนื่อย สกปรก; แต่มันทนความยิววนของมิพหุสฺส
ไม่ได้ คนก็มีการสืบพันธ์ุ คนจึงไม่สุญพันธ์ุ.

สรุปว่าทำให้เกิดสิ่งที่สวยงาม ยวนใจยวนตาขึ้น
มา มากมายในโลก นี้เรียกว่าในแง่สร้างสรรค์ ที่มีพหุสฺส
ช่วยทำให้เกิดขึ้นมา.

ข้อที่สามที่นี้จะอยู่ในด้านที่ตรงกันข้าม ว่ามิพหุสฺส
นั้นแหละเมื่อเป็นไปมากเข้า ก็บีบคั้นให้เกิดภัย ให้เบื้อ
หน่าย จากมิพหุสฺส ให้ออกไปจากกาม ให้ไปบวชเป็น

ฤๅษีเป็นชีไพร เป็นพรหม ไปบรรลุมรรคผลนิพพาน ;
 เพราะเกลียดมิพหุสฺส เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นมา
 ในโลกก็เพราะว่าชยะแขงต่อมิพหุสฺส จึงได้ออกไป
 บวช.

เรามองดูกันในแง่^{นี้}แล้ว จะเห็นว่ามิพหุสฺสในแง่
 ที่ควรเลิกละเสียเลย ควบคุมอย่างเด็ดขาดก็มี, มิพหุสฺส
 ในแง่ที่ควร เลือกเห็นปรับปรุงพอเหมาะพอดีก็มี,
 มิพหุสฺสให้ผลในทางส่งเสริม ให้หลักออกไปเสีย จาก
 มิพหุสฺสเอง อย่าง^{นี้}ก็มี.

นี่จึง เป็นความจริงอย่างที่ ชิกมันด์ ปรอยท์ เขาว่า
 ว่าทุกอย่างนั้นเกิดจากการกดดันของกามารมณ์ ซึ่งในทันที
 เรียกว่ามิพหุสฺส.

อย่าได้เห็นว่าเป็นคำพูดที่หยาบโหลนเลย. การ
 ที่พูดเช่นนั้นมันหยาบโหลนน้อยกว่าคำพูดหาเสียงของนักหาเสียง
 บางคนเมื่อเร็ว ๆ นี้. ยังหยาบโหลนน้อยกว่าไปเสียอีก. เขา
 หาเสียงกันด้วยคำหยาบโหลน มากกว่าที่เอาตามพูดในเรื่องนี้
 เสียอีก ขอให้ความเป็นธรรมกันบ้าง.

ถ้ามนุษย์เราควบคุม มีพหุสุขได้แล้ว โลกนี้ก็จะมี
 สะอาด จะมีสันติสุขเหลือประมาณ, ไม่ต้องกลัวว่าโลก
 จะว่าง; มันยังมีพหุสุขที่พอดี ที่พอควบคุมได้. ขอแต่
 อย่าให้เป็นเรื่องยุ่ง เป็นเรื่องทำลาช อย่างที่เป็นกันอยู่ทั้ง
 โลกเลย.

ถ้าเรื่องนี้ไม่สำคัญ พระพุทธองค์คงไม่ตรัสถึง
 คงปล่อยให้ โลกสกปรกไปตามเดิม. เราควรสอนเด็กให้
 รู้เรื่องนี้ ก่อนเรื่องเพศศึกษาเสียอีก. คู่ชีวิตของเรา
 คือพระธรรม แต่เดี๋ยวนี้เราไปเอาพหุสุข มาเป็นคู่ชีวิต,
 เอาผู้อำนวยความสะดวกมาเป็นคู่ชีวิต เรื่องมันก็ไปกันใหญ่.

ขออย่าได้อวดดีกับเรื่องนี้ จงสนใจประพฤติกระทำ
 ให้ถึงที่สุดเถิด เราจะทำโลกนี้ ให้สะอาด ให้น่าอยู่ต่อไปได้.

เวลาจะหมดแล้ว ขอสรุปความว่า ศีลธรรมต้อง
 รีบกลับมา, รีบกลับมา ๑๕๐ เท่า เท่ากับที่รากของไข้
 มันแห้งขึ้นไป ๑๕๐ เท่า กลับมาให้ทันแก่เวลา. ปริมาณ
 ธรรมต้องเป็นที่แจ่มแจ้ง ยิ่งขึ้นไป ๑๕๐ เท่าด้วยเหมือน
 กัน. พวกเราชาวพุทธจึงจะชื่อว่า ไม่บกพร่องในหน้าที่

ของทน ๆ ประพดิกกระทำให้อุณหภูมิ ในฤดูหนาวอากาศ ค่ำยิ่งสำคัญเหล่านี้
แล้วก็จะหมดปัญหา.

หวังว่าท่านทั้งหลาย จะช่วยกันควบคุมมิให้สุข
ซึ่งมีอธิบายมาเป็นปัจจัย ให้หมดไปจากพวกเราเถิด ด้วย
ความกล้าหาญทางจริยธรรมแล้ว ขอให้ช่วยกันเป็นสุข ทุก
ทิพาราตรีกาลเทอญ.

ปรมัตถธรรมกลับมา
ออกอากาศครั้งที่ ๔๓
๑๗ ม.ค. ๒๕

คนมีสติ ย่อมดำริโดยแนวแห่งปรมัตถ์.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย,

การบรรยายปาฐกถาธรรมในวันนี้ อาตมาก็ยังคง
กล่าวมุ่งหมาย การกลับมาแห่งปรมัตถธรรม เพื่อมาเป็น
รากฐานของศีลธรรม ท่อไปตามเดิม. ตามหัวข้อที่เคยมีมา
ตามลำดับว่า "ปรมัตถธรรมกลับมา โลกสว่างไสว,
ปรมัตถธรรมหมดไป จิตใจมืดมนแท้, มัวเป็นกันแต่คน
มนุษย์ก็ไม่มี, ศีลธรรมดี คนก็กลายเป็นมนุษย์กันหมด,
ศีลธรรมออกอดด ต้องเพิ่มปรมัตถธรรม, คนทำบาปกรรม
เพราะขาดสัมมาทิฐิ."

วันนี้ก็มีหัวข้อว่า คนมีสติ ย่อมดำริโดยแนว
แห่งปรมาตม์ ซึ่งจะไต่ก้าวต่อไป.

บ ๘ ค ๕ ต้องมีสติเมื่อกระทบผัสสะ.

ข้อแรกที่จะต้องพูดกัน ก็คือเรื่อง มีสติ, คนจะ
มีสติอย่างไร? และมีเมื่อไร? คนจะต้องมีสติ อย่างน้อย
ที่สุดก็เมื่อมีผัสสะมากระทบ อันนี้เป็นหลักธรรมสูงสุดใน
ในพระพุทธศาสนา. เมื่อมีอะไรมากระทบเป็นผัสสะ
ไม่มีสติแล้ว ก็เป็นผัสสะมีทบอบ ผัสสะอวิชชา, สิ่งต่างๆ
ก็จะเข้าไปในทางผิดพลาด, และคนจะต้องมีสติ เมื่อสิ่ง
แวดล้อมทั้งโลก แวดล้อมเข้ามากระทบ. เหตุการณ์ในโลก
มากระทบ คนต้องมีสติ หรือว่าคนต้อง มีสติเมื่อมีปัญหา
เกิดขึ้น; จะเป็นปัญหาเฉพาะหน้า หรือปัญหาเรื้อรังก็ตาม,
คนเราต้องมีสติ มีสติดำริโดยแนวอันลึกซึ้งของปรมาตม์.

[เข้าใจคำปรมาตม์ให้ถูกต้องก่อน.]

คำว่า "ปรมาตม์" เป็นสิ่งที่ต้องเข้าใจ มีผู้มาขอ
ร้องให้พูดถึงสิ่งที่เรียกว่าปรมาตม์ ซ้ำใหม่อีกที เพราะในคราว
ที่แล้วมา มีความซุกซนหลักในการบรรยาย.

สำหรับคำว่า ปรมัตถ์, ปรมัตถ์ นั้น บางคนถือเป็น
 คำว่าควรี ไปเสียแล้วก็มี. สำหรับปัจจุบันนี้ขอให้อธิบาย
 คำว่า *ปรมัตถ์* นั้น ก็คือความคิดอันดีก หรือความหมายอันลึก
 หรือ *ประโยชน์อันสูงสุด*. เรารู้กันเป็นหลักทั่วไปในหมู่
 คนไทยชาวพุทธว่า สัจจะหรือความจริงนั้นมีอยู่ ๒ ชั้น
 คือ สมมติสัจจะ เป็นความจริงที่ผูกพันกันอยู่กับสมมติใน
 โลก และปรมัตถสัจจะ ก็คือความจริงอันอิสระ ไม่ผูกพัน
 กันอยู่กับสมมติใดๆ เป็นความจริงลึก เป็นความจริงแท้
 และเป็นอิสระ หรือเพราะเป็นอิสระนั่นเอง จึงไปได้ลึก
 หรือจริงแท้.

เพื่อความเข้าใจในคำนี้ อาตมาจึงขอยกตัวอย่าง
 อย่างครั้งที่แล้วมา ว่าเราจะมีความดีที่เราทำได้ เป็นโลง
 ศพของเรา มีประโยชน์ที่เราทำได้ในโลก เป็นน้ำชา
 ของเรา.

คนมักจะหวังว่า จะมีโลงศพสวยงาม ไปเข้าเอา
 ที่วัด เป็นโลงศพสลักไม้ทอง; อย่างนี้อาตมาคิดว่า มัน
 ยังไม่ถึงขั้นปรมัตถ์. เราจะต้องมีโลงศพ ก็คือความดีที่เรา
 ทำได้ และมีประโยชน์ที่เราทำได้ในโลก เป็นน้ำชาสำหรับ
 ผังศพของเรา.

เดือนนี้เรายังจะต้องนึกถึงคำว่าบีใหม่, บีใหม่. บีใหม่อย่างสมมติ ก็สรวลเสเฮฮากันไปตามเรื่อง และดูจะกินเหล้ากันมากกว่า เพื่อต้อนรับบีใหม่: เราจึงกำลังทำอะไรผิดๆ จนมันไม่ใหม่. สู้หัวเดียวกั้วมันได้คืนก็ไม่ได้ บีใหม่มันใหญ่กว่าบีเก่า มันดีกว่าบีเก่า มันมากกว่าบีเก่า. เราจะต้องมีบีใหม่ โดยปรมาัตถ์, คือมีศีลธรรมมากขึ้นกว่าบีเก่ามากเท่าไร? ควรจะมากเท่ากับจำนวนพระเครื่อง, ที่เราสร้างกันขึ้นมาทุกวัน ๆ ทุกเดือน ทุกปี, สร้างมากเท่าใด เราควรจะมีศีลธรรมมากเท่านั้น บีจึงจะเป็นบีใหม่.

หรือในระยะบีใหม่นี้ ก็ยังเป็นวันเด็ก เราจะต้องมีเด็กที่น่ารักกว่าบีเก่า, จะมีเด็กที่ปลอดภัยแก่ชาติของเรามากกว่าบีเก่า. เพราะว่าเด็ก ๆ นั้นคือผู้สร้างโลก, อุกมกติของเด็กคือผู้สร้างโลก. เพราะว่าโลกในอนาคตมันจะเป็นอย่างไร มันขึ้นอยู่กับพลเมืองแห่งสมัยนั้น, พลเมืองแห่งสมัยนั้น ก็คือเด็ก ๆ ในวันนี้. เพราะฉะนั้นเด็ก ๆ ในวันนี้คือผู้สร้างโลกในวันข้างหน้า. อุกมกติของเด็ก ก็คือผู้สร้างโลกนั่นเอง; ไม่ต้องเชื่อตามใคร เราเองเห็นได้เอง.

ถ้าเด็กของเราดี โลกไหนอนาคตก็ดี เราจึงนึกถึง
 ซ่อน ให้มันเป็นปรมาตม์, ว่าเด็กนั้นแหละคือพระเจ้า
 ผู้สร้างโลก และเห็นได้ชัดจริง โดยไม่ต้องเชื่อตามคำกล่าว
 ซึ่งพิสูจน์ไม่ได้.

เราจะฉลอง ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ก็ขอ
 ให้เป็นไปโดยปรมาตม์, คือว่าให้เรสมยอนมีศีลธรรมดี พอที่
 จะอวดบรรพบุรุษเมื่อ ๒๐๐ ปีมาแล้วได้; ต้องมีความเป็น
 อยู่ภายในบ้านเมืองดี แต่ละคนมีศีลธรรมดี ไม่เต็มไปด้วย
 อาชญากรรมเหมือนอย่าง อย่างนี้เป็นต้น. นี่ฉลอง ๒๐๐ ปี
 โดยปรมาตม์ ควรจะเป็นอย่างนี้.

ถ้าไม่ปรมาตม์ศีลธรรมจะไม่คชน.

เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น ก็ต้องดูสภาพที่ไม่มีปรมาตม์.
 ถ้าไม่มีปรมาตม์ ศีลธรรมจะดีขึ้นไม่ได้; ถ้าไม่มีปรมาตม์
 ก็คือความรู้หลักที่จริงแล้ว คนก็มัวแก่งัญหากันแต่ที่
 ปลายเหตุ ไม่มีปัญญาที่จะมองเห็นต้นเหตุอันแท้จริง.

ก็คฤให้ดี ว่าเราจะโกนกันเดินไปว่า ประชาธิปไตย
 ประชาธิปไตย, ของประชาชน เพื่อประชาชน โดย

ประชาชน, ถ้าประชาชนไร้ศีลธรรมแล้ว จะเป็นประชา
ธิปไตยชนิดไหน, จะเป็นประชาธิปไตยที่ทำลายประชาน
นั่นเอง, ช่วยพิจารณาดูให้ดี ว่าของประชาชน เพื่อ
ประชาชน โดยประชาชนนั้น ได้แก่ประชาชนที่มีศีลธรรม
เท่านั้น.

การที่เรามีปัญหาทางอาชญากรรมมาก นี่เพราะ
อะไร? เพราะเศรษฐกิจไม่ดี หรือว่าเพราะศีลธรรมไม่ดี?
อาทมาเห็นว่าเพราะศีลธรรมไม่ดี จึงมีปัญหากเกี่ยวกับ
อาชญากรรม. เศรษฐกิจจะดีวิเศษไปอย่างไร; ถ้าคน
ไม่มีศีลธรรม โลกก็ยังเต็มไปด้วยอาชญากรรม แม้ว่าฝนจะ
ตกลงมาเป็นทองคำ ดังที่กล่าวแล้ว.

เราไม่มีปรมาตลธรรม มัวแต่ให้อะไรกิน โดย
ไม่แก้ไขต้นเหตุ ที่ทำให้ไม่มีอะไรกิน : ทำไมเขาจึงไม่มี
อะไรกิน? อะไรเป็นต้นเหตุ? ทำไมเราไม่ช่วยกันแก้ไข
สิ่งนั้น? มัวแต่ให้อะไรกิน มันก็ต้องทำให้หน้าอกรอกอวยรับ
การช่วยเหลือ.

เรื่องอบายมุขก็ดี เรื่องเซโรอินก็ดี ให้เขาเลิก;
เลิกแล้วเขาจะไรมาแทน, ถ้าไม่มีอะไรมาแทน เขาก็อยู่
ไม่ได้. เขาก็ต้องกลับไปหาอบายมุขหรือเซโรอินกันอีก.

เราต้องมีความสุขชนิดที่มาแทนได้ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง ก็คือความสงบสุขในทางจิตใจ อันเกิดจากสมาธิ
เป็นต้น. ถ้าคนของเรารู้จักทำจิตให้เป็นสมาธิมีความ
สุขอย่างยิ่ง ความสุขที่ยิ่งกว่าอบายมุข ยิ่งกว่าเซโรอิน, เอา
สิ่งนั้นมาให้เขา เขาเลิกอบายมุข เลิกเซโรอิน แล้วก็มาอยู่กับ
สิ่งที่แทนนั้น. เขาก็ไม่ย้อนกลับไปหาอบายมุขหรือเซโรอิน
กันใหม่. เราไม่รู้จักสิ่งที่จะมาแทน อบายมุขหรือเซโรอิน
ที่ให้เขาเลิก ก็ต้องคิดในข้อนี้กันให้ดีๆ.

ไม่รู้ปรมาตต์แล้วก็ไม่รู้จักเศรษฐี ๒ ประเภท
เศรษฐีมีอยู่ ๒ ประเภท คือเศรษฐีให้ กับเศรษฐีเอา.
เศรษฐีให้นั่นเขาผลิตอะไรมาหลายๆ กินแต่พอดี เหลือกก็
ให้ๆๆๆ นี้เรียกว่าเศรษฐีให้. อีกชนิดหนึ่งเป็นเศรษฐี
เอา จะทำอะไรก็เพื่อเอา เพื่อรวบรัดเอา เพื่อรวบรวมเอา
เพื่อชูครัดเอา นี่เป็นเศรษฐีเอา.

ท่านไปเรียกชื่ออย่างไรก็ได้ แต่ให้รู้ว่ามันมีอยู่ ๒ ชนิด คือเศรษฐกิจให้กับเศรษฐกิจเขา เรามักจะเรียกเศรษฐกิจเขาว่า "นายทุน" นี้เราไม่ต้องคิดว้ายต่อเขา เราแก้ไขเศรษฐกิจเขา ให้กลายเป็นเศรษฐกิจให้.

อาทมาธักชวนยูวชนที่เข้าป่าว่า ออกมา ออกมา มาช่วยกันเผยแพร่ศีลธรรม ; เศรษฐกิจเขาที่จะกลายเป็นเศรษฐกิจให้ โดยไม่ต้องฆ่าไม่ต้องฟันอะไรกัน. เด็ก ๆ ของเรา ยูวชนของเราอ่านคัมภีร์มารคซิสซึ่มมากเกินไป มากเกินไป จนเกลียดพุทธศาสนา. ซึ่งเขาอ่านน้อยกว่าคัมภีร์มารคซิสซึ่ม, เขาเกลียดพุทธศาสนา เขาเข้าป่า. *ใครทำให้เขาเข้าใจว่าพุทธศาสนาล้ำสมัย ๒,๐๐๐ ปีแล้ว ไม่ช่วยโลกได้ เป็นเรื่องอ่วงความเจริญ. คนเหล่านั้นศึกษากันอย่างนี้ รู้เรื่องทั่วโลก แต่ว่าในตัวเองมีสักตัวก็ไม่รู้.* ในตัวเองมีอยู่ ๒-๓ ตัว คือ โสกะ โทสะ โมหะ กลับไม่รู้. แต่ช่วยกันเผยแพร่สิ่งที่ส่งเสริมผี.

สมุขนุชฺชนพบสิ่งต่าง ๆ เสริมกเลสมากขึ้น.

สื่อมวลชนหลาย ๆ ชนิด เผยแพร่สิ่งที่ทำให้ยูวชนของเรามีจิตตกต่ำ และมากเกินไป. นั่นมันส่งเสริมผีให้

มากขึ้น. มีอะไร ๆ ที่ประกาศว่า เด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี
ไม่ให้ดู. อายุต่ำกว่า ๑๗ ปีไม่ให้ดู. นี่หมายความว่า
ผู้ใหญ่มีอะไรที่เสวร้าย, ที่ต้องซ่อนเร้น คุณก็แทนผู้ใหญ่.
ผู้ใหญ่อย่างนี้จะทำเด็กให้คิดได้อย่างไร? เพราะเป็นคาไม่ตรง
ยังมีอะไรซ่อนเร้น. เราจะต้องเด็กกันเสียให้หมด; เด็กกฎ
เด็กกระเบือบ. เด็กอะไรที่ทำให้ต้องแยกกันอย่างนี้เสีย.
กฎระเบียบที่คุมก็คุมร้ายอย่างนี้เด็กเสียให้หมด. อย่ามีอะไรที่
ดูได้แก่ผู้ใหญ่. เด็ก ๆ คุมไม่ได้. ผู้ใหญ่ต้องเป็นคนเบ็ดเสร็จ.

เมื่อพูดถึงเด็กแล้ว ยากมากที่กว่า จะมีประโยชน์
มากที่เดีว. ถ้าเราจะ เปรียบเทียบ เด็ก ๒ ชนิด หรือเด็ก
๒ รุ่น. คือเด็กรุ่นใหม่กับเด็กรุ่นเก่า:—

เด็กรุ่นใหม่ นี้ นักเรียนก็ *คงคู่กันระหว่งเทศ.*
เด็กนักเรียนสมัยนี้ *กินเหล้าตั้งแต่ชั้นมัธยม* เด็กชอบ *ไว้ม*
เชิงเหมือนกับเงาะ. เด็กเขาชอบ *นุ่งกางเกงควายอช.*

ในห้องสะเบียงรถไฟ เด็ก ๆ เข้าไปแทรกขงเต็ม
จนผู้ใหญ่เกือบจะไม่มีที่นั่ง. เขามาบ้าน ได้เงินจากพ่อแม่
กลับไปไว้พิชาลัย. ชวนกันเข้าไปในห้องสะเบียงทั้งเด็กหญิง
เด็กชาย. เป้าหมายหมายกัน. จนผู้ใหญ่แทบจะไม่มีที่นั่ง.

ในสถานเจริญมณี ทั้งหลาย มีเด็กนักเรียนมาก ทั้งที่มีสารวัตร.
 นี้เด็กรุ่นใหม่ เครื่องวัดว่าเป็นอย่างไร.

เด็กรุ่นเก่า ขอร้องที่จะต้องพักไป ตามที่อาศมา
 เคยเป็นเด็กรุ่นเก่า รู้เห็นอยู่ เด็กรุ่นเก่าเป็นเด็กวัด.

— เด็กอยู่วัดไม่ได้เรียนในมหาวิทยาลัย ไม่ได้นั่ง
 เรียนในคึกที่สวยงาม เรียนที่โรงเรียนที่ดูๆ พัง จวนจะพังอยู่
 แล้ว พระเด็กนั้นแล้วก็ใช้เป็นทีเรียนของเด็ก.

— เด็กรุ่นเก่าจะต้องฉากหญ้า เป็นประจำ ทุกวัน
 มีไม้สำหรับไถหญ้า.

— เด็กรุ่นเก่าจะต้องตักน้ำเวร ที่นอกชานมีกลุ่มเป็น
 แถว เด็กจะต้องมีเวรตักน้ำ เด็กโตก็คนเดียว เด็กเล็กก็
 หลายคนหน่อย. มีบ้ายกระตานสำหรับส่งกัน เมื่อชุกน
 ตักเต็มแล้ว ก็เรียกชุกที่จะรับต่อไปมาชุก แล้วก็นำบ้ายให้.

— เด็กต้องเดินปั้นโต ทุกวัน.

— เด็กต้องรับใช้พระเณร ต้องรับใช้แม้กระทั่งเณร
 ถ้าเณรใช้ทำอะไรไม่ได้ ก็ไปฟ้องอาจารย์ เด็กก็จะต้องถูกตี.

— เด็กๆ จะต้องไปหากอกไม้คอนเอ็น มาเสียบ
 แล้วถวายพระ พอกำลัง พระจะได้ใช้คอกไม้ที่ทำวัตรสวด
 มาแก่.

—เด็กจะ **ต้อง** *นวด* อาจารย์, นวด อาจารย์นั้นเป็นการ
ศึกษาพลอยได้. เพราะถ้านวดไปพลาง อาจารย์ก็จะเล่า
เรื่องที่ไม่เคยได้ยินได้ฟังไปพลาง มันก็เป็นการศึกษาพร้อม
กันไป.

—เด็กทุกคนจะ **ต้อง** *ทำสวนครัว* ในส่วนของตน จะ
ต้องมีอะไรมาถวายพระในโรงฉันเป็นส่วนของตน.

—เด็ก ๆ จะ **ต้อง** ปฏิบัติงานที่โรงฉัน **ต้อง** ตักงาน
ต้องเก็บกวาด.

มันจะสร้างจิตใจเด็กอย่างไร ขอให้ไปลองศึกษา

การศึกษาขาดศีลธรรมเป็นความผิดพลาด.

ที่นี่ยากจะพูดถึงการศึกษา ของเด็ก ของยุวชน.
การศึกษานั้นมีการเรียนหนังสือ มีการเรียนอาชีพ แล้วเรียน
การเป็นคน; มีอยู่ ๓ ชนิด, เรียนหนังสือ เรียนอาชีพ
เรียนการเป็นคน คือเรียนศีลธรรม, สามอย่างนี้อย่างไหน
จำเป็นกว่า สำคัญกว่า รับผิดชอบต่อชีวิตกว่า, ? อันไหนถ้าขาดไป
แล้ว ทำให้มนุษย์แห้ว หรือตัวมันไม่น่าดู?

อาตมาเห็นว่า เราควรเรียนศีลธรรม คือเรียน
ความเป็นคน ควบคู่กันไปกับเรียนหนังสือ หรืออาชีพ.
เด็กอนุบาลควรเรียนเรื่องแม่มีคุณอย่างไร ก่อนเรียน
หนังสือ, อนุบาลบางโรงเรียน เรียนถึงภาษาต่างประเทศ
แต่ก็ไม่รู้ว่าแม่มีคุณอะไร โทซันก็เป็นผู้ทำให้แม่หน้าดำเทา,

ท่านจะเลือกเอาอย่างไร ถ้าพลเมืองของเรามี
ศีลธรรมไม่รู้หนังสือ, กับรู้หนังสือแต่ไม่มีศีลธรรม? ท่าน
จะเลือกเอาอย่างไร? ช่วยกันคิดดู.

การศึกษาเรารับมาจากประเทศนอก โดยไม่ดู
ผลแห่งการศึกษาของประเทศนั้น ๆ ว่าเขามีศีลธรรม
อย่างไร, เขาเป็นโรคประสาทกันก็เปอร์เซ็นต์, มียาชญากรรม
ทุกถิ่นที่, มีการข่มขืนสตรีทุกถิ่นที่ในประเทศนั้น ๆ ที่เรา
รับเอาการศึกษาของเขา, ดังนี้เป็นต้น.

เราไม่มองดูความเหมาะสมของตัวเราเอง รับเอา
การศึกษามาผิดพลาด, จึงทำให้เกิดปัญหาใหญ่หลวง
ขึ้นมา ทำลายเลือดเนื้อแห่งความเป็นพุทธไปเสียจนหมดสิ้น.

ปัญหาทุกอย่างเกิดจากชาติศีลธรรม.

ปัญหาทุกอย่างทุกประการในโลกทั้งโลก เกิดมาจาก ความชาติศีลธรรมไม่ว่าชาติไหนภาษาไหน ถิ่นศาสนาไหน ถ้าชาติศีลธรรมแล้วจะสร้างปัญหา.

ที่เราประสบอยู่ในบัดนี้ ก็คือปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการผลิต การบริโภคน, พุศกันไม่รู้เรื่อง, ปัญหาการเมือง ปัญหาการปกครอง ปัญหาสังคม ปัญหาเกษตรกิจ ปัญหาอนามัย แม้แต่ปัญหาอุบัติเหตุทำให้กำเพ็การ, ปัญหาต่างๆ^{นี้}ก็เกิดมาจากความไม่มีศีลธรรม. เราเรียกร้องให้สามัคคีกันไม่สำเร็จ เพราะคนมันชาติศีลธรรม, ความรักชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ ไม่สมบูรณ์ เพราะคนชาติศีลธรรม, การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทำไม่ได้ เพราะคนชาติศีลธรรม, การรักษานขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมทำไม่ได้ เพราะคนชาติศีลธรรม. ถ้ามีศีลธรรมเพียงอย่างเดียว ปัญหาเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้อย่างไร.

อาตมาเคยหนังสือที่เขาพิมพ์ขึ้นมาชุดใหม่ๆ นี้ ยังมีภาพถ่ายเป็นหลักฐานว่า วัฒนธรรมเก่าแก่ หรือว่าศีลธรรม

เก่าแก่ มีเหลืออยู่ในหมู่บ้าน ที่ยังไม่พบแสงแห่งอารยธรรมสมัยใหม่. หญิงสาวยังเปลือยกาย มีพวงใบไม้แขวนข้างหน้าอกหนึ่ง, เขาไปบ่า ไปบนภูเขา ไปเก็บหญ้า-เก็บผัก เก็บมาบ้าน, ทั้งไปทั้งมาไม่มีใครรังแก ไม่ถูกข่มขืน.

คนในเมืองหลวงนี้เป็นอย่างไร ในเรื่องของการข่มขืนสตรี มันน่าละอายไหม, หญิงสาวเผ่าไร้คนเดียวที่ชวนจะหาคุณไม่ได้ก็ออกไป ซึ่งเมื่อก่อนเป็นของธรรมดา. นี่ก็ปัญหา ที่เกิดมาจากความตกต่ำของศีลธรรม เป็นความเลวร้ายของมนุษย์นั่นเอง.

ขอให้นึกถึงว่า ปัญหาทุกชนิด มันเกิดมาจากความไม่มีศีลธรรม. ถ้ามีศีลธรรมแล้ว จะไม่มีปัญหาอะไรเกิดขึ้น: แม้แต่ปัญหาวางทานขายของบนทางเท้า จนเกินก้นไม้ได้. นี่เป็นปัญหาที่เรียกว่า คำ เหลือประมาณ ซึ่งหลงเหลือประมาณ มันก็ยังมึปัญหา เพราะไม่มีศีลธรรม.

ถ้ามีศีลธรรมแล้ว มันไม่อาจจะประกอบอาชญากรรม, อย่างที่เขาถือหลักว่า ขอทานเล็กกว่าเป็นขโมย, ซึ่งจะมีอยู่มากในประเทศอินเดีย, ที่ถือหลักว่า ขอทานเล็กกว่าเป็นขโมย. เพราะศีลธรรมยังมีอยู่ในสายเลือด

มันจึงเกิดความคิดว่า ขอบทานดีกว่าเป็นขโมย ในประเทศ
เราชาวพุทธเป็นอย่างนี้หรือเปล่า. ขอช่วยกันพิจารณาไต่
ครวญดู ด้วยจิตใจที่เป็นธรรม.

มีปรมาัตถธรรมแล้วทำให้ศีลธรรมแน่นแฟ้นขึ้น.

อาตมาจึงเห็นว่า สิ่งเดียวที่เราต้องสนใจกระทำ
กันให้ถึงที่สุด ก็คือการกลับมาแห่งศีลธรรม. ศีลธรรม
จะแน่นแฟ้นมั่นคงก็เพราะมีรากฐาน, นั่นคือปรมาัตถธรรม.
เดี๋ยวนี้เขาเรียกกันไผ่เราว่า ปรัชญาแห่งศีลธรรม, วิชา
ที่เรียกกันว่า ethics หรือ จริยศาสตร์ หรือเรียกกันอย่าง
เพราะ ๆ อย่างอื่น นั่นคือ ปรมาัตถของศีลธรรม.

ศีลธรรม หรือ morality นั้น เป็นแต่ัวระบบการ
ปฏิบัติ, การปฏิบัตินั้น จะเกิดขึ้น อย่างไร, จะตั้งอยู่ ด้วยค
อย่างไร, บนรากฐาน อะไร, ก็คือบนรากฐานของ
ปรมาัตถธรรม ซึ่งเดี๋ยวนี้เรียกว่า ปรัชญาของศีลธรรม.

เรามีระบบศีลธรรมสำหรับปฏิบัติ, มีระบบ
ปรัชญาของศีลธรรม เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติ,
ศีลธรรมนั้นจึงเป็นไปด้วยดี. ในที่นี้อาตมาเรียกว่าปรมาัตถ-

ธรรม, มีอรรถอันลึก เป็นความกึกอันลึก หวังผลอันลึก
 จะต้องมีมาสำหรับเป็นรากฐานของศีลธรรม.

ผู้บรรยายมีเจตนาบริสุทธิ์ขอให้ศีลธรรมกลับมา.

ได้พูดกันอย่างตรงไปตรงมา หลายครั้งมาแล้ว,
 มีคนกล่าวหาว่า พุตรุนแรงบ้าง พุดไม่น่าฟังบ้าง พุด
 นอกคอกไปบ้าง. อุตมากใจใจ มันทำอย่างอื่นไม่เป็น
 ทำเป็นแต่อย่างนี้. มันก็พูดตรงไปตรงมา แต่ว่ามันนอก
 คอกของศีลธรรม, *จะเตือนคนเข้าคอกของศีลธรรม* ฟังดู
 มันก็รุนแรง. มัน *เป็นพื้นเพแห่งจิตใจ* ที่ว่าพูดอะไรให้
 ไพบเราะไม่ได้. *พูดเพราะไม่มี พูดดีไม่เป็น* เพราะมันเป็น
 นิสัยสันดานอย่างนี้. อุตมาจะเบาสังขเลียมเงินเลียมทอง
 ให้ไพบเราะนั้นไม่ได้ เพราะว่าเบาเป็นแต่อกเขาควาย.

อุตเขาควาย บางทีผู้ฟังบางคนจะไม่ทราบว่าจะไร,
 มันคือแต่รที่ทำได้ด้วยเขาสัตว์ คนโบราณเขาใช้เบา. บ้าน
 เราก็ชาวประมงเบาเรียกคนมาซื้อปลา, คนเลี้ยงสัตว์ทาง
 ตะวันตกเขาก็เบาแต่รเขาสัตว์ สำหรับประโยชน์แก่การเลี้ยง
 สัตว์. *นี่เราเรียกว่าอุตเขาควาย.*

อาตมา เป้าเป็นแต่อดเขาควาย เป้าสังข์อันไพเราะ
 โหยหวนอย่างไรพิริตต่าง ๆ นั้นทำไม่ได้. ดังนั้นก็ต้อง ขอ
 อภัย ถ้าพูดรุนแรง หรือว่าตรงไป, ตรงมาจนเกินไปอาตมา
 สำนึกคิดว่า เป็นเพียงทาสผู้รับใช้พระพุทธรองค์ คนในระตับ
 ทาสนั้นก็ต้องพูดอย่างเป้าอุ้งเขาควาย; เป้าสังข์อันโหย
 หวนนั้น ทำไม่เป็น. แต่ถึงอย่างไรเจตนาบริสุทธิ์ บริสุทธิ์
 ต่อสูทุกอย่างทุกประการ เพื่อความมีอยู่ ของพระธรรม ของ
 พระศาสนา, ที่พระองค์ตรัสว่า เป็นหน้าที่ของพวกเรา พุทธ
 นริยทัตถ์ทั้งหลาย จะต้องรักษาให้มียู่สำหรับเป็นเครื่องก่อ
 ให้เกิดประโยชน์สุข เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งหลาย ทั้งเทวดา
 และมนุษย์.

เราจะต้องช่วยกัน สู้ความสามารถ ให้ธรรมะยัง
 อยู่, โสภณะอย่างอื่นอยู่ในรูปของศีลธรรม, ที่จะกุม
 กรองมนุษย์เรา. ถ้าจะให้มันกำลังมาก มีรากฐานอันมั่นคง
 ต้องมีปรมัตถธรรม ดังที่ยกตัวอย่างมาแล้วข้างต้นนั้นแหละ
 เป็นรากฐาน.

ในที่สุคนี ขอรับรองให้ท่านสาธุชนทั้งหลาย จงได้
 สนใจในพระธรรม, ทั้งในส่วนที่เป็นศีลธรรมและ

ปรมาัตถธรรม. เมื่อจะคำวาระใด ก็ขอให้ตำริไปโดยแนว
แห่งปรมาัตถธรรม ซึ่งเป็นความถูกต้องอย่างยิ่ง, แล้ว
ศีลธรรมก็จะสมบูรณ์ จะสามารถแก้ปัญหาคอนิกได้, และ
แก้ได้ถึงรากฐานอันดีที่สุด, ไม่มีว่แก้อยู่แต่ที่ปลายเหตุ,
อันเป็นการแก้ในระดับของปรมาัตถธรรม, อย่าให้เสียที่
ที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ และได้พบพระพุทศาสนา ของ
สมเด็จพระบรมศาสดาเลย.

ขอท่านสาธุชนผู้สนใจในธรรม จงได้ปรับปรุง
ขยับขยาย สิ่งทีเรียกว่า "ธรรม" ให้สูงขึ้น ตั้งแต่ศีล
ธรรมขึ้นมา จนถึงปรมาัตถธรรม ดังนี้.

และ ขออย่าได้โกรธอาตมาว่าพูดตรง ๆ เหมือน
กับการเบ้าอุคเขากววย เพราะว่าทำอย่างอื่นไม่เป็น ก็จำเป็น
ทีจะต้องเบ้าอุคเขากววยเรื่อย ๆ ไป จนกว่ากองการวิทุ
กระจายเสียงเขาจะห้ามไม่ให้พูด ให้เลิกพูดกันเสียที มันก็คง
จะจบกันลงในวันนั้น.

ในบัดนี้ยังขอยกยอทีจะพูดอะไรตรง ๆ. ผู้มีสติ
ย่อมมีตำริโดยแนวแห่งปรมาัตถธรรม, มีสติสัมปรัญญะ
เช่นเดียวกับทีเราเดินไม้ตกล่อง, เราเดินไม้สะตุกก่อนอิฐ

ก่อนนั้น, เรามีสติที่จะกินข้าวทางปาก; ไม่ขาดสติจน
ใส่ที่จมูกเป็นต้น เพราะว่ามันขาดสติ, เราจะต้องมีสติ
คำริโดยแนวแห่งปรมัตถ์ที่ถูก ที่จริง ที่ยัง ลึกซึ้งถึงที่สุด
ปัญหาจะหมดไป.

ขอให้ท่านสาธุชนทั้งหลายเป็นอุสสัคคี คำริโดย
แนวแห่งปรมัตถ์ธรรม แล้วมีความเป็นอยู่เป็นผาสุกทุก
ทิพาราตรีกาล เทอญ.

ปรมัตถธรรมกลับมา

ออกอากาศครั้งที่ ๔๔

๒๑ ก.พ. ๒๕

ถ้าจะทำให้รวบรัด ต้องเริ่มที่รากฐาน

ท่านสาธุชน *ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,*

การบรรยายปาฐกถาธรรมในวันนี้ ยาทมาก็ยังคง
กล่าวไปตามความมุ่งหมายใหญ่ คือ *การกลับมาแห่งปรมัตถ-*
ธรรม เพื่อเป็นรากฐานของศีลธรรม ต่อไปตามเดิม แต่มี
หัวข้อย่อยเฉพาะในวันนี้ว่า ถ้าจะทำให้รวบรัด ต้องเริ่มที่
รากฐาน ก็หมายความว่า เราจะพูดกันถึงเรื่องรากฐาน,
ทำอะไร ๆ ต้องกระทำลงไปถึงรากฐาน. อย่างจะบำรุงรักษา
ต้นไม้ ก็ต้องก่อกันที่รากฐาน ฐานราก ลงไปถึงแผ่นดิน.
ถ้าจะทำลายต้นไม้ ก็ทำลายลงไปถึงราก ทำลายรากให้หมดสิ้น.

รากฐานของความเจริญอยู่ที่ศีลธรรม.

เกือบทุกบ้าน มีต้นไม้อยู่ ๒ ต้น ที่เราจะพูดถึงกัน
คือ ต้นไม้แห่งสันติภาพ และ ต้นไม้พิช จะบำรุงรักษา
ต้นไม้สันติภาพ ก็ต้องลงไปถึงรากฐาน, จะทำลายต้นไม้พิช
ก็จะต้องทำลายลงไปถึงรากฐาน.

รากฐานของความเจริญของวงมโหรีช่วงชั้ววาลัย นั้น
อยู่ที่ศีลธรรม. จะเป็นการบ้าน การเมือง การศาสนา
การอะไรก็ตาม, รากฐานอยู่ที่ศีลธรรมทั้งนั้น ประเทศ
ชาติจะเจริญรุ่งเรืองโหรีช่วงชั้ววาลัย มีรากฐานที่ศีล
ธรรม; แต่คนทั้งโลกมองไปที่เศรษฐกิจ. รากฐานของ
วิกฤตการณ์ ปัญหายุ่งยากทั้งหลาย ก็คือ ความไร้ศีลธรรม;
จึงสรุปให้เป็น ๒ รากฐาน คือศีลธรรม หรือความไร้ศีล
ธรรม. จะต้องใช้ให้ถูกต้องกับต้นไม้สันติภาพ และต้นไม้
อันมีพิชร้าย.

ถ้าเราจะไป แก้ปัญหาที่เศรษฐกิจก่อนนั้น มันจะ
เหมือนกับว่า ขันต้นไม้ มาทางปลาย; โกรซันได้ก็ลอง
คิดดู รากฐานมันอยู่ที่ศีลธรรม ไปแก้ปัญหาคับเศรษฐกิจ

ซึ่งเป็นผลของศีลธรรม, นั้นก็เหมือนกะชั้นต้นไม้มาจาก
ทางปลาย.

ต้องแก้ปัญหาที่ฐานราก ว่าทุกอย่างมีปัญหามาจาก
ความมีศีลธรรม หรือความไม่มีศีลธรรม แก้ปัญหาทางศีล
ธรรมได้หมดแล้ว ปัญหาต่างๆ ก็ย่อมจะหมดไปตาม.
กรรมองปัญหาทุกแขนงของประเทศ หรือของมนุษยโลก
ว่ามันเกิดมาจากความไร้ศีลธรรม จะแก้ปัญหาก็อย่าง
ก็คือทำให้กลับมีศีลธรรม. การหมดปัญหา ก็คือทุก
แขนงงาน เต็มไปด้วยศีลธรรม.

สรุปอีกทีหนึ่งว่า เกิดปัญหาทุกแขนง เพราะไร้
ศีลธรรม, แก้ปัญหาได้ทุกแขนง เพราะการทำให้กลับมีศีล
ธรรม, การหมด ปัญหาทุกแขนง ก็คือการมีศีลธรรม
เต็มที่.

ทีนี้ ถ้ามองกันอีกทางหนึ่ง ก็จะเห็นได้ว่า ศีลธรรม
ส่วนที่เป็นเหตุ นี้เราจะต้องรู้จักให้ชัดเจนไป, ศีลธรรม
ส่วนที่เป็นผล ก็ต้องหวังกันจริงๆ, ศีลธรรมส่วนที่
เป็นหน้าที่ ก็ต้องทำให้ได้ขึ้นมาจริงๆ, การประพฤติ
ศีลธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดความถูกต้อง สงบ นี้ต้องรู้ให้ชัด.

ผลเกิดขึ้นมาอย่างไร เราหวังกันจริงๆ หวังผลศีลธรรมกันจริงๆ ไม่ว่าจะแต่ปาก: ศีลธรรมโดยหน้าที่นี้ ทุกคนจะต้องปฏิบัติศีลธรรม. นี่คือรากฐานที่ควรมอง มองให้ถึงรากฐาน.

อาตมาอยากจะขอให้ท่านทั้งหลาย ระลึกกันอีกสักครั้งหนึ่งว่า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี ๒๔๗๕ นั้น, คณะราษฎรเขาวางหลักไว้ ๖ ประการ, ๕๐ ปีมาแล้ว รากฐาน ๖ ประการ หลัก ๖ ประการ ไม่มีศีลธรรม. หลัก ๖ ประการนั้น มีแต่เรื่องเอกราช เรื่องปลอดภัย เรื่องเศรษฐกิจ เรื่องสมภาพ เรื่องเสรีภาพ แล้วก็เรื่องการศึกษา.

การศึกษานั้นยังไม่ใช้ศีลธรรม เป็นเพียงรู้หนังสือและวิชาชีพ เป็นการศึกษาตัวน: ส่วนศีลธรรมนั้นไม่ใช้การศึกษา แต่เป็นการอบรมให้มีการประพฤติปฏิบัติลงไปจริงๆ. นี่หลัก ๖ ประการ ของคณะราษฎร เมื่อเปิดธนาคารการปกครองนั้นมี ๖ หลัก แต่ไม่มีศีลธรรม.

มีการเลือกตั้งมา ๑๒ ครั้งแล้ว จนกระทั่งบัดนี้, รัฐประหารมา ๑๕ ครั้งแล้ว, ประชาธิปไตยก็ยังเป็นเสือใบ

หรือครึ่งใบ เพราะว่ามันไม่มีศีลธรรม, ขอน^๓ควรพิจารณา
กันให้ดี ๆ. ขอให้รัฐบาลนี้ รัฐสภา^๓นี้ ช่วยร่วมมือกัน
เพิ่มหลักให้อีกสักหลักหนึ่งเถิด แม้มันจะเป็น ๗ หลักก็
ไม่เป็นไร คือหลักแห่งศีลธรรม.

ความไม่มีศีลธรรมเป็นเหตุให้ทำลายโลก.

ยังหลงเศรษฐกิจ ยังเห็นแก่ตัว, ยังหลงเสรีภาพ
ยังเห็นแก่ตัว ก็ว่ามันยิ่งไร้ศีลธรรม ไม่รักผู้อื่น ไม่บังคับจิตใจ
ให้อยู่ในทำนองคลองธรรม จนกระทั่งเห็นได้ว่า มันเต็มไปด้วย
ด้วยความไม่มีศีลธรรม ในปัญหาของเศรษฐกิจนั่นเอง.
เศรษฐกิจที่ไม่มีศีลธรรม คนผลิตก็ไม่มีศีลธรรม, คนซื้อก็
ไม่มีศีลธรรม, คนกลางก็ไม่มีศีลธรรม, คนส่งออกก็ไม่มี
ศีลธรรม, อย่างนี้ถ้าไม่เรียกว่าเศรษฐกิจเป็นบ้า แล้วก็จะ
เรียกว่าอะไร.

ความไม่มีศีลธรรม คนไม่มีศีลธรรม หรือ ภาวะ
ที่ไม่มีศีลธรรมนั้น เป็นปัญหาทำลายโลกทีเดียว; ไม่มี
ศีลธรรมแล้ว ยิ่งเก่งมันยิ่งโกง, ไม่มีศีลธรรมแล้ว ยิ่ง
ฉลาดมันยิ่งโกง, ไม่มีศีลธรรมแล้ว ยิ่งมีอำนาจมันก็ยิ่งโกง,

ไม่มีศีลธรรมแล้ว แม้ไม่มีอำนาจมันก็โกง. นี่ขอให้ศึกษาคูเด็ก;
ไม่มีศีลธรรมแล้ว มันสร้างปัญหาทั้งนั้น. การศึกษาไม่พอ
ทำให้ไม่มีศีลธรรม, ไม่มีศีลธรรมแล้ว ก็จะมีการกดโกง
ไปรอบบ้าน.

อาตมาอยากจะได้เรื่องสักนิทหนึ่งว่า ยากมาไม่เคย
เรียนมหาวิทยาลัยศึกษาคณะอื่น ๆ. เรียนมหาวิทยาลัยเด็กวัด
มหาวิทยาลัยของเรา ก็คือเมื่อนวคษาจารย์ก่อนที่จะนอน
ต้องไปทำวัตรอาจารย์ นวคษาจารย์เป็นต้น. ได้รับรางวัล
คือ ท่านก็ได้เรื่องต่าง ๆ ให้ฟัง. มีเรื่องที่จะมาเล่าต่อใน
ต้นก็คือว่า: ท่านอาจารย์ท่านเล่าให้ฟัง เมื่อกำลังนวก
ษาท่านอยู่ คือเรื่อง *เต่าซื้อ อิง คด*

ขอให้ฟังสักหน่อยเด็ก ว่า เต่ากับลิงเขาเป็นสหายกัน
วันหนึ่งเขาได้หันออกด้วยมาหน่อหนึ่ง เต่ากับลิงก็ปรึกษากัน
ว่าจะปันกันอย่างไร? ตกลงตกเป็น ๒ ท่อน ให้ลิงเลือก.
ลิงเลือกเอาท่อนปลาย สำหรับจะไปปลูก. เต่าคนซื้อคนไฉ่
มันก็ได้ท่อนโคน. ทำไมลิงถึงเลือกเอาท่อนปลาย เพราะ
ลิงมันเห็นว่า กลัวขออกลูกก็เห็นที่ปลายทุกที เราเอาตอน
ปลาย มันจะได้ขออกลูก. เต่าไฉ่ก็มหน้าก็มตาว่าเราก็เอาโคน.

ข้างสัตว์ข้างก็เอาไปปลูก พอปลูกแล้วไม่กี่วัน ปลายหน่อกล้วยก็ตาย แต่ของเก่าคือโคนกล้วยมันก็เติบโต จนกระทั่งออกลูก.

ทีนี้มีปัญหาว่า ออกลูกแล้วเราจะกินได้อย่างไร? กล้วยอยู่สูง, มันไปอีลิ่ง ลิ่งซึ่งเป็นตัวเตโก มันมีความฉลาดอย่างเตโก มันก็เอาเปรียบเราโดยประการทั้งปวง. ลิ่งให้ลูกเร็ว ๆ บางทีมันกินเนื้อหมด แล้วมันทิ้งเปลือกให้เรากิน. นี่...คนฉลาดกะคนซื่อ ปัญหามันมีอยู่อย่างนี้.

นิทานเรื่องนี้เหมาะสำหรับปัจจุบันนี้ที่สุด, ว่าเรามีคนฉลาดกับคนโง่ ฉลาดแต่ในทางโง่ คนซื่อคนโง่คนมีศีลธรรมนี้ หาทำลายยาก แต่เราควรจะต้องคิดว่า เราจะเอาคนซื่อ หรือจะเอาคนฉลาด. ถ้าเป็นคนซื่อ ถึงเป็นคนฉลาด เราจะเอาคนซื่อหรือจะเอาคนฉลาด ก็ขอให้เลือกดู. เราต้องการรากฐานของศีลธรรม จะเป็นถ้าหรือจะเป็นสิ่งนี้ ควรจะมองออกกันได้ทุกคน.

เดี๋ยวนี้ศีลธรรมในประเทศไทยเราเป็นอย่างไรบ้าง? อาจมาอยากจะใช้กัน ขอบทานเป็นหลักสำหรับเปรียบเทียบ. *คนขอทานในอินเดีย* ไปนั่งคุยกับเขาแล้วก็บอกว่า "ขอทาน

ดีกว่าเป็นขโมย” แล้วเขาก็เป็นขอทานบริสุทธิ์อย่างนั้น
 จริงๆ, ส่วนขอทานในเมืองไทยนี้ เขาไม่คิดอย่างนั้น ขอทาน
 ก็ขอทาน พอแผลอกขโมย พอแผลอกก็โกง *ขอทานเมืองไทย*
 เขาไม่ได้คิดว่า “ขอทานดีกว่าขโมย” *จำเป็นก็ขอทาน* แต่แผล
 ก็โกง *แผลอกขโมย*.

ขอทานคนหนึ่งอยู่ริมถนน เมื่อคนที่เดินผ่านไป
 ไม่ได้ เขาให้พรส่งท้ายว่า “พ่อของมันเป็นคนเดียว มันก็เลี้ยง
 ไม่ได้” พังตุ ขอทานเมืองไทยเป็นอย่างนั้นมันว่า พ่อของ
 มันคนเดียว คือตัวมันนั่นแหละ คนทั้งเมืองก็เลี้ยงไม่ได้
 เพราะไม่ให้ทานแก่เขา นี่ขอทานเมืองไทย เปรียบเทียบกับ
 ขอทานอินเดีย, ซึ่งขอทานดีกว่าเป็นขโมย โดยบริสุทธิ์สะอาด,
 นี่ศีลธรรมของคนขอทานมันก็ยิ่งต่างกันอย่างนี้, หรือว่าคน
 ขอทานก็มีศีลธรรมต่างกันอย่างนี้. ท่านลองคิดดู มันมี
 ศีลธรรมเป็นรากฐานหรือไม่ มันอยู่ที่ตรงนั้น.

การปกครองไม่ประเสริฐ ถ้าไม่มีศีลธรรม.

ที่นี้การปกครองบ้านเมือง อธิปไตยไหน ก็ตาม
 ถ้าไม่มีศีลธรรมแล้ว ไม่มีระบบไหนใช้ได้, เสรีนิยมก็ใช้

ไม่ได้ สังคมนิยมก็ใช้ไม่ได้ คอมมิวนิสต์ ก็ใช้ไม่ได้
ฟาสซิส นาซีอะไรก็ใช้ไม่ได้, ถ้ามันไม่มีศีลธรรม, ถ้ามัน
มีศีลธรรมแล้วใช้ได้ ถ้ารักผู้อื่นละก็ใช้ได้.

แต่ว่าที่แท้แล้วอยากจะพูดว่า การปกครองที่
ประเสริฐที่สุดนั้น คือการปกครองที่ไม่ต้องมีการ
ปกครอง. ไม่มีการปกครองจะอยู่ได้อย่างไร? ก็เพราะว่า
ทุกคนมีศีลธรรมถึงที่สุดอยู่ในตน, ทุกคนมีศีลธรรมถึง
ที่สุดอยู่ในตน แล้วจะต้องปกครองอะไร; เพราะว่ามีศีล
ธรรมที่มีอยู่ในแก่นนั้นแหละมันปกครองคน, คนไม่ต้อง
ปกครองคน, คนไม่ต้องปกครองใคร; ศีลธรรมที่มีอยู่ใน
คนนั้นปกครองคน. หน้าที่การปกครองที่ประเสริฐ คือการ
ปกครองที่ไม่ต้องมีคนปกครอง. แล้วถ้าคนจะปกครอง ก็คือ
ผู้ที่ช่วยให้คนมีศีลธรรม ช่วยให้ประชาชนมีศีลธรรม ศีล
ธรรมในประชาชนก็ปกครองประชาชน เป็นประชาชนที่มี
ศีลธรรม.

ขอเตือนอีกครั้งหนึ่งว่า ระวังให้ดินะ ประชา
ธิปไตย ประชาธิปไตยของประชาชน, ประชาธิปไตยเพื่อ
ประชาชน, ประชาธิปไตยโดยประชาชน, นี้ประชาชนชนิด

ไหน? ถ้าประชาชนเหล่านั้นไม่มีศีลธรรมก็วินาศเลย, บ้านเมืองนั้นวินาศเลย, ประเทศชาติที่ปกครอง โดยระบบ ประชาชนที่ไม่มีศีลธรรม วินาศเลย. ถ้าประชาชนมีศีลธรรมไม่เป็นไร; ประชาธิปไตยของประชาชนที่มีศีลธรรม, ประชาธิปไตยเพื่อประชาชนที่มีศีลธรรม ประชาธิปไตย โดยประชาชนที่มีศีลธรรม ก็ประเสริฐ วิเศษ, ศีลธรรมในตัวของคนต่างหาก ที่มันให้เกิดประชาธิปไตยแท้ จริงบริสุทธิ์ เป็นการปกครองอยู่ในตัวศีลธรรมนั้น.

นี่ขอให้ดู ความหมายของศีลธรรม, รากฐานของศีลธรรม จะช่วยได้ อย่างไร?

ดูรากฐานของความพินาศให้รู้ไว้.

เดี๋ยวนี้ปัญหาใหญ่ปัญหาหนึ่ง มีรากฐานที่จะควรดูให้ลึกซึ้ง คือปัญหาทรัพยากรของธรรมชาติในโลกนี้. มนุษย์ทำลายทรัพยากรของธรรมชาติ; เมื่อปากพูดว่าช่วยกันรักษาทรัพยากรของธรรมชาติ; แต่แล้วก็พร้อมกันทำลายทรัพยากรของธรรมชาติ ด้วยโลหะ ไทตะ โม่หะ ของมนุษย์นั่นเอง.

เห็นได้ง่ายๆว่า เราทุกคนมันขึ้นมาใช้จวนจะหมดโลกอยู่แล้ว, เราพูดว่า *ธาตุ โลหะ อโลหะ* ขึ้นมาใช้จนจะหมดโลกอยู่แล้ว, ทำลายสิ่งของต่างๆที่เขาเอาขึ้นมาทำขึ้นใช้เป็นรถยนต์ เป็นเรือบิน เป็นอะไรๆที่มันสูงสูดนั่นแหละ แล้วเอามาใช้อย่างไร ?

รถยนต์โดยมากนะใช้อย่างไร ? ส่วนหนึ่งมันใช้เพื่อความสำเร็จสำเร็จ สนองกิเลสตัณหาของคนใช้ ; ไม่มีความจำเป็นอะไร เงินเดือนก็ไม่ค่อยจะมากมาย ก็ไปผ่อนรถยนต์มาให้สบาย, คู่หัวคิวเมื่อมีรถยนต์ใช้ เขาก็เป็นสุข สนองกิเลส. นี่รถยนต์ถูกใช้ไปเพื่อสนองกิเลสอย่างนี้ ก็เรียกว่า เอาทรัพยากรของธรรมชาติมาทำลายเสีย ด้วยราคาด้วย โลหะ แม้แต่เรือบิน ก็ใช้เพื่อความสำเร็จ สำเร็จ ของคนชอบเที่ยวรอบโลกเสียเป็นส่วนมาก.

อีกทางหนึ่ง ก็ทำลายมันเสียด้วยโทษะ ด้วยโทษะ ก็คือสร้างรถรบ เรือรบ เรือบินรบ บินใหญ่ อากาศ ยุทธศาสตร์ ขุดหัวฝักอาวุธธรรมชาติขึ้นมาทำสงคราม ; มันก็หมดไป เพราะความกลัวว่าจะแพ้ ก็ยิงทำมาก, แล้วผลก็

คือตายกันเป็นล้าน ๆ. ทำลายทรัพย์สินของธรรมชาติอย่าง
พระเจ้าก็ส่งโทษให้อย่างสมน้ำหน้าทีเดียว.

อีกทางหนึ่ง มนุษย์ได้ทำสิ่งที่ไม่ควรจะทำ, สิ่ง
ที่ไม่จำเป็นจะต้องทำ, ทำบ้า ๆ บอ ๆ ขอลงโทษคำหยาบ
แล้วใหม่ละ. คิดอะไรก็ไม่รู้ ที่ไม่ต้องทำ เขาก็ทำ เพื่อ
หมดเปลืองสิ่งเหล่านี้ ที่เป็นทรัพย์สินของธรรมชาติ. นี้
เรียกว่า โมหะ ทำลายทรัพย์สินของธรรมชาติ. โสภะก็คือ
โทษะก็คือ โมหะก็คือ ทำลายทรัพย์สินของธรรมชาติ; แล้ว
อันนี้เอง ทำลายด้วยราคะ บ้าง โทสะ บ้าง โมหะ บ้าง นี้
เป็นเหตุให้มนุษย์กัดกัน. ขอลงโทษคำพิเศษหน่อย ว่า
มนุษย์กัดกันมากกว่าสัตว์กัดกัน.

ท่านทั้งหลายดูไปทั่วโลก สัตว์มันกัดกันก็มากน้อย
มนุษย์ก็กัดกัน ตัวเข็วเครื่องมืออันใหญ่หลวง ที่ทำลายทรัพย์สิน
ของธรรมชาติ ดังที่กล่าวแล้ว, มนุษย์มีสงครามทั้งใต้ดิน
ทั้งบนดิน. มีอาวุธที่ฆ่ากัน ที่ละหมื่นที่ละแสน ต่อไป
ที่ละล้านก็ได้. มนุษย์กัดกันมากกว่าสัตว์กัดกันนะ,
ดูให้ดี ๆ ว่าสัตว์มีศีลธรรมมาก หรือมนุษย์มีศีลธรรม
มาก. ถ้าสัตว์กัดกันน้อยกว่ามนุษย์, มนุษย์ก็กัดกันมาก

กว่าสัตว์, ก็จะต้องเรียกว่า คือธรรมของมนุษย์มันต่ำกว่า
ของสัตว์ หรืออย่างไร?

ข้อนี้จะปฏิเสธว่าไม่รู้ ไม่ได้คิด ไม่ได้. กฎของ
ธรรมชาตินี้ ใครจะปฏิเสธว่าไม่รู้ แล้วไม่ทำ อย่างนี้ไม่ได้.
แม้แต่กฎหมายที่มนุษย์บัญญัติกันเท่าๆ นี้ ก็ไม่ยอมให้ใคร
ปฏิเสธว่าไม่รู้ ทำผิดก็ต้องจับ. กฎธรรมชาติยิ่งไปกว่า
นั้นอีก ไม่รู้ไม่ได้ ทำผิดไม่ได้ เช่น ถลุงทรัพยากรของ
ธรรมชาติ ของพระเป็นเจ้าของเจ้า เป็นต้นเสีย แล้วก็ต้องเก็บ
รื้อน, แล้วมีแต่จะร่ำพันกันให้ท้ายควาวตะแสนละล้าน.
กฎหมายยังมีเส้นตลกนะ แล้วแต่พยานนะ; แต่ถ้ากฎ-
ธรรมชาติแล้ว ไม่มีเส้นตลกออก เพราะไม่ต้องอ้างพยาน,
ไม่มีพยานอะไร, ธรรมชาติก็ทำไปอย่างเฉียบขาด.

ธรรมชาติบีบบังคับให้เกิดการกระทำต่างๆ ที่
เพื่อป้องกันชีวิต: ตัวนี้แต่ว่ามีธรรมชาติที่เฉียบขาด,
บังคับให้มนุษย์ศึกษากฎเกณฑ์อย่างหนึ่งอย่างหนึ่งมา เพื่อ
สงวนเอามนุษย์ไว้. ไม่มีอะไรที่จะมีอำนาจเหนือกฎของ
ธรรมชาติไปได้ ซึ่งชนบางพวกเขาเรียกว่า พระเป็นเจ้าของ
นะ. กฎของธรรมชาตินี้ คนบางพวกเขาเรียกว่า "พระ-

เป็นเจ้า" นี้คือรากฐานอันแท้จริง ที่จะวินาศหรือจะเจริญ
 ขอให้คิดถึงรากฐานอันนี้.

ความเจริญหรือเสื่อมบนอยู่ทรากฐาน.

รากฐานของ ความเจริญ คือ สัมมาทิฏฐิ รากฐาน
 ของ ความวินาศ คือ มิจฉาทิฏฐิ.

สัมมาทิฏฐิ ทำให้ไม่เห็นแก่ตัว ให้มีศีลธรรม
 ให้รักผู้อื่น บังคับใจตนเองได้ เป็นสุขเมื่อได้ทำหน้าที่ของ
 มนุषย์ มิจฉาทิฏฐิตรงกันข้าม ทำให้เห็นแก่ตัว ทำให้เห็น
 แก่ตัว ทำให้เห็นแก่ตัวจนไม่มีศีลธรรม ไม่รักใคร่ ซื่อสัตย์
 ทำงานจนแตกจน ความยากจนมาจากความไม่มีศีลธรรม.

สัมมาทิฏฐิ นั้น เป็นยอดกัลยาณเมตตร พระ-
 พุทธเจ้าท่านตรัสว่า สัมมาทิฏฐิ เป็นยอดกัลยาณเมตตร
 มิจฉาทิฏฐิเป็นยอดของศัตรู นี้คือรากฐานอันแท้จริง.

คนที่ เป็นมิจฉาทิฏฐิ เขาพูดว่ามีชีวิตอยู่ด้วยข้าว
 ปลาอาหาร, คนที่เป็นสัมมาทิฏฐิพูดว่า มีชีวิตอยู่ด้วย
 พระธรรม กล่าว ๆ ก็บอกว่าเขากินพระธรรมอย่างนั้นแหละ
 ที่เขามีชีวิตอยู่ได้. นี่มันเป็นคำพูดที่ถึงถึงศีลธรรมมากกว่า

กัน คนเห็นแก่ปากแก่ท้อง กับคนเห็นแก่พระธรรม
คน ๒ คนนี้ มันเหมือนกันไม่ได้. อันไหนจะทำลาย
โลก? ไปคิดดูเอง.

ผลหรือช่วยอุทรากฐานคือการศึกษา.

ทิวฐิตัมมา หรือมิชลาทีตาม มันมีรากฐานอยู่ที่
การศึกษา นี่หมายความว่า เราดูการศึกษาให้ลึกลงไป มัน
มีการศึกษาเป็นรากฐานของศีลธรรม การศึกษาดีก็มี
ศีลธรรม, มีศีลธรรมสมบูรณ์ เพราะมีการศึกษา
สมบูรณ์ ศีลธรรมไม่สมบูรณ์เพราะการศึกษาไม่สมบูรณ์.
เพราะฉะนั้นการศึกษาที่แท้จริง ที่ควรเรียกการศึกษานั้น
ต้องเป็นไปเพื่อศีลธรรม, รับผิดชอบต่อศีลธรรม, ไม่ใช่รับใช้
เศรษฐกิจ, ไม่ใช่รับใช้การเมือง, ไม่ใช่รับใช้กิเลสของ
มนุษย์.

ทั้งโลกกำลังไม่มีการศึกษาเพื่อศีลธรรม, ศึกษา
รู้หนังสือ ศึกษาวิชาชีพ สำหรับจะไปหาตามผลทางวัตถุ.
ทั้งโลกไม่ได้ศึกษาเพื่อพระเจ้า เพื่อสนองความประสงค์ของ
พระเจ้า; กำลังมีการศึกษาเพื่อรับใช้กิเลส, จัดไปตาม

ความต้องการของกิเลส. จบมหาวิทยาลัยแล้วยังเป็นคน
พาล ยักรักยาเสพติด ยังเป็นฮิปปีฮิปป้า มือบายมุข
หลงไหลในมิพหุสุข. จบการศึกษาแล้วยังหลงไหลใน
มิพหุสุข. เรื่องมิพหุสุขนี้ จะไม่ขออธิบายแล้ว มีคนบอก
ว่า หลวงคนเขาไม่ชอบฟังคำนี้ เขาจะชกเครื่องรับวิทยุไปทุ้ม
เพื่อตัวเข้าไป เขาเกลียดคำว่ามิพหุสุข. ฉะนั้นอาตมาก็ไม่
พูดอีกแล้ว; แต่ไปรู้เอาเองได้.

คนไทยเราจัดการศึกษา ตามกันประเทศที่บูชา
เศรษฐกิจเป็นพระเจ้า คนไทยเรากำลังจัดการศึกษา ตาม
กันประเทศที่บูชาเศรษฐกิจเป็นพระเจ้า. ขอให้ยกยอคุณดิถี
อาชญากรรมจะเพิ่มก็มากขึ้น. จัดเศรษฐกิจตามกันประเทศ
ที่บูชาเศรษฐกิจ อาชญากรรมจะเพิ่มขึ้นเท่าไร? อาชญา
กรรมจะเพิ่มขึ้นมาก อย่างประเทศที่เป็นกรณีเอง.

นี้รากฐานมันอยู่ที่ว่า จัดเศรษฐกิจชนิดไม่มี
ศีลธรรม เพราะการศึกษาไม่ส่งเสริมศีลธรรม. จัดการ

๑. มิพหุสุข สุนเกิดจากทอบัสสาวะ (กุพุทธประวัติจากพระโฆษ
ฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๓ หน้า ๓๕๓).

ศึกษาเพื่อรับใช้เศรษฐกิจ หรือกิเลสของคน. ขอให้พิจารณา
 คุณเด็ก. หากเรามีหัวข้อบรรยายว่า ถ้าจะให้ร่วบรัดต้อง
 เริ่มที่รากฐาน จะแก้ปัญหาต่างๆ ขอให้เริ่มที่รากฐาน จะ
 ให้สำเร็จประโยชน์โดยแท้จริง ต้องเริ่มที่รากฐาน.

ความมีศีลธรรม ความมีศาสนา ความมีพระ-
 เป็นเจ้า ที่เป็นกฎของธรรมชาติ, นี้คือรากฐาน,
 ขอให้ลงไปถึงรากฐาน จัดการมาตั้งแต่รากฐาน. ความมี
 ศีลธรรมนั้นต้องประพฤติ ต้องปฏิบัติ. ไม่ใช่เป็นเรื่อง
 การศึกษาในโรงเรียน ในมหาวิทยาลัย. ไม่ใช่เป็นเรื่อง
 ปรัชญาเพื่อเจ้อ แต่ต้องเป็นการศึกษาปฏิบัติที่ทำได้จริง,
 มีระบบงานที่ทำให้เด็ก ๆ ทุกคนเขาปฏิบัติศีลธรรม ตั้งแต่
 ชั้นอนุบาลไปทีเดียว.

การศึกษาเป็นสัมมาทิฐิ เน้นที่ศีลธรรม มีอยู่
 ในสายเลือดของพวกเราชาวไทยชาวพุทธมากร้อยกัพัน
 ปีแล้ว, เราเคยมีการศึกษาที่เป็นเนื้อหาของศีลธรรม หรือ
 ศาสนา แล้วก็มีอยู่ในสายเลือด วัฒนธรรมที่ตงามทั้งหลาย
 ของชาวไทย มาจากรากฐานอันนี้.

คนไทย เคารพรัก บุษบา บิฑามารดา ครูบาอาจารย์
 อย่างยิ่ง เมื่อยังมีศีลธรรม, เกียวนี่เป็นอย่างไร, เกียวนี่เป็น
 อย่างไร ใครเคารพบุษาบิฑามารดาครูบาอาจารย์กันก็คน ?
 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กนักเรียนวัยรุ่นทั้งหลาย แห่งยุค
 ปัจจุบัน ก็ร้อยที่พันปีมาแล้ว เรามีศีลธรรมในเลือดเนื้อกัน
 อย่างนี้ เกียวนี่มันจืดจางไป.

ขอให้มีศีลธรรมเป็นรากฐานสมัครไทย.

นี่ก็จะฉลองกรุงเทพมหานครครบรอบ ๒๐๐ ปีกัน
 แล้ว ขอให้นึกถึงรากฐาน ถึงข้อที่ท่านมีรากฐานของ
 ศีลธรรมกันอย่างไร? เมื่อ ๒๐๐ ปีมาแล้ว, ที่ท่านมีราก
 ฐาน คือศีลธรรมกันอย่างไร จึงอยู่กันเป็นปรกติสุข
 ด้วยศีลธรรมในสายเลือด? เกียวนี่เราจะฉลอง ๒๐๐ ปี จะ
 ฉลองกันอย่างไร? จะมีสภาพศีลธรรมกันอย่างไร จึงจะฉลอง
 ด้วยความบริสุทธิ์กลมกล่อมใจ เยือกเย็นใจอันแท้จริง? อ้อ
 ฉลองด้วยจิตใจที่ร้อนเป็นไฟเลย.

ฉลอง ๒๐๐ ปี ขอให้ฉลองด้วยความมีศีลธรรม
 เหมือนบรรพบุรุษ; เพราะว่ามีศีลธรรมเป็นรากฐานมา
 แท้อ่อนแต่ออก จนกระทั่งเติบโตเจริญ กระทั่งเข้าโลงไป

ก็ยังเข้าโลงด้วยกิริยาอาการแห่งศีลธรรม คือความสงบ ไม่
 ระบายให้วุ่นวาย เหมือนการเข้าโลงสมัยนี้ สมัยนี้เข้าโลง
 แล้ว ยังระบายวุ่นวายยุ่งยากไปหมด ไปทุเถาะ ไม่ต้องพูด
 แล้ว บรรพบุรุษเขาไม่เคยทำอย่างนั้น.

สรุปความว่า ต้องมีรากฐานที่ถูกต้อง; ต้นไม้
 สันติภาพของเรา ต้องได้รับการหล่อเลี้ยงรากฐานที่ถูกต้อง,
 ต้นไม้พิษร้ายของเรา ต้องถูกทำลายเสียตั้งแต่ราก
 ฐาน ให้หมดสิ้นไม่เหลือหลง ขนาดว่าขุดรากออกเอามาเผา
 ไฟเป็นขี้เถ้าหมดแล้ว ยังเอาไปโรยในแม่น้ำเสียอีก; อย่า
 ให้มันกลับมาผุดขึ้นมาเกิดเป็นต้นไม้พิษร้ายอีกได้. ส่วนต้นไม้
 ศีลธรรม มีศีลธรรมเป็นรากฐาน มีดอกผลเป็นสันติ-
 ภาพนั่น ช่วยกันบำรุงรักษาด้วยความมีศีลธรรม ให้ถึง
 ที่สุดเถิด. เราทั้งหลายทุกคน ก็จะได้มีความเป็นอยู่ที่
 เยือกเย็น สมกับที่ว่า เกิดมาเป็นมนุษย์ ได้พบพระพุทธ
 ศาสนา เป็นคนไทยที่เป็นอิสระ เป็นอิสระทั้งแก่กิเลส
 และแก่ข้าศึกภายนอก. ข้าศึกภายนอกเป็นของเล่น ๆ ข้าศึก
 ภายใน คือกิเลสอันนั้นแหละน่ากลัว.

ขอให้เป็นอิสระจากข้าศึก ทั้งภายนอกและภายใน
 ใน กังก่าวมา. เราทั้งหลายก็จะอยู่กันเป็นสุข มีอายุ วรรณะ
 สุขะ พละ เยือกเย็นอยู่ทุกทีพวราศรักราตเป็นแน่นอน.

ปรมัตถธรรมกลับมา

ออกอากาศครั้งที่ ๔๕

๒๘ มี.ค. ๒๕

การงานคือการปฏิบัติธรรม.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย,

การบรรยายปาฐกถาธรรมในครั้งนี้ อาตมาก็ยังคงกล่าวด้วยความมุ่งหมายว่า ปรมัตถธรรมกลับมา, กลับมาเพื่อเป็นรากฐานของศีลธรรม อันเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโลกสมัยปัจจุบัน ซึ่งกำลังมีปัญหาเดวร้าย หากความสงบสุขไม่ได้, และมีท่าทางแสดงว่า กำลังเป็นไปสู่วินาศ.

คนกำลังทำอันตรายกันและกันอย่างยิ่ง.

ที่เห็นไถ่อย่างๆ ก็ขอร้องที่จะพูดตรงไปตรงมา ว่า คนกำลังทำอันตรายแก่กันและกัน ถ้าเรียกอย่างศัพท์ ก็เรียก

ว่า "กั๊กกัน", คนกำลังกั๊กกันยิ่งกว่าสัตว์กั๊กกัน ในโลก
 ปัจจุบัน คนกำลังมีกิเลสมากกว่าสัตว์ ทั้งโดยจำนวนและ
 ปริมาณ จึงทำอะไรที่เลวร้ายกว่าสัตว์ได้ ในลักษณะเช่นนี้,
 รบกันมากกว่า รุนแรงกว่า ไร้ความยุติธรรมกว่า เพราะไม่มี
 ศีลธรรม.

มนุษย์กำลังเป็นอันตรายต่อโลก โลกจะวินาศ
 เพราะมนุษย์ ไม่ใช่เพราะสัตว์, มนุษย์กำลังมีความ
 อิจฉาริษยา มุ่งทำลายล้างกันยิ่งกว่าสัตว์ อย่างลืมตัวทีเดียว.
 ลืมตัวในข้อที่ว่า ไม่รู้ว่าศีลธรรมอยู่ที่ไหน, ศาสนาอยู่ที่ไหน,
 พระเจ้าอยู่ที่ไหน; มุ่งแต่จะทำลายล้างกัน อิจฉาริษยากัน.
 สภาพโลกปัจจุบันนี้กำลังต้องการศีลธรรมอย่างยิ่ง, ศีล
 ธรรมจะกลับมา และศีลธรรมจะมีมาหรือคงอยู่ได้ เพราะ
 อาศัยรากฐาน ที่เรียกว่า "ปรมัตถธรรม" ในที่นี้.

เดี๋ยวนี้เราก็มองเห็นกันอยู่ว่า ปรัชญาเป็นสิ่งที่ควร
 รู้ ปรัชญาของสิ่งใดก็ควรรู้ เพื่อทำสิ่งนั้นให้ได้ดีที่สุด. แต่
 อนาคตเรียกปรัชญานั้นว่า "ปรมัตถธรรม" ให้เป็นสิ่งที่ค้ำค้ำจริง
 ยิ่งกว่าปรัชญา, เพราะปรัชญาเป็นเพียงความหมาย หรือ
 ความมุ่งหมายที่เกิดขึ้นมาจากการคำนึงคำนวน, แต่ปรมัตถ-

ธรรมเป็นของจริง ที่มีอยู่แล้ว ที่ค้นพบแล้ว ไม่ต้องคำนึง
 คำว่าณ. เราจะมีปรมาัตถธรรม เพื่อเป็นรากฐานของ
 ศีลธรรม.

การงานคือการปฏิบัติธรรม ที่เป็นปรมาัตถ์.

ในวันหนึ่งกล่าวโดยทั่วข้อย่อเฉพาะ ในฐานะเป็น
 ปรมาัตถธรรมว่า การงานคือการปฏิบัติธรรม ท่านพึงจะ
 รู้ดีกว่า มันมีความหมายบางอย่างอยู่ลึก. การงานคือการ
 ปฏิบัติธรรมไม่ก่อจะมีใครเชื่อ เขาเห็นว่าการงานก็ทำการ
 งานเพื่อเลี้ยงชีวิต; ปฏิบัติธรรมก็เพื่อไปสู่พระนิพพาน
 แล้วจะเป็นสิ่งเดียวกันอย่างไรได้. นี่เพราะว่าเราตั้งใจผิด
 คำพูดที่ใช้พูดนี้ ขอให้ฟังดูให้ดี ๆ จนเห็นว่าการงานเป็น
 การปฏิบัติธรรมอย่างไร.

ปัญหาทางเศรษฐกิจเกิดขึ้น เพราะคนไม่ชอบ
 ทำงาน. คนทำงานด้วยครามจำใจ ไม่ได้ทำด้วยความรู้สึก
 สนุกว่ามันเป็นการปฏิบัติธรรม, ทุกคนทำงานด้วยความ
 จำใจ อย่างนี้ไม่ใช่เรียกว่า การทำงานที่เป็นการปฏิบัติ
 ธรรม การทำงานที่เป็นการปฏิบัติธรรมนั้น. คนทำด้วย

ความรู้สึกเห็นจริงในข้อนั้นแล้วอันที่ท่า และท่าสนุก แล้ว
เป็นสุขในการทำงานนั่นเอง.

ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่า การงานนั้นมีอยู่เป็น ๒ ชนิด
คือ ถ้าทำด้วยความรู้สึกในหน้าที่ของมนุษย์ การงานนั้น
ก็เป็นการปฏิบัติธรรม. แต่ถ้าทำงานเพื่อตนเองก็เลส
อธิบายมุข ทำงานเอาเงินไปซื้อเหล้ากินอย่างนี้ การทำงาน
นั้นไม่ใช้การปฏิบัติธรรม.

ยกตัวอย่างชาวนา ๒ คน ชาวนาคนหนึ่งทำงาน
ตามหน้าที่ของมนุษย์, สำนักในหน้าที่ของมนุษย์, แล้ว
ยังจะพูดว่า ทำงาน *เอาข้าวใส่บาตร* สักหน่อยอย่างนี้, ทำงาน
เพื่อให้ใดใดอยู่อยู่กลางนา. ชาวนาคนนี้ปฏิบัติธรรม.
คนหนึ่งทำงาน โดยคิดว่า *จะเอาเงินไปซื้อเหล้ากิน* แล้วก็
ไม่ชอบทำอย่างเพื่อให้ใดใดอยู่ ทำอย่างเสียไม่ได้ การ
ทำนาของชาวนาคนที่ ๒ นี้ ไม่เป็นการปฏิบัติธรรม.

แม้ว่าเขาทั้งสองได้นาอยู่ในนา ในลักษณะเดียวกัน
แต่ ครอบร่า่งน่าจะเป็นของอย่างเดียวกัน; แต่เนื้อแท้เป็น
ของต่างกัน. คนหนึ่งทำนาคด้วยการปฏิบัติธรรม คนหนึ่ง

ทำนาโดยคิดว่า จะเอาเงินไปซื้อเหล็กกิน; * ดังนั้นเราควร
จะรู้จักแยกกันให้ดี ๆ ในสิ่งที่รูปร่างเหมือนกัน แต่ความ
หมายต่างกัน.

บททวนความหมายของ "ธรรม".

ขอโอกาสสักครั้ง^๕ เกิด เพื่อจะพูดถึงคำว่า ธรรม,
ธรรมมีความหมาย ๔ ความหมาย.

ธรรม คือ *ตัวธรรมชาต* ^๕ นั้นคือความหมายที่ ๑

ธรรม คือ *กฎของธรรมชาต* ^๕ นั้นคือความหมายที่ ๒

ธรรม คือ *หน้าที่ตามกฎของธรรมชาต* ^๕ นั้นคือความหมายที่ ๓

ธรรม คือ *ผลเกิดจากหน้าที่* ^๕ นั้นเป็นความหมายที่ ๔

ธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน^๕ ทั้งหมดทั้งนั้น มี
อยู่ใน ๔ ความหมาย^๕ นั้น. ขอทำทาย ขอยื่นยันให้ไปสอบ
สวนดู. ธรรมในความหมายที่ ๓ คือหน้าที่. มนุษย์จะ
ต้องทำหน้าที่เพื่อรอดอยู่ได้. และทำหน้าที่เพื่อบรรลु
ธรรมที่สูงยิ่งขึ้นไป กว่าจะบรรลุนิพพาน. ธรรมะคือหน้าที่

นี่ขอให้กำหนดจดจำไว้ให้ถี่ ทำสั่งสอนให้ปฏิบัติธรรมทุกอย่าง
ก็คือสอนให้ทำหน้าที่ เพื่อบรรลุมรรคผลนิพพาน หรือ
อย่างน้อยที่สุด ก็อยู่ที่ด้วยความผาสุก.

คำว่าปฏิบัติธรรม ปฏิบัติธรรมคำนี้ ไม่ใช่พิธี
รีตอง, ไม่ใช่พิธีรีตองตามศาสนสถาน เทศกาลบุญตาม
วัดตามวา. คำว่าปฏิบัติธรรม คือทำหน้าที่ ของสิ่งที่มี
ชีวิต ตามกฎของธรรมชาติ อย่างถูกต้องตามกฎของธรรม-
ชาติ. ไม่เฉพาะทำที่วัด, ไม่เฉพาะว่าต้องทำที่วัด แม้
ที่บ้าน ในสวน กลางนา ก็ปฏิบัติธรรมได้. ถ้าเขาทำหน้าที่
ของมนุษย์ อย่างถูกต้องตามกฎของธรรมชาติ ทำหน้าที่
ของมนุษย์สุดที่จะทำได้: ทำที่ไหนก็มีธรรมะที่นั่น หน้าที่
นั้นก็กลายเป็นการปฏิบัติธรรมไป.

เดี๋ยวนี้เราธรรมกันแต่ไม่มีธรรม, ธรรมะแต่
ไม่มีธรรมะ, ธรรมะ ว่าได้เป็นนกแก้วนกขุนทอง; แต่
ไม่มีธรรมะ แล้วยังถือเอาความหมายของธรรมะนั้นแคบเกิน
ไปทั่ว.

เราให้ความหมายแก่คำว่า ธรรมะในความหมาย
ที่ ๓ คือการทำหน้าที่ให้ถูกต้องตามกฎของธรรมชาติ

สำหรับสิ่งที่มีชีวิตจะต้องทำ, สัตว์เคี้ยวหญ้าก็ต้องทำ, ต้นไม้
 ต้นเล็กลงก็ต้องทำ, มันกินร่นเพื่อชีวิตรอด. นั่นแหละคือ
 ธรรม หรือการปฏิบัติธรรม ของสิ่งที่มีชีวิต.

ขอให้ขยายการงานลงไปถึงว่า, เขากำลังแจวเรือจ้าง
 อยู่ก็ดี, เขากำลังถีบสามล้ออยู่ก็ดี, กวาดถนนอยู่ก็ดี, ล้างท่อ
 สกปรกอยู่ก็ดี, เขาทำหน้าทำตาอย่างดีที่สุด ด้วยสำนึกใน
 หน้าที่ของความเป็นมนุษย์, แล้วก็เรียกว่าการปฏิบัติธรรม
 เสมอกันหมด. แม้ว่าจะป็นข้าราชการ, เป็นนายก-
 รัฐมนตรี, เป็นประธานาธิบดี, เป็นตำแหน่งที่มีเกียรติสูงสุดใน
 โลก, ก็เป็นการปฏิบัติธรรม.

ถ้าท่านเพื่อมนุษย์, ทำเพื่อสำนึกในหน้าที่ของมนุษย์
 อย่างถูกต้อง, จะต้องมียุติธรรมเสมอเหมือนกันหมด. ถ้าว่าทำหน้าที่
 ของมนุษย์ด้วยสุดกำลังชีวิตจิตใจ. เพราะว่า ธรรมชาติ
 ไม่ได้สร้างคนมาให้เหมือนกัน, ให้เสมอกัน, ให้เท่ากัน,
 โดยสติปัญญา, กำลังเร็วแรง; เราจึงต้องทำงานต่างกัน.
 แต่ถ้าใครทำดีที่สุดแห่งสติปัญญาเร็วแรงของตนแล้ว,
 เรียกว่าปฏิบัติธรรมเสมอกัน, มีเกียรติเท่ากัน, ไม่มีชั้น
 ของความดี, ที่ทำหน้าที่ของมนุษย์, ขอให้มนุษย์ที่ทำงาน
 ทุกคนทุกชนิด, มีเกียรติแห่งความเป็นมนุษย์เท่ากัน.

ถ้าคนเรา ^{มี} ธรรมะข้อนี้ ว่าการงานคือการปฏิบัติ ธรรมแล้ว เขาจะทำงานสนุก, จะมีความสุขในการงาน; ไม่ต้องบังคับแรงงานเหมือนลัทธิบางลัทธิ, คนไม่ต้องการงาน ต้องบังคับให้ทำงาน แล้วมันจะโศกสลดวุ่นวายสักเท่าไร. ถ้าคนรู้ว่าการทำงานคือการปฏิบัติธรรม หรือสิ่งที่ดีที่สุด ของมนุษย์, ทำกันอย่างสนุก เป็นสุขในการงานแล้ว ก็ เป็นผลดีแก่สังคมนั้นประเทศนั้น หรือผลดีแก่โลก.

สรุปความว่า การงานไม่ใช่การหาเงิน ไม่ใช่เงิน คืองาน ไม่ใช่งานคือเงิน; แต่เป็นการประพฤติธรรม. การงานเป็นการประพฤติธรรม ก็ทำหน้าที่ของมนุษย์ ของความเป็นมนุษย์ของท่าน อย่างถูกต้องอย่างเต็มที่ ตาม ที่เขียวแรงกายและสติปัญญาจะอำนวยให้ทำ, โดยความหมาย ที่ ๓ ของคำว่า ธรรม คือหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ ของ สิ่งมีชีวิตทางปวง.

เป็นพุทธบริษัททั้งที่ยังไม่รู้ว่ามี ๔ ความ หมายอย่างนี้ และความหมายที่ ๓ สำคัญที่สุด การทำงาน คือหน้าที่ของมนุษย์ เป็นชีวิตไวหาร คือทำชีวิตให้เป็น ประโยชน์, ให้เกิดกำไรในการมีชีวิต ให้ได้รับผลประโยชน์

ของชีวิตถึงที่สุด. ดังนั้นการงานจึงเป็นการปฏิบัติรวม
 ทั่วใจเป็นการหาเงินมาสนองกิเลส ชื่อเหล่านี้ ทำอบายมุข
 ต่างๆไม่

การงานที่เป็นการปฏิบัติธรรมนั้น ไม่ใช่เป็นการ
 หาเงินมาสนองกิเลส ค้ำอบายมุขต่างๆ; แต่เพื่อจะชนะ
 กิเลส. การงานที่แท้จริงนั้นจะชนะกิเลส จะบังคับตัว
 ได้ จะบำเพ็ญความดีขึ้นไปตามลำดับ และสูงสุดจน
 บรรลุพระนิพพาน.

งานข้าราชการก็ต้องทำให้สมหน้าที่.

ที่นี้จะปรารถนาถึงข้อที่ **วันนี้เป็นวันที่ระลึก ก.พ.**
 เจ้าหน้าที่จะความประสงค์ว่า **ถ้าอย่างไร ขอให้บรรยาย**
ธรรมะ ในลักษณะที่เป็นการวินิจฉัย ความหมายแห่ง
ข้าราชการพลเรือนไปด้วยในตัว. อาตมาเห็นด้วย ว่า
 ข้าราชการพลเรือน เป็นผู้หน้าที่ที่จะต้องทำหน้าที่
 ประพฤติธรรม ให้สมกับคำว่า "ข้าราชการ" การกล่าว
 ธรรมะในวัน ก.พ. นี้ จะเป็นเกียรติยศแก่วัน ก.พ.

คำว่าข้าราชการ มีความหมายลึกซึ้งมากกว่าที่ยอมรับกัน หรือถือกันอยู่ว่าอย่างไร. ข้าราชการ คำนี้หมายความว่า ผู้ที่ทำให้ผู้อื่นร้องออกมาว่า พอใจ-พอใจ-พอใจ, ข้าราชการคือผู้ที่ทำหน้าที่ทำให้ผู้อื่นร้องออกมาว่า พอใจ-พอใจ.

ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น? ขอโอกาสสักนึกเล่าเรื่องต้นเหตุที่ทำให้เกิด คำว่า ราชะ หรือ ราชา มีอยู่ในพระบาลีว่า เมื่อมนุษย์เป็นมนุษย์กันขึ้นในโลกนี้มากพอสมควรแล้ว ไม่มีการปกครอง อิสสระเหมือนกับสัตว์ทั่วไป ก็เกิดการเบียดเบียนเอาเปรียบ ช่มเหง แอ้งซิง ขโมย. มนุษย์สมัยนั้นจึงได้ปรึกษากัน ตกลงประชุมเลือกเอาคนที่น่าเกรงขาม น่าบูชา น่าเคารพ ทั้งกายโดยสทิปัญญา สมมติให้คนนี้เป็นหัวหน้า ว่าท่านจงทำ ตามที่เห็นควรจะทำ เพื่อกำจัดสิ่งเลวร้ายเหล่านี้เสีย. มนุษย์คนนั้นก็ตั้งหน้าตั้งตากระทำ ทำการปกครอง จนสิ่งเลวร้าย เช่นการขโมย การเบียดเบียนกันเป็นต้นหายไป มนุษย์ก็อยู่ด้วยความรู้สึกเป็นสุข เลยร้องออกมาทางปากว่า พอใจ-พอใจ-พอใจ.

คำว่า พอใจในที่นั้น ก็คือคำว่า ราชา-ราชา-ราชา, คำว่า ราชา แปลว่า พอใจ พุทธอย่างขรรวมคาถาบ่อย ๆ ก็ว่า พอใจไว้อ, พอใจไว้อ, พอใจไว้อ. นี่คือคำว่า ราชาเกิดขึ้นมาในโลก. เมื่อมนุษย์รู้สึกพอใจในการปกครอง จะเรียกว่า การปกครอง หรือจะเรียกว่าอย่างไรก็ได้, ขอแต่ให้ทำให้ทุกคนร้องออกมาว่า พอใจ-พอใจ.

ข้าราชการของพระราชา ก็มีหน้าที่อย่างเดียวกับพระราชา, คือทำให้ผู้อื่นร้องออกมาว่าพอใจ. แม้ว่าเดี๋ยวนี้จะเปลี่ยนเป็นระบบประชาธิปไตย หน้าที่ก็ยังคงเดิมตามความหมายเดิม คือหน้าที่ของผู้ปกครอง ทำให้ทุกคนร้องออกมาได้ว่าพอใจพอใจ. ถ้าไม่เช่นนั้นไม่ใช่ข้าราชการ, เพราะไม่ได้ทำให้คนอื่นร้องออกมาว่า พอใจ พอใจ.

ถ้าว่าที่จริงแล้ว อาตมาก็มีหน้าที่ที่จะทำเช่นเดียวกัน. และเรียกตัวเองว่าข้าราชการได้เหมือนกัน. แต่เป็นข้าราชการของพระบรมราชา. ขรรวมราชาคือพระพุทธรเจ้า พระณเรทังหมตเป็นข้าราชการของพระพุทธรเจ้า ซึ่งเป็นขรรวมราชา.

ถ้าให้ศึกษา^๕นั้นควรจะพูดว่า ทุกคนในโลกเป็น
 ข้าราชการของโลก, ข้าราชการของพระเจ้าผู้สร้างโลก
 หรือสิ่งที่สร้างโลก, โดยความมุ่งหมายว่า ให้มีโลกที่น่าอยู่,
 ทุกคนทำหน้าที่อันนั้น แล้วก็เรียกว่าเป็นข้าราชการของโลก,
 ข้าราชการของพระเป็นเจ้า ผู้สร้างโลก ผู้ครองโลก, เพราะ
 ว่าทุกคนเป็นพลโลก; เราจึงเป็นข้าราชการของโลกด้วยกัน
 ทุกคน.

คำว่า "พลเรือน" คำว่า "ทหาร" นี้ เป็นความหมาย
 ที่ยังเลื่อนลอย. ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการทหาร
 ไม่ควรจะแยกกันโดยเด็ดขาด เพราะว่ามีหน้าที่เหมือนกัน.
 ถ้าเป็นข้าราชการแล้ว ต้องมีหน้าที่ทำให้ประชาชนร้อง
 ออกมาว่าพอใจ พอใจ. นี้ขอให้ศึกษาว่าเมื่อเรื่องราว
 บางอย่างเกิดขึ้นแล้ว แยกเป็นพลเรือนเป็นทหารกันอยู่ได้
 เมื่อไร; ต้องมารวมกันทันที ทำหน้าที่เดียวกันด้วยซ้ำไป
 เพื่อให้เกิดความสงบราบคาบขึ้นในบ้านในเมือง.

เพราะฉะนั้นเป็นข้าราชการกันทุกคนศึกษา แม้แต่
 พลเรือนประชาชนก็เป็นข้าราชการ ร่วมมือกันทำให้
 เกิดความสงบสุขขึ้นในบ้านเมือง ก็จะไม่รักใคร่กลมเกลียว

สนิทสนมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยไม่ต้องเรียกร้องความสามัคคี, ซึ่งเรียกกันจนคอแห้งแล้วก็ไม่ค่อยจะได้. ขอให้มีความซื่อสัตย์ มีปรีชาญาณ มีปรีชาธรรมะ แล้วทุกคนจะกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

วัน ก.พ. ควรจะได้ระลึกนึกถึงความหมายอันนี้ว่าเราทุกคนเป็นข้าราชการของพระเจ้า, ข้าราชการของโลก, แม้ในประเทศหนึ่ง ๆ ทุกคนเป็นข้าราชการ ที่มีหน้าที่ที่จะทำให้เพื่อนมนุษย์ร้องออกมาว่า พอดี พอดี.

ข้าราชการต้องทำงานอย่างปฏิบัติธรรม.

ที่นี้ก็จะคู่ต่อไปถึงว่า ข้าราชการจะทำให้ทุกคนออกมาว่า พอดี พอดี ได้อย่างไร? ซ่อนี่ก็ต้องมีปรีชาธรรมะของการทำงาน ปรีชาธรรมะหรือปรีชาญาณของการทำงาน ของการทำงานนั้นทำเพื่อทุกคนได้รับความพอใจ อยู่กันเป็นสุข ทำโลกนี้ให้หน้าคุณ หรือน่าอยู่ การทำงานคือการปฏิบัติธรรม ด้วยความบริสุทธิ์ใจ จึงเป็นความสุขอยู่ในตัว การงานคือความสุขอยู่ในตัว.

ท่านคงจะไม่เชื่อมากยิ่งขึ้นไปอีก, การงานคือ การปฏิบัติธรรม ท่านก็ไม่ค่อยจะเชื่อกันอยู่แล้ว ยิ่งพูดว่า การงานคือความสุขอยู่ในตัวมันเอง ก็จะไม่เชื่อ, แต่ก็ขออ้อนวอน วิงวอน ขอร้อง ให้ท่านพิจารณาแก่กันสักหน่อย, ว่าการงานนั้นคือการปฏิบัติธรรมอย่างไร? และเป็นความสุขอยู่ในตัวมันเองอย่างไร?

พูดถึงการงานที่บริสุทธิ์ การงานที่บริสุทธิ์ของ ธรรมะ คือหน้าที่ของมนุษย์ มนุษย์ทำหน้าที่บริสุทธิ์ ก็เป็นการงานที่บริสุทธิ์, การงานนั้นก็สนองพระพุทธประสงค์, พระพุทธองค์ทรงประสงค์ให้ทุกคนทำหน้าที่ เพื่อความสงบสุขของมนุษย์นั่นเอง จึงเป็นการประพฤติกกรรม, การงานเช่นนี้ทำเพื่อพระธรรม, ทำตามหน้าที่ของมนุษย์ที่มี มนุษยธรรม.

เมื่อรู้จักจริงๆ อย่างนี้แล้วก็พอใจ พอใจที่จะทำ, พอใจจะทำ พอใจกระทำก็เกิดปีติ ก็คือความพอใจ. ปีตินี้พอใจด้วยธรรม พอใจในธรรม พอใจโดยธรรม; ไม่ใช่ปีติของคนที่มีสรวงศ์ชื่อเหล่านี้ นั่นมันปีติของกิเลส ปีติของภาคีปีศาจ ไม่เรียกว่าธรรมปีติ แต่ต้องเรียกว่ากิเลสปีติ กิเลสปีติ ไม่ใช่ธรรมปีติ.

ธรรมบัตินี้เมื่อประพฤติธรรม, ประพฤติจนยกมือไหว้ตัวเองได้. ใครทำหน้าที่ของตน จนยกมือไหว้ตัวเองได้ก็คน? ข้าราชการทั้งหลายใครทำหน้าที่ของตน จนประชาชนร้องออกมาว่าพอใจๆ แล้วยกมือไหว้ตัวเองได้กันกี่คน? นี่คือความหมายของการงาน.

ทันทีเมื่อยกมือไหว้ตัวเองได้แล้วรู้สึกอย่างไร? มันเป็นการสนองพระคุณของพระพุทธเจ้า, สอนองพระคุณของพระธรรม, จึงเกิดบิตชนิตนี้. การสนองกิเลสไม่ทำให้เกิดบิตชนิตนี้ แต่จะมีกิเลสบัตินี้ แล้วก็สร้างนรกขึ้นมาในหัวใจ, แม้จะสนุกสนาน ว่าเวียง เต็มว่ากันอยู่เหมือนกับปลิงเมาเหล้า; แต่ก็หากความสุขใจไม่ได้ ไม่มีธรรมบัตินี้.

ถ้ามีธรรมบัตินี้ คือมีความรู้สึกเต็มเปี่ยมอยู่ในจิตใจว่า มีความถูกต้องอยู่ในตนทุกกระเบียดนิ้ว มีความถูกต้องอยู่ในตนทุกกระเบียดนิ้ว มีความถูกต้องอยู่ในตนทุกกระเบียดนิ้ว ทุกอริยาบถ ทุกกาละ ทุกเทศะ. บัตินี้คือธรรมบัตินี้ คือความรู้สึกอย่างนี้เกิดขึ้นแล้ว ก็ทำให้เกิดความสุขแท้จริงๆ สุขเต็มที่, สุขแท้จริง ไม่หลอกลวง และเป็นสุขที่ไม่ต้องใช้เงิน, แล้วเป็นสุขที่จะทำให้เงินเหลือใช้มากขึ้น.

มีบีบคั้นอยู่ในใจแล้ว การทำงานทุกอย่างจะสนุก
 สนานไม่เครียด, ไม่เครียดให้ประสาทกิน ให้คนต้องละอาย
 แมว ประสาทกินจนคนต้องละอายแมว, เพราะทำอะไรอยู่
 ด้วยความเครียด. ถ้าบีบคั้นจนเกินไปแล้ว ความเครียดจะหมด
 ไป.

คนบ้าสมัยศึกดาบรพนั้น เขาไม่เครียดไม่เป็นโรค
 ประสาท, จึงอยู่รอดมา จนได้เป็นบรรพบุรุษของคนเราใน
 ทุกวันนี้. คนเราทุกวันนี้ กำลังเครียด กำลังเป็นโรค
 ประสาท. ไต่ย่นว่าเมืองไทย เป็นโรคประสาทกันเป็น
 แขนง ๆ กันแล้ว, เป็นบ้ากันตั้งหมื่น ๆ คนแล้ว มันจะตาย
 กันหมดก็ได้. แม้สิ่งที่แก้ความเครียด อย่าให้เกิดโรคภัย
 ไข้เจ็บ โรคกระเพาะ โรคหัวใจ โรคอะไรต่าง ๆ เพราะความ
 เครียด. ให้มีความสุขอยู่ในความไม่เครียด ในบิตินั้น
 เอง ทุกอิริยาบถ มีความสุขไม่ว่าจะทำงานชนิดไหน, ไม่ว่า
 จะทำงานชนิดไหน, อดมากด้าทำทากด้าอันยันอย่างนั้น.

๘. ทำงานให้เป็นสุขทั้งอาชีพและงานอดิเรก.

ทำงานอาชีพ ช้อยแรกทำงานอาชีพ, ไม่ว่า
 อาชีพชนิดไหน สูงสุดลงมาตั้งแต่เป็นประธานาธิบดี เป็น
 จักรพรรดิ กระทั่งเป็นราษฎร เป็นชาวนา ชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน

กระทั่งเป็นคนขยัน เป็นอาชีพด้วยกันทั้งนั้น, ถ้าเขา
ทำอาชีพอย่างถูกต้อง รู้สึกปิติในการกระทำแล้ว ก็
เป็นสุข ได้ด้วยกันทั้งนั้น, จะทำงานสนุก เพราะว่ามัน
เป็นการปฏิบัติธรรม รู้สึกว่าได้ทำสิ่งที่ดี มีความถูกต้องอยู่
ในเนื้อในตัวทุกกระเบียดนิ้ว, ทำงานสนุก นั่นก็เป็นสุข
อยู่ในการทำงาน, ถ้าจิตใจบริสุทธิ์อย่างแท้จริง การทำงาน
จะรู้สึกเป็นสุข เพราะว่าได้ทำสิ่งที่ควรทำ ทำอย่างถูกต้อง
ยกมือไหว้ตัวเองได้, ดังนั้นเขาจึงทำไ้งานมาก เพราะว่า
เป็นสุขและสนุกอยู่ในการทำงาน จึงทำงานได้มาก มีผล
งานมาก.

ที่นี้กินใช้แต่พอดี เก็บไว้แต่พอดี มันก็เหลือพอ
ที่จะแจกให้ผู้อื่นได้, ถ้าทำงานชนิดเป็นการปฏิบัติธรรม
สนุกในการทำ เป็นสุขในการทำ ก็ทำได้มาก, นี้ขอให้นั้น
ที่ตรงนี้ ว่าทำได้มาก, ทำได้มาก มันก็กินไม่หมด
เก็บไว้ก็ยังไม่หมด ก็เหลือพอที่จะแจกผู้อื่นได้.

คนชนิดนี้ มีโอกาสที่จะร้องออกมาว่า สนุกไว้
สนุกไว้, สนุกไว้, สนุกไว้ ในการทำงาน, ในการทำงาน ในการ
กินอยู่แต่พอดี ก็สนุกไว้, ในการแจกให้ผู้อื่น หรือทำ

ประโยชน์แก่โลก ก็สนุกไว้, สนุกไว้, มันมีแต่ความสุข และสนุกไปเสียทุกอย่างทุกประการ. นิผลของการทำงานที่เป็น การปฏิบัติธรรม เป็นอย่างนี้, ขอให้ข้าราชการทั้งหลาย ถือเป็นหลัก, สำหรับทำให้เกิดความหมายสมกับคำว่า ข้าราชการของตน คือทำงานทุกคนร้องออกมาว่า พอใจ—พอใจ —พอใจ.

ที่นี้มาพูดถึงงานอดิเรก ซึ่งไม่ใช่งานอาชีพโดยตรง. ทุกคนก็มีงานอดิเรก; ทำงานอดิเรกอย่างไรก็ต้อง มีความสุข, แม้แต่จะเลี้ยงสัตว์เล่น ปลูกต้นไม้เล่น อะไร ก็ต้องพอใจ และมีความสุข.

อาตมาจะระบุในวงแคบเข้ามา ว่าการกินอาหาร ก็ต้องกินด้วยความรู้สึกว่าเป็นการปฏิบัติธรรม อิ่มอยู่ด้วยธรรม, ไม่ใช่อิ่มอยู่ด้วยรสอาหาร บ้าๆ บอๆ แพงจนาคืออดละหมิ่น นั่นนะ เรื่องบ้าๆ บอๆ, กินอย่างนั้นไม่เย็น, แม้จะอาบ น้ำก็เย็น จะถ่ายอุจจาระ บี้สสาวะ จะล้างดูขี้ไคล ล้างจาน ดูพื้น ก็ล้วนแต่พอใจ ว่าเป็นการปฏิบัติธรรม, แม้การ พักผ่อนก็เป็นการพักผ่อนจริง คือจิตใจเอือกเย็น และ พักผ่อนจริง.

ท่านอธิบดี ท่านหัวหน้ากอง ท่านอะไร สองจับ
ไม้กวาดมากวาดพื้นแทนการโรงคูบัง, แล้วท่านจะรู้สึกใน
ขณะนั้น ในจิตใจของท่านเองว่าเป็นอย่างไร, เย็นหรือร้อน?
ถ้าเย็น, รู้สึกเย็น นั่นแหละ การงานของเราเป็นการปฏิบัติ
ธรรม, เกิดธรรมบัตติ พอใจ ยกมือไหว้ตัวเองได้, จะรู้จัก
ความสุขชนิดนี้ ที่เกิดมาจากการทำงาน. ดิ้นแต่คิดก็เป็น
สุขและพอใจ นั่งรถเบียดกันมากก็พอใจ, ต้มปากอย่างไรก็
พอใจ, นี่ข้าราชการชั้นผู้น้อยทั่วไป รู้จักหาความสุข แม้
สิ้นแต่คิด นั่งเบียดกันมาในรถมาทำงาน ยิ่งอดทน ยิ่ง
พอใจ ยิ่งรู้สึกว่าได้ทำงานที่ยาก ได้เสียสละมากแล้วก็พอใจ
และเป็นสุข เป็นธรรมบัตติ.

การงานคือการปฏิบัติธรรม, การทำงานด้วยความ
สนุก และรู้สึกเป็นสุข อยู่ในตัวการงานนั่นเอง เงินเดือน
ก็จะเหลือใช้, ความสุขที่แท้จริงไม่ต้องใช้เงิน ที่ต้องใช้
เงินเป็นความสุขหลอก เพื่อกิเลส เพื่อบุคคลมีคำสั่งทั้งนั้น
แหละ; เพราะว่าคุณค่าความสุขแท้จริง หาได้ด้วยการธรรมบัตติ
ขึ้นในตน, ไม่ใช่สร้างกิเลสบัตติขึ้นมาจากกิเลส. นี่คือปรมัตถ-
ธรรมที่ต้องกลับมา ในความรู้สึกของมนุษย์ ผู้จะต้อง

สร้างศีลธรรมขึ้นมาใหม่ อย่าให้โลกนี้วินาศเสีย เพราะ
 ความไม่มีศีลธรรมเลย.

ขอโอกาสพูดเรื่องศีลธรรมกลับมา และปรมาต
 ธรรมก็กลับมา เพื่อเป็นรากฐานของศีลธรรม, เพื่อ
 ความรอดของโลก อย่างนี้เรื่อยไป จนกว่าอาตมาจะหมดลม
 หายใจ. ขอพูดแค่เรื่องนี้ ไม่มีพูดเรื่องอื่น.

ในที่สุดนี้ขอแสดงความหวังว่า ท่านผู้ฟังทั้งหลาย
 จะรู้จักตัวเองดีขึ้นกว่าเดิม, รู้จักชีวิตดีขึ้นกว่าเดิม,
 รู้จักพระธรรมดีขึ้นกว่าเดิม, รู้จักศีลธรรมดีขึ้นกว่าเดิม,
 รู้จักปรมาตธรรมดีขึ้นกว่าเดิม, แล้วนำสิ่งเหล่านี้มาใช้
 ถูกต้องแก่ความเป็นมนุษย์ของตน แล้วก็จะเจริญก้าวหน้า
 ออกงามในทางของพระธรรม แล้วมีความสุขอยู่ทุกทีพาราตวิ
 กาล เทอญ.

ปรมาัตมธรรมกลับมา
ออกอากาศครั้งที่ ๕๖
๑๘ เม.ย. ๒๕

ถ้าจะให้เย็นน้ำ ต้องมีการลดแห่งกิเลส.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย,

การบรรยายปาฐกถาธรรม ตลอดเวลา ๒ ปีมานี้
อาตมากระทำไปด้วยความหวังว่า ศีลธรรมจะกลับมา โดย
ที่มีความเห็นและความเชื่ออย่างยิ่งว่า ศีลธรรมไม่กลับมา
โลกาวินาศ ศีลธรรมระบอบโลกธาตุสงบเย็น; ใช้คำ
รุนแรงไปหน่อยว่า ระบอบเหมือนโรคระบอบ. ถ้าศีลธรรม
ระบอบ โลกธาตุสงบเย็น ถ้าศีลธรรมไม่กลับมาโลกาวินาศ.

ลักษณะนี้แสดงให้เห็นอยู่อย่างชัดแจ้งแล้ว ซึ่ง
ใคร ๆ ก็พอจะมองเห็น. สำหรับ ปรมัตถธรรมนั้น คือ
หนทางมาแห่งศีลธรรม, เป็นรากฐานของศีลธรรม, เพื่อ

ความตั้งอยู่อย่างมั่นคงของศีลธรรม และช่วยให้เกิดความแผ่
กว้างขวางออกไปของศีลธรรม, อาตมาจึงกล่าวถึงปรมัตถ-
ธรรม ในฐานะเป็นรากฐานของศีลธรรม.

ครั้งที่แล้วมา กล่าวโดยหัวข้อว่า การทำงานคือ
การปฏิบัติธรรม คนทุกคนพอใจในการทำงาน สนุกสนาน
ในการทำงาน มีความสุขในการทำงาน เพราะว่าเป็นการ
ปฏิบัติธรรม. ในครั้งนี้จะกล่าวโดยหัวข้อว่า “ถ้าจะให้
เย็นใจ ต้องมีการลดแห่งกิเลส” ต้องมีการลดแห่งกิเลส.

เรียนพุทธศาสนาต้องรู้จักลักษณะของกิเลส.

ขอให้สนใจคำว่า การลดแห่งกิเลส สิ่งที่จะต้อง
รู้จักกันให้ดีที่สุด ก็คือสิ่งที่เรียกว่ากิเลส, ขอให้มองให้เห็น
ชัดว่า กิเลสนั้นคืออะไร? กิเลสนั้นคือความรู้สึกผิดๆ
ความเห็นผิดๆ ความกตมัตถ์ๆ การกตมัตถ์ใจผิดๆ, เมื่อ
อารมณ์มากระทบทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย
และทางใจ, ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นประจำวันของเรา,
นี้เรียกว่ากิเลส.

ขอทบทวนอีกครั้งหนึ่งว่า ความรู้สึกผิดๆ ความ
 กิเลสผิดๆ ความเห็นผิดๆ ตักสินใจผิด เมื่อมีอารมณ์ภายนอก
 มากกระทบทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ
 ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่เป็นประจำ ในชีวิตประจำวันของคนเรา
 นี้เรียกว่ากิเลส, ระวังอย่าให้เกิดความคิดผิด เห็นผิด
 เป็นต้น เมื่อมีอารมณ์มากกระทบ จะได้ไม่มีกิเลส.

กิเลสเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ การเกิดขึ้นแห่งกิเลส
 ก็เป็นการเกิดขึ้นแห่งความทุกข์ เรื่องตา หู จมูก ลิ้น กาย
 ใจนี้ เป็น ก. ข. ก. กา ของพุทธศาสนา พวกฝรั่งเขาเห็นว่า
 A. B. C. ของพุทธศาสนา คือไปเรียนปรัชญาทั้งหลายใน
 ประเทศอื่นเสียก่อนเสียก่อน แล้วจึงค่อยมาเรียนพุทธศาสนา
 ส่วนใน พระบาลีได้ตรัสไว้ชัดว่า การรู้เรื่องตา หู จมูก ลิ้น
 กาย ใจ นั้น เป็นจุดตั้งต้นของการศึกษาพุทธศาสนา เรียกว่า
 อาทิพรหมจรรย์.

พุทธบริษัทมีการศึกษาพุทธศาสนา ขนาดตั้ง
 ต้นเป็น ก. ข. ก. กา ที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ, ว่าเมื่อมี
 อารมณ์มากกระทบ ตาเป็นต้น เกิดเป็นสัมผัสแล้ว ไม่มีสติ
 ปัญญา มันก็เป็นสัมผัสโง่, เกิดเวทนาโง่, เกิดความอยาก

ที่ใจ คือค้นหา, แล้วก็เกิดความรู้สึกว่าตัวคน ไปตามค้นหา
 นั้น ว่าตัวกู, ตัวกูเป็นผู้อยาก อยาที่จะได้ มาเป็นของกู,
 สิ่งทั้งปวงก็เป็นของหนัก และเป็นความทุกข์. นี่จุดตั้ง
 ต้นของความทุกข์. ต้องรู้อะไรเหมือนกับว่าเรียน ก.
 ข. ก. กา, คา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นั้นแหละ ก. ข. ก. กา
 ในการศึกษาพระพุทธศาสนา.

การทำผิดเมื่อมีอารมณ์เมากระทบ คา หู จมูก ลิ้น
 กาย ใจนั้น เป็นเรื่องผิด เรียกว่าคิดผิด พุคผิด ทำผิด กิเลส
 คือการเห็นผิด, การเข้าใจผิด การตัดสินใจผิด. ตาม
 ปกติแล้วเราไม่มีความรู้สึกแยกกันอย่างนี้ เอาความ
 รู้สึกที่เกิดอยู่นั้นเป็นตัวเราเสียเอง ตัวเราเป็นกิเลส, กิเลส
 เป็นตัวเราเสียเอง, นำชนก็นำชน นำเขราก็นำเขรว; เอา
 กิเลสเป็นตัวตนเสียเอง, จึงไม่มีใครคิดจะทำลายล้าง
 กิเลส ทั้งที่มันเป็นของร้อน.

กิเลสเป็นของร้อน. พระพุทธเจ้าท่านตรัสเรียกว่า
 ไฟคือราคะ ไฟคือโทสะ ไฟคือโมหะ ราคะ หรือ โลภะ
 มันร้อนทั้งที่เบียดๆ และๆ โทสะ หรือ โกรธะ มันร้อน
 อย่างเผาไหม้, โมหะ มันก็ร้อนอย่างมีดครีมนำที่เคี้ยว.

นี้แหละไฟ เบียดก็มี แห้งก็มี มีคก็มี เกิดขึ้นในใจแล้วเป็น
ของร้อน แล้วเรียกว่ากิเลสเป็นไฟ.

ความดับไปแห่งกิเลสคือนิพพาน, คนไม่รู้จัก.

นี่ดูในทางที่ตรงกันข้าม ว่าถ้าไม่มีร้อน มันก็เย็น ;
เห็นกันได้ไม่ยากเลย ไม่มีวากะ โทสะ โมหะ จิตใจก็ไม่ร้อน
แล้วจิตใจก็เย็น ไม่มีกิเลสก็เย็น ความดับไปแห่งกิเลสนั้น
แหละคือนิพพาน.

คำว่านิพพานในสมัยพุทธกาล เป็นคำพูดของชาว
บ้าน แปลว่า "เย็น". เย็นคือดับไปแห่งความร้อน ของ
สิ่งที่มีความร้อน นิพพานเป็นความดับของไฟ เช่นชาติ ว่า
ปชฺชิสฺสเสว นิพพานํ—ดับไปเหมือนไฟดับ; ส่วนความ
ทุกข์ดับร่างกายดับ นี้ใช้คำว่านิโรธ, นิโรธะมากกว่า,
นิพพานะ จึงแปลว่าเย็น. เมื่อไม่มีไฟคือกิเลส.

ปัญหามันก็เกิดขึ้นอยู่ที่ว่า ไม่รู้จักกิเลสว่าเป็นของ
ร้อนนั้นน่าแปลก, ไม่รู้จักไฟว่าเป็นไฟ, ไม่รู้จักความทุกข์ว่า
เป็นความทุกข์. ชาวต่างประเทศ มีการศึกษาอย่างชาวต่าง
ประเทศ. เขาถือว่าเขาไม่มีความทุกข์ ที่ชาวพุทธเรียกว่า

ความทุกข์ ความทุกข์นั้น เขาว่าไม่ใช่ความทุกข์; **เป็น**
ของธรรมดาอย่างมันเอง ไม่ต้องไปดับมัน. ชาวต่างประเทศ
 บางคนว่าที่ไม่มี**ความทุกข์นั้น** มันผิดปรกตินะ; คนไม่รู้-
 จักยืนเตือนว่า **ไม่รู้จักร้อย ไม่ร่อย** เป็นคนปรกติอย่าง
 นั้น เรียกว่าคนไม่ปรกติ คือเป็นคนที่ไม่ปรกติ, ต้องมี
 กิเลส ต้องซน ๆ ลง ๆ ไปตามกิเลส จึงจะเป็นคนปรกติ,
 เมื่อถือหลักอย่างนี้ ก็พูดกันไม่รู้เรื่อง, เราก็ไม่สามารถ
 อธิบายถึงความคับทุกข์อย่างไ้.

เดี๋ยวนี้ไม่รู้จักกิเลส และ **ไม่รู้**ว่ากิเลสเป็นของ
 ร้อน แล้วก็ไม่รู้สักว่าเรามีกิเลส โดยเอากิเลสเป็นค้ำเรา,
 เราทุกคนเอาตัวกู—ของกูมาจากกิเลส, เอากิเลสมาเป็นค้ำ
 เราอย่างนี้.

ปัจจุบันนี้โลกเลศครองโลก.

ในสภาพปัจจุบันนี้ดูให้ดี, ดูให้ดี, กิเลสกำลังครอง
 โลก กิเลสกำลังครองบ้าน กิเลสกำลังครองเมือง กิเลส
 กำลังครองโลก จริงไหม? ขอให้ดูให้ดี กิเลสครองใจคน
 คนจึงรับใช้กิเลส; **เหยื่อ**ของกิเลสจึงเป็นสิ่งร่อยที่สุด

ของคน. คนกั้หลงไหลในเหยื่อรองกิเลส การบูชากิเลส
จึงเกิดขึ้น คนเลยไม่มีศีลธรรม, เมื่อมีกิเลสก็ไม่มีศีล
ธรรม.

ไม่มีศีลธรรมแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นมาทางเศรษฐกิจ
ทางการเมือง ทางการปกครอง ทางอะไรทุกอย่าง, เพราะ
ไม่มีศีลธรรม ก็ทำทุกอย่าง อย่างไม่มีศีลธรรม, ทำ
อย่างเห็นแก่ประโยชน์ของตน มันก็ไม่มีศีลธรรม. เรามัว
ไปแก้ปัญห เศรษฐกิจการเมือง โดยไม่ดูที่ต้นตอว่า มันมา
จากความไม่มีศีลธรรม ซึ่งมาจากกิเลสอีกก่อนหนึ่ง เราเอา
กิเลสเป็นตัวคน เป็นตัวกู เป็นฝ่ายถูกเสียแล้ว มันก็มีศีล
ธรรมไม่ได้.

นี่คือความไม่มองให้เห็นว่า ต้นตอของปัญหาทุก
อย่างอยู่ที่ความไม่มีศีลธรรม อันมาจากกิเลส, กิเลสจึง
มีโอกาสรองใจคน ครองบ้าน ครองเมือง และครอง
โลก สภาพปัจจุบันในโลกกำลังเป็นอย่างนี้ ขอให้สนใจ
ดูให้ดีเป็นพิเศษ.

คนมีกิเลส เอากิเลสเป็นตัวคน ของตน ก็
บูชาเหยื่อของกิเลสเป็นพระเจ้า; ต่อสู้เพื่อกิเลส, ต่อสู้

เพื่อให้ได้เหยื่อของกิเลส, ก่อสู่แทนกิเลส เพราะว่ากิเลส
เป็นตัวตนของเขาไปแล้ว, แล้วเขาก็ยังจมอยู่ในกองกิเลสโดย
ไม่รู้สีกตัว. เหมือนหนอนที่เกิดในพริก มันก็อยู่ได้โดยไม่
แสบร้อน. หนอนที่เกิดในकुองมันก็อยู่ได้โดยไม่รู้สีกสกปรก,
หนอนที่เกิดในซากศพที่เน่าเหม็น มันก็อยู่ได้โดยไม่รู้สึก
เน่าเหม็น.

ความเคียดชังหลงใหลในเหยื่อของกิเลส เป็นนิสัย
เป็นสิ่งเสพติดยิ่งกว่าเสพติด, คนจึงจมอยู่ในอบายมุข ซึ่ง
เป็นเหยื่อของกิเลส เป็นทางให้ได้เหยื่อของกิเลส ยาก
ที่ใครจะพรวดออกมา พรวดตนเอง หรือพรวดผู้อื่นไต่ยก
มาเสียจากอบายมุข ซึ่งเป็นเหยื่อของกิเลส.

คนร่ำรวยก็ถือโอกาสผลิตเหยื่อของกิเลส ขาย
เป็นอุตสาหกรรมร่ำรวยไปเลย, อุตสาหกรรมผลิตเหยื่อของ
กิเลสชั้นในโตกัน มากมายเต็มไปทั่วโลก : ของอวัยวะทางตา
อวัยวะทางหู อวัยวะทางจมูก อวัยวะทางเดิน อวัยวะทางกาย
อวัยวะทางใจ ผลิตขึ้นเป็นอุตสาหกรรม จนผู้ผลิตร่ำรวย
เป็นภัยแก่โลกไปเสียก็มี.

เป็น อบายมุขโดยเจตนา ทั้งที่อยากจะควบคุมก็ควบคุม
ไม่ได้.

เขื่อนั้น อบายมุขโดยไม่เจตนา ไม่มีการควบคุม,
ไม่มีใครต้องการจะควบคุม มันก็ยังส่งเสริมให้มากขึ้น.
คนมีกิเลสก็โตเหยื่อของกิเลส กิเลสมันก็มากขึ้น มีผล คือ
มีการพ่ายแพ้แก่กิเลส, มีการพ่ายแพ้แก่กิเลสในหมู่คน. ผล
ก็เกิดขึ้น คืออบายมุขก็เต็มบ้านเต็มเมืองยิ่งขึ้นทุกที.

อบายมุขที่เลวร้ายที่สุด คือ การไม่ชอบทำการ
งาน ไม่เห็นว่าการทำกรงานเป็นการปฏิบัติธรรม.
เขาไม่ชอบทำงาน ไม่รู้ว่าคำว่าธรรม, ธรรม, ธรรมะนี้
คือหน้าที่ของมนุษย์ หรือสิ่งที่มีชีวิตทุกชนิดจะต้องทำ, ทำ
หน้าที่ของสิ่งที่มีชีวิตนั้นแหละคือธรรม, คือธรรมะ เป็น
การปฏิบัติธรรม.

เขาไปเห็นอบายมุขเป็นความสนุกสนาน เป็นทาง
มาแห่งทรัพย์สินสมบัติ มันก็เลยไปกันใหญ่ ไปบูชาอบายมุข
เพราะการแพ้กิเลส. อบายมุขก็เต็มบ้านเต็มเมือง อย่าง
ที่เห็น ๆ กันอยู่ โดยเจตนาก็มี โดยไม่เจตนาก็มี โดย

รู้สึกตัวก็มีไม่รู้สึกตัวก็มี, เห็นเป็นความดี ความสุขสนุก
สนาน เอรีคอร้อไปเสียก็มาก.

ที่อาชญากรรมเต็มบ้านเต็มเมือง ผลของการพ่ายแพ้
ก็เลส คือขอขบามูขเต็มเมือง แล้วอาชญากรรมทั้งหลายก็ตาม
มาเต็มบ้านเต็มเมือง. ประจักษ์พยานมีอยู่ที่ชาวสารต่างๆ
แม้แต่หน้าหนังสือพิมพ์ก็แสดงให้เห็นว่า อาชญากรรมกำลัง
ระบาท.

แพ็กิเลสแล้วเกิดโทษทุกข์ต่าง ๆ.

ผลของการแพ็กิเลสนี้ ทำให้คอร์ปชั่นเต็มบ้าน
เต็มเมือง. คอร์ปชั่นคือการแสวงหาประโยชน์ไร้เดียง
ไม่ถูกรู้ คือการโกงนั่นเอง. เมื่อไม่มีศีลธรรมไปพ่าย
แพ้แพ็กิเลสแล้ว ก็ทำคอร์ปชั่น ก็มีกรโกง ในหมู่
มนุษย์จนไม่เป็นมนุษย์ จนเหลือแต่เป็นคน. คนผิดก็
พร้อมที่จะโกง คนซื่อก็พร้อมที่จะโกง, คนกลางก็พร้อมที่
จะโกง คนขายก็พร้อมที่จะโกง คนส่งออกก็พร้อมที่จะโกง
นี่เพราะไม่มีศีลธรรม. ก็โกง โกง โกง กันทุกชนิดของคน
จนกระทั่งว่าผู้รักษาความยุติธรรมก็จะโกง, ที่น่าเศร้าที่สุดก็

คือนักบวชทั้งหลายก็จะกลายเป็นคนโกง ถ้าไม่มีศีลธรรม
เพราะพ่ายแพ้แก่กิเลส.

ไม่ต้องทำอะไรอื่น ประเทศชาติของเราขาดดุลการ
ค้า อย่างท่วมหัวท่วมหูเลย นี่มีมูลมาจากอะไร? มีมูล
มาจากคนสนองกิเลสของตนมากเกินไป คนบูชาเหยื่อ
ของกิเลสมากเกินไป, กินอาหารแพง แต่งตัวแพง, ซื่อหา
ความสำราญแพง ไม่มีใครมีความสุขเพราะการทำหน้าที่การ
งาน.

อาหารบริโภคในบ้านในเมืองไม่ถูกใจ อาหารจาก
เมืองนอกก็เข้ามา เช่นเนื้อกระป๋องเล็กๆไม่ถึงหนึ่งปอนด์
ราคาครึ่งร้อยบาท, ตั้งเกือบร้อยบาท นี่จะกินกันไปทำไม?
นอกจากจะให้ประเทศชาติขาดดุลการค้า, มีอาหารอะไรอีกมาก
ที่จะซื้อหาได้ถูกๆ บำรุงร่างกายได้ดี ในประเทศไทย ก็ไม่นิยม
กัน. นี่เพราะพ่ายแพ้แก่กิเลส. การแต่งเนื้อแต่งตัว
เครื่องใช้ ไม่สอหย บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ยานพาหนะ มันก็
ล้วนแต่จะเข้าไปในทางสนองกิเลสยิ่งขึ้นๆ ไม่มีชีวิตที่ว่างเพียง
พอหรือพอดี, แล้วจะไม่ขาดดุลการค้าอย่างท่วมหัวท่วมหูได้
อย่างไรกันเล่า.

อีกทางหนึ่งก็มีของอยู่ในบ้านใน คือด้านจิตใจ. ผล
แห่งการพ่ายแพ้ก็เลยนั้น ทำให้คนเป็นอยู่อย่างทนทุกข์
ทรมาน. มันอกไม่ได้ มันต้องไปแสวงหามันอกไม่ได้,
เมื่อไม่ได้มันก็ทรมานใจ เป็นอยู่อย่างทรมานใจ เป็นอยู่
อย่างวิตกกังวล ไม่เท่าไรก็ได้เป็นโรคปวดศีรษะ, โรคนอน
ไม่หลับ โรคประสาท เป็นโรคจิต เป็นบ้าไปเลย กระทั่ง
ฆ่าตัวตาย เพราะคิดไม่ถูกคิดไม่ตก.

ในเรื่องนี้ ได้มีการประกาศทางการแพทย์ว่า เป็น
โรคประสาทกันเป็นแสน ๆ. อาจมาคิดว่ามากกว่านั้น ที่รู้
แล้วเอามาประกาศมันยังน้อยไป สำหรับคนไทย ๔๘ ล้าน
นี้ คงจะไม่ใช่เป็นโรคประสาทกันเพียงแสน ๆ มันจะขึ้น
จำนวนล้านแล้วก็ได้ ๒ ล้าน ๓ ล้านแล้วก็ได้ แต่ไม่ได้มา
พบหมอ หมอไม่ได้จัดไว้ ไม่ได้แสดงออกมาเป็นสถิติ. เป็น
บ้านที่มามีอยู่ในโรงพยาบาลอาจจะเป็นหมื่น ๆ แต่ที่ไม่ได้มาก็
ยังมีอีก.

ฉะนั้น เราควรจะมาพิจารณา ให้เกิดความไม่
ประมาท ว่า การพ่ายแพ้แก่ก็เลยนั้น ทำความเสื่อมเสียมหา
ศาล นำกลัวยิ่งกว่าคอมมิวนิสต์ อาจมาพูดว่า ก็เลยนำ
กลัวยิ่งกว่าคอมมิวนิสต์ บางคนไม่เชื่อ. ขอให้พิจารณาดู

ให้ตี คอมมิวนิสต์เกิดขึ้นมาในโลกเพราะกิเลส เพราะ
 กิเลสจึงเกิดคอมมิวนิสต์ขึ้นมาในโลก, เพราะกิเลสจึงเกิด
 นายทุน, เมื่อเกิดนายทุนก็มีผู้ต่อต้านตัวกิเลส คือชน-
 กรรมมาชีพ แล้วสู้รบกันไปรบกันมา อาจมาตมาคร้ายแก่กัน
 ต่อสู้กันไปต่อสู้กันมา ก็ด้วยอำนาจของกิเลส, การเกิด
 คอมมิวนิสต์ที่ดี การล้างผลาญกันเกี่ยวแก่เรื่องนี้ก็ดี
 มันก็มีมูลมาจากกิเลส ฉะนั้นกิเลสจึงน่ากลัวยิ่งกว่าคอม-
 มิวนิสต์ ผลของการแพ้แก่กิเลส ทำให้โลกร้อนระอุ
 ไปหมดอย่างนี้.

เฮ้, ที่นี้มาคุยเรื่องถ้าไม่มีการลดกิเลสกันบ้างจะ
 เป็นอย่างไร? ถ้าไม่มีการลดกิเลส มีแต่กิเลส กิเลสก็
 ครองโลก กิเลสครองคน กิเลสครองบ้านเมือง ครองโลก
 เป็นระบบกิเลสชาติไทย กิเลสชาติไทยนี้ น่ากลัวยิ่งกว่าระบบ
 คอมมิวนิสต์ ฟาสซิสต์ นาซิสต์อะไรต่างๆ, ถ้าประชาชน
 ไม่ยอมลดกิเลสลงแล้ว รัฐบาลไหนจะทำความร่มเย็นในบ้าน
 เมืองได้? ถ้าประชาชนไม่ยอมลดกิเลสลงเสียแล้ว รัฐบาล
 ไหนจะปกครองบ้านเมืองให้สงบเย็นได้? หรือจะต้องใช้กัน
 ที่รัฐบาล จึงจะปกครองบ้านเมืองให้สงบเย็นได้?

คนมีกิเลสนั้น ยิ่งรวยยิ่งโกง คนจนเสียอีกไม่มี
โอกาสจะโกง คนร่ำรวยมีกิเลสแล้วยิ่งโกง, แล้วยิ่งโกงมาก,
ยิ่งมีอำนาจยิ่งโกง, ยิ่งมีเกียรติยศยิ่งใช้เกียรติเป็นเครื่องมือโกง
โกงเพื่อได้เหยื่อสนองกิเลส. อย่างเข้าใจว่า ร่ำรวยแล้วจะไม่
โกง, ถ้าไม่มีศีลธรรมแล้วก็จะโกง, แม้แต่กับวรก็โกง ถ้า
ไม่มีศีลธรรม, ก็ยังบังคับกิเลสไม่ได้, ยิ่งรวยยิ่งโกง, ยิ่งมี
อำนาจยิ่งโกง ยิ่งมีเกียรติยศยิ่งโกง.

ดูให้ดี ดูให้ชัดขึ้นไว้ อะไรงำล้างครองมนุษย์? อะไรงำล้าง
ล้างครองใจมนุษย์? ครองบ้าน ครองเมือง ครองโลก
ไม่ใช่กิเลสหรืออย่างไร? ประชาชนของกิเลส จะเป็น
ประชาธิปไตยได้อย่างไร? ประชาชนของกิเลสเขาก็ต้องเห็น
แก่ตัวกู—ของกู เขาไม่เห็นแก่ผู้อื่น เขาไม่เห็นแก่ความถูกต้อง
ก็เป็นอย่างนั้น ประชาชนที่มีกิเลสนั้นแหละ ทำให้กิเลส
ครองเมือง กิเลสครองโลก ไม่มีทางที่จะเป็นประชาธิปไตยได้.

ธรรมะเท่านั้นจะปราบกิเลสได้.

ที่นี้จะใช้อำนาจอะไรมาปราบกิเลส จะใช้อำนาจ
อะไรมาปราบกิเลส ถ้าไม่ใช่อำนาจของพระธรรม ที่กิเลส

ยอมกลัว. อำนาจธรรมคา อำนาจอาวุธนี้จะปราบกิเลสได้
อย่างไร. จะปราบคอร์ปชันได้หรือไม่? ฆนกับกิเลสนี้มัน
เหมือนกับรบกองทัพผี กองทัพพวกผี ใครจะเอาชนะได้
ด้วยอาวุธอะไร? แม้แต่ปราบศึกแดนศัตรูพืซก็ยังไม่ปราบกัน
ไม่ก่อยได้ แล้วจะไปปราบกองทัพผีของกิเลสได้อย่างไร?

ขอให้เราได้ใช้อำนาจของพระธรรม เอากองทัพ
พระธรรม เอาองค์พระธรรมมาเป็นเครื่องปราบปราม
กิเลสกันเถิด ขอนี้จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อ เรามีศีลธรรม
กลับมา โดยมีปรมัตถธรรมเป็นรากฐาน. ปรมัตถธรรม
คือสติปัญญาในอันที่สูงสุด รู้ว่าอะไรเป็นอะไร อะไรควร
จะทำอย่างไร เท่าไร เมื่อใด รุ้อย่างถูกต้อง. นี้เรียกว่า
ปรมัตถธรรม. ครั้นมีแล้วก็จะทำให้มีศีลธรรม, ศีลธรรม
มาแล้ว ผีหรือ กองทัพผีของกิเลสนี้ก็หายไไป.

ขอให้ปรมัตถธรรมกลับมา, มาสร้างอาวุธ
สำหรับปราบกิเลส หรือปราบผี ที่กำลังครองโลก. ผีคือ
กิเลสที่กำลังครองโลก จะต้องถูกปราบให้หมดไปด้วย
พระธรรม. ให้เรามีความรู้ดีทุกอย่างถูกต้อง ให้มีความคิด
ถูกต้อง มีความเห็นถูกต้อง มีการตัดสินใจถูกต้อง, ทุกครั้ง

ที่ยารมณเภากระทบทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย
ทางใจ ในชีวิตประจำวันของเรา. นั่นก็คือศีลธรรม มีราก
ฐานเป็นปรมัตถธรรม มาแล้วก็คุ้มครองคน ให้พ้นจาก
อำนาจของกองทัฬหี คือกิเลส.

ขอให้ปรับปรุงปริยัติธรรม คือการเล่าเรียน
ธรรมะให้ถูกต้อง ปรับปรุงปฏิบัติธรรม คือการปฏิบัติ
ธรรมะที่ถูกต้อง แล้วหวังผลเป็นปฏิเวธธรรมที่ถูกต้อง,
อย่าได้หวังผลผิด ๆ มงายเดย. ปริยัติธรรม ปฏิบัติธรรม
ปฏิเวธธรรมถูกต้องแล้ว เราก็มีกองทัฬหธรรม ที่สามารถจะ
ปราบกองทัฬหี คือกิเลสให้หมดไป ให้ลัสง.

ประชาชนต้องมีการลดกลงแห่งกิเลส จึงจะสร้าง
ความสงบเย็นขึ้นมาในประเทศในชาติของเรา มีธรรมะมา
ช่วยมนุษย์เรา ให้สามารถลดกิเลส จะลดโดยวิธีใดอย่างไร :
ถ้ามีโอกาศสักคงจะได้พูดคุยกันในคราวหลัง. เคียวนี้เรามีไฟ
คือราคะ โทสะ โมหะ เผาจนร้อนไปทั่วโลก; จะเอาธรรมะ
กลับมามาดับไฟนี้เสีย; คนก็จะเย็น บ้านเมืองก็จะเย็น
โลกนี้ก็จะเย็น.

การชวชนซึ่งกันและกัน เพื่อการลดลงแห่ง
กิเลส เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง มีความถูกต้องอย่างยิ่งและ
ถ้วน รับผิดชอบยิ่งกว่าสิ่งใด ๆ ในโลกปัจจุบัน.

อาตมาขอจบการบรรยายครั้งนลง, ด้วยคำรหมด
เวลาว่า ท่านทั้งหลายจงมีความกล้าหาญ มีความแน่วใจใน
การลดลงแห่งกิเลสของตน ๆ แล้วมีความเป็นอยู่เป็นเสสุก
ถูกต้องตามคลองธรรมของความเป็นมนุษย์ สบายทั้งกาย
ทั้งใจอยู่ทุกที่พาราตริกาด เทอญ.

ปรมัตถธรรมกลับมา
ออกอากาศครั้งที่ ๔๗
๑๖ พ.ศ. ๒๕

มัวแก้กันแต่ที่ปลายเหตุปัญหาที่เพิ่มพูน

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย.

การบรรยายปาฐกถาธรรมในครั้ง^{นี้} ก็ยังรวมอยู่ใน
ชุดที่ว่า ปรมัตถธรรมต้องกลับมา เพื่อเป็นรากฐานแห่ง
ศีลธรรม. ศีลธรรมจักได้เจริญรุ่งเรืองคุ้มครองโลก, ถ้า
ศีลธรรมไม่กลับมา โลกต้องวินาศ ถ้าศีลธรรมระบาท โลก
ชาติก็สงบเย็น. ใจความหรือความมุ่งหมายมีอยู่อย่างนี้, ว่า
ศีลธรรมต้องคุ้มครองโลก, ศีลธรรมจะมั่นคงก็เพราะมี
ปรมัตถธรรมกลับมา.

ปรมัตถธรรมเป็นรากฐานของศีลธรรม.

ปรมัตถธรรมเป็นธรรมที่ลึกซึ้ง ในฐานะที่เป็น
 ค้นหาค้นคว้าที่ลึกซึ้ง, ซึ่งเราจะต้องค้นให้พบ แล้วนำมาใช้
 ให้เป็นประโยชน์ แก่สิ่งที่อยู่ข้างบน. ปรมัตถธรรมเป็น
 รากฐานของศีลธรรม; ถ้าศีลธรรมมีรากฐานมันก็มีมั่นคง
 ก็มีอำนาจมีกำลัง ที่จะทำหน้าที่ของศีลธรรม กล่าวคือสิ่งที่
 จะช่วยโลกแห่งยุคปัจจุบัน. การแสดงปาฐกถาโดยอาตมาใน
 ชุดนี้ ก็ช่วยความหวังเช่นนี้เอง.

แก้ปัญหาที่คนเหลือจะแก้ทุกขี้ได้.

เราไม่รู้ ไม่สนใจ ไม่รู้เพราะไม่สนใจค้นหาค้นคว้า
 ซึ่ง เราก็มีว่แก้ปัญหาที่แก้ที่ปลายเหตุ มันก็มีผลหลักของ
 พระพุทธศาสนา, ปัญหาต่างๆ จึงเกิดขึ้น, หัวข้อที่แสดง
 ในวันนี้ กำหนดไว้คือ มีว่แก้ที่แก้ที่ปลายเหตุ ปัญหา
 ก็เพิ่มพูน, แก้ที่แก้ที่ปลายเหตุปัญหาก็เพิ่มพูน, ยิ่งแก้
 ยิ่งเพิ่มปัญหา, ก็เป็นสิ่งที่น่าเวทนาสงสาร ยิ่งกว่าที่จะนำ
 หัวเราะเขาะ, เหมือนรบกับผี ยิ่งฆ่าตาย ยิ่งเพิ่มมาก,
 ยิ่งฆ่าก็ยิ่งเพิ่ม แล้วใครจะเป็นฝ่ายแพ้.

พวกเราชาวพุทธ หรือว่าพวกไทยเราเป็นชาวพุทธ
ยึดหลักพระพุทธรศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ เพื่อให้ชาติ
ปลอดภัยและรุ่งเรือง, ไม่ก่อจะสนใจส่วนที่เป็นหัวใจของ
พระศาสนา คือความมีเหตุผล, หรือการใช้เหตุผลเป็นการ
แก้ปัญหา. พระพุทธรศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุผล
มีหลักเรียกว่าอิทัปปัจจยตา, คือ กฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา
ปฏิจจนูปบาท, เรียกสั้น ๆ ก็เรียกว่าอิทัปปัจจยตา, ถ้าเรียก
เต็มก็ตามพระบาลีก็เรียกว่า อิทัปปัจจยตา ปฏิจจนูปบาท.

อิทัปปัจจยตาเป็นกฎกลางทั่วไปว่า เพราะสิ่งนี้มี
สิ่งอื่นจึงเกิดขึ้น, เพราะสิ่งนี้มีสิ่งอื่นจึงเกิดขึ้น, เพราะสิ่ง
นี้ดับไปสิ่งอื่นจึงดับไป ใ้กับอะไรได้ทุกสิ่ง, แต่ถ้าจะใช้แก้
ปัญหาแห่งความทุกข์ เพื่อดับความทุกข์ แล้วก็ระบุด
ลงไปว่า อิทัปปัจจยตาปฏิจจนูปบาท, จะกล่าวถึงเหตุให้
เกิดทุกข์ตั้งแต่ต้นมาทีเดียว จนถึงปลายสุดคือความทุกข์
แล้วก็ตัดต้นเหตุนั้นเสีย ก็ดับมาตามลำดับ จนถึงกับดับทุกข์.

หัวใจพระพุทธรศาสนา จึงมีผู้สรุปว่า กล่าวเรื่อง
เหตุ และความดับแห่งเหตุ, อย่าง *คาถาพระอัสสี* ทอบ
แก่กันนอกพระพุทธรศาสนา ที่มาตามว่า *พระพุทธรศาสนา*

สอนอะไร? ท่านก็ตอบว่า พระมหาสมณะซึ่งเป็นพระศาสนา
ของเรา กล่าวว่ามีเหตุและความดับแห่งเหตุ. เรื่องอื่น
ไม่ต้องพูด เพราะว่าคำสำคัญมันอยู่ที่จัดการกับสิ่งที่เป็เหตุ
ให้ถูกต้อง เหตุให้เกิดขึ้นเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์. ฉะนั้น
ดับเหตุนั้นเสีย ก็เป็นความดับแห่งทุกข์. เดียวนี้โลกกำลัง
เต็มไปด้วยปัญหา นี่เป็นเหตุที่ทำให้เราทนอยู่ไม่ได้ ต้อง
ดิ้นรน. ถ้าเราดับเหตุนั้นเสียได้ เราก็ไม่มีปัญหา และ
อยู่กับเป็นมาตุก.

ต้นเหตุแห่งปัญหาคืออวิชชา.

สิ่งที่เป็นต้นเหตุที่สุดคนั้น เรียกว่าอวิชชา. ต้น
เหตุตอนต้นที่สุด ต้นเหตุอย่างแท้จริงนั้นเรียกว่า อวิชชา
เป็นต้นเหตุให้เกิดปัญหาและความทุกข์. เรื่องของ
ธรรมะชัดเจนมาก อธิบายไว้ชัดเจนมาก เป็นตัวอักษร
ปรากฏชัดอยู่ แต่ต้นเหตุแห่งความทุกข์ในโลก หรือเหตุ
แห่งปัญหาในโลกนี้ เราจะต้องจับเอาเอง จับให้ได้ว่ามีอยู่
ที่อวิชชาของโลก โลกที่มีอวิชชา อวิชชาของโลกเป็นต้นเหตุ

แห่งปัญหา, ถ้าเราทำจักรวาลของโลกเสียได้ เราก็หมด
ปัญหา จะเป็นโลกที่สว่างไสว แจ่มแจ้งแล้วก็สงบเย็น.

พุทธบริษัทควรจะรู้เรื่องของ อวิชชา ว่า เป็นต้น-
เหตุแห่งปัญหาทั้งฝ่ายโลก และฝ่ายธรรม คือเป็นต้นเหตุ
แห่งความทุกข์ทั้งอย่างโลกิยะ และ อย่างที่สูงเหนือโลก,
ถ้าทำลายเสียได้ ความทุกข์จะหมดไป, จะประสบผลดี ทั้งที่
เป็นชั้นโลกิยะและโลกุตระ. นี้จะก้องพุกกันให้เข้าใจ จึง
จะสมกับที่เป็นพุทธบริษัท.

ในเมื่อ **พระพุทธเจ้า** ประทับอยู่พระองค์เดียวใน
โอกาสหนึ่ง ท่านได้กล่าวขึ้นมาด้วยพระองค์เองเหมือนกับท่อง
เหมือนกับเด็ก ๆ ท่องอะไร หรือเราท่องอะไร ว่า "อาตฺตฺวา
และรูป ย่อมเกิดจักขุวิญญาณ, ๓ ประการนี้มาร่วมกัน
ทำงาน เรียกว่า ผัสสะ เพราะมีผัสสะเป็นปัจจัย จึงเกิด
เวทนา, เพราะมีเวทนาเป็นปัจจัย จึงเกิดตัณหา, เพราะมี
ตัณหาเป็นปัจจัย จึงเกิดอุปาทาน, เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย
จึงเกิดภพ เกิดชาติ และเกิดความทุกข์ทั้งปวง" เมื่อท่าน
กล่าวเรื่องกาเสร็จแล้ว ก็กล่าวเรื่องหู เรื่องจมูก เรื่องต้น
เรื่องกาย เรื่องใจ เป็นลำดับไป.

มีภิกษุองค์หนึ่งมาแอบฟังอยู่ข้างหลัง พระองค์ทรง
 เหลียวไปเห็นเข้า จึงเรียกตัวมา ตรัสบอกวาติ, นี่คืออาทิ
 พรหมจรรย์, เงื่อนต้นของพรหมจรรย์. *เธอจงศึกษา
 เธอจงเล่าเรียน จำเอาไปศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติ.*

หมายความว่า เงื่อนต้นของพรหมจรรย์ คือเรื่อง
 ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ทำงานด้วยกัน ก็กระทบกัน
 แล้วคนมันโง่โง่ในขณะนั้น ผัสสะนั้นก็ให้เกิดเวทนา โง่ แล้ว
 ให้เกิดความอยาก ที่โง่ คือค้นหา จึงได้เกิดอุบายทานยึดมั่น
 ดื้อนั่นดื้อนี่ ว่าเป็นตัวกูบ้าง ว่าเป็นของกูบ้าง ก็เกิดภพ
 คือความมีแห่งตัวกู, เกิดชาติ คือความคลอตออกมาแห่งตัวกู
 รับเอาสิ่งนั้น ๆ มายึดถือ แล้วเป็นทุกข์.

ทุกข์เกิดจากความโง่ไม่รู้หลักดำเนินของศาสนา.

ดูให้ดี ความทุกข์เกิดมาจากความโง่ เมื่อมีการ
 กระทบกันทางอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กระทบรูป
 เสียง กลิ่น รส โภกฐัพพะ รั้มมารมณ, เกิดวิญญาณทาง
 อายตนะเหล่านี้แล้ว ทำงานเป็นผัสสะ, นั้นแหละ เวลา

หรือขณะที่สำคัญที่สุด คือผัสสะนั่นเอง, ถ้า ใจมัน
ตอนนั้น แล้วก็จะเป็นการทิ้งไป สู่ความทุกข์โดยแน่นอน.

ถ้าในขณะผัสสะไม่มีวิชา แต่มีวิชาแทนแล้ว
ก็รู้แจ้ง ก็ควบคุมกระแสแห่งการปรุงแต่งของจิตไว้ได้ ไม่ให้
ทิ้งไปในทางแห่งความทุกข์. ความสำคัญจึงอยู่ที่ว่า มีวิชา
หรือมีวิชา; ถ้ามีวิชาก็รอดตัว. นี่แหละคือหลักแห่ง
พระพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุด.

ก. ข. ก. กา ของพุทธศาสนานั้น อยู่ที่เรื่องตา หู
จมูก ลิ้น กาย ใจ แต่เราก็มองข้ามเสีย ไม่สนใจทั้งกัน ก. ข.
ก. กากันที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ. ไปเรียนเรื่องอะไร ๆ หรือ
แม้แต่ว่าไปเรียนเรื่องพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ก็ไม่สนใจ
เรื่องตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ก็ไม่รู้ ก. ข. ก. กา ของ
พุทธศาสนา ชาวต่างประเทศมาศึกษาพุทธศาสนาไม่สำเร็จ
ก็เพราะเหตุนี้. เขาไม่ตั้งต้นที่จุดตั้งต้น ที่จะเรียกว่า ก. ข.
ก. กา หรือ A.B.C. ของพุทธศาสนา. ว่าต้องตั้งต้นที่ตา หู
จมูก ลิ้น กาย ใจ.

ชาวต่างประเทศจะไปเสียเวลาเรียนเรื่องประเทศ
อินเดีย เรื่องวัฒนธรรมอินเดีย เรื่องปรัชญาของชาวอินเดีย

ซึ่งเรียนให้ตายก็ไม่จบ, ให้ฝรั่งเรียนปรัชญาของอินเดียนให้ตายก็ไม่จบ. เขาหวังว่าจะเรียนอย่างนั้นก่อน แล้วจึงจะมาเรียนพุทธศาสนา แล้วก็จัดให้เป็นปรัชญาแขนงหนึ่งของอินเดียนเสียด้วย, เรื่องก็จบกัน คือ ไม่พบตัวพุทธศาสนา ซึ่งเป็นธรรมชาติ เจ็บขาด เด็ดขาด อย่างวิทยาศาสตร์, ไม่เป็นปรัชญา ไม่ใช่ปรัชญา, มันก็ผิดไปหมด ผิดไปหมดตั้งแต่จุดตั้งต้น.

นี่เราจะต้องเรียนที่จุดตั้งต้นแห่งปัญหา คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของคน, ถ้ามีความโง่เมื่อตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ทำงาน มันก็สร้างความรู้ขึ้นมา, ถ้ามีความฉลาดเมื่อตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ทำงาน มันก็ไม่มีความรู้ที่นั่นนั่นเอง.

คนไม่รู้จักโลกตามที่เห็นจริงจึงทำผิด.

เพียงวันโลกมีแต่ความโง่ ขออภัยพูดคำหยาบคายด้วย, แล้วคล้ายกับว่าคู่มือกันทั้งโลกด้วย, ฮาตมาก็ยืนอันอยู่นั่นเองว่า โลกกำลังมีความโง่ มีอวิชชา ไม่รู้จักโลกตาม

ที่เป็นจริง รวมทั้งไม่รู้จักรักตัวเองด้วย, จึงไขว่ไขว่ ทำผิดต่อ
ปัญหาในโลก บัญหากก็เพิ่มพูน ไข้อย่างไร ขอให้ดูตามลำดับ:—

โลกกำลังหลงในรสอร่อยของวัตถุ, เขาวัตถุ
ที่มีรสอร่อยนั้นมาเป็นพระเจ้า, เขาก็เป็นเทสของวัตถุ หรือ
จะเรียกว่าเป็นเทสของกิเลสตัณหา ซึ่งก่อกำเนิดจากวัตถุ, ชัณนี้
เพราะเหตุไร? เพราะว่าการศึกษาหม่นไปผิด มีลักษณะ
เป็นการศึกษาทางค่าน, รู้จักกันแต่หนังสือ เรือนกันแต่
หนังสือ, รู้จักกันแต่อาชีพ ไม่รู้จักว่าธรรมชาติที่จะทำให้เป็น
มนุษย์นั้นเป็นอย่างไร, รู้กันแต่หนังสือกับวิชาชีพ, การ
ศึกษาค่าน ๆ อย่างนี้ ทำให้คนหลงในรสอร่อยของวัตถุ เมื่อ
ไปหลงแล้ว มันก็เหมือนกับว่าหลับตา แล้วจะทำให้ถูกต้อง
ได้อย่างไร.

ความรู้ศีลธรรมก็เกิดขึ้น เพราะความหลงใน
วัตถุ, หลงในความอร่อยของวัตถุ, แล้วก็เอาแต่ความ
อร่อยอย่างเดียว, บุชาความอร่อยทางวัตถุ เป็นสิ่งสูงสุด,
ก็มอบตัวเข้าไปเป็นทาส, นี่แล้ว ความถูกต้องจะมีได้
อย่างไร? ศีลธรรมจะมีขึ้นได้อย่างไร?

การโกง การคดโกง ก็ถูกโหลงขึ้นมา ทั่วทุกหัว
 ระแหงเหมือนคอกเหล็ก, มันก็เกิดความยุ่งยาก วิกฤตการณ์
 เต็มบ้านเต็มเมือง หรือเต็มโลก. แล้วเราก็คิดว่าจะแก้
 สิ่งนี้ได้ด้วยเศรษฐกิจ ซึ่งไปเพิ่มกำลังให้แก่วัตถุ ให้
 ครอบงำหัวใจของคนในโลกมากขึ้น. เพราะเรื่องเศรษฐกิจ
 มันก็เรื่องวัตถุ ไม่ใช่เรื่องจิตใจ ถ้าว่าให้ถูก ก็คือเรื่องสร้าง
 วัตถุ สำหรับจะทำให้ตกลงใจกันให้มากขึ้นนั่นเอง. นี่เรื่อง
 เศรษฐกิจ มันก็เหมือนกับเอาน้ำโคลนมาล้างโคลน
 มันจะล้างได้อย่างไร ?

โลกเต็มไปด้วยปัญหา ที่เศรษฐกิจสร้างขึ้นมา,
 ยิ่งแก้ยิ่งเพิ่มยิ่งยุ่งเหยิง เหมือนกับภูตผีปีศาจ ยิ่งฆ่าตาย
 มันยิ่งเพิ่ม เพราะว่ามันเป็นความโง่ของคนนั่นเอง เราจะ
 ต้องรู้ให้ที เราจะต้องแก้ปัญหานี้กันที่ต้นเหตุ; เช่นว่า,

ถ้าจะไม่ให้มีการเล่นมั่ว ก็ต้องเลิกสนามมั่ว,
 ต้องออกกฎหมายไม่ให้มีสนามมั่วในโลก. ถ้าจะให้คนในโลก
 ไม่เล่นมั่ว ก็ต้องออกกฎหมายไม่ให้มีสนามมั่วในโลก.

ถ้าจะเลิกอบายมุข ก็ต้องออกกฎหมายกำจัสดาน
 อบายมุข ไม่ให้มีสถานอบายมุขขึ้นมาในโลก.

ถ้าจะกำจัดการพนันกันรวบ ก็ต้องหยุดออก
คือคเตอวี.

ถ้าจะกำจัดการрэชั่นของคนในโลก ก็ต้องเลิก
การกินคืออยู่ที่ อัยาบุชการกินคืออยู่ที่ จงบุชการกินอยู่
แต่พอดี. กินอยู่แก่พอดีนั่น ไม่ใช่อันเค็ดอวกกับการกินดี—
อยู่ที่. กินดี—อยู่ที่ นั่นทำให้บ้ำให้มาได้ จนเค็ดอวกเบ็ดเบ็ง
จนไม่รู้ว้เท่าใดพอดี เขาก็กินเกินพอดี มันก็ต้องโงง คือ
คอรрэชั่น. คอรрэชั่นมาจากการบุชค้ำว้า กินดี—อยู่ที่.
คนมีรายไถ่น้อยต้องการกินเค็ด กินดีมากเกินไปมันก็คองโงง;
จึงคองสอนให้รู้ว้ว่า กินดีอยู่ที่นั่น มันเป็นอันตราอาก้วม
เป็นความคึดเมื่อไรก็ได้ แต่ถ้ำกินอยู่แก่พอดีแล้ว ไม่มีทาง
ที่จะคึดพลาต.

ถ้าจะกำจัคความมีจิตทรวมในบ้านเมือง โดยเฉพาะ
ของวัยรุ่น คองเลิกสถานเร็งรรมย์ทั้งหมดทั้งสันเศย, ชีน
เอาไว้ก็ทำให้มีจิตทรวม. เมื่อมีจิตทรวมก็ทำอะไรคึดๆ
ทำลายประเทศชาติก็ได้.

ต้องทำลายต้นเหตุของปัญหาเสีย, มิฉะนั้นอยู่เสมอ

นี่ต้นเหตุมันอยู่ที่ว่ามันโง่ ไม่รู้จักควบคุม ตก หู
จมุก ลื่น ภายใจ ให้ถูกต้อง; ไปบรูซวารสอรรอยของวัตถุ
หลงถาวรเกิน - ย่อยก็. เราจะต้อง รู้จักจุดตั้งต้นของปัญหา
แล้วก็ทำลายสิ่งนั้นเสีย. สิ่งนั้นคืออวิชา, อวิชาคือ
ความโง่ ความหลง ที่เกิดขึ้นมาเมื่อสัมผัสอารมณ์.

เวลาที่สำคัญที่สุด ก็เวลาที่สัมผัสอารมณ์. ตาเห็น
รูป หูฟังเสียง จมุกไต่กลื่น ลื่นไต่รส ภายใต้อสัมผัสผิวหนัง
จิตได้สัมผัสความรู้สึกนึกใจอย่างใดอย่างหนึ่ง นี้เรียกว่า
สัมผัสหรือผัสสะ. เวลานั้น ต้องมีวิชา ต้องมีสัมมาทิฐิ
ความรู้ความเห็น ความเข้าใจที่ถูกต้อง. ถ้าทำผิดในขณะนั้น
เรียกว่า อวิชา. ถ้าทำถูกในขณะนั้นเรียกว่า วิชา. วิชา
ก็พาไปสู่ความปลอดภย, อวิชา ก็พาไปสู่ความทุกข์ยาก,
สร้างนรกขึ้นทันที เป็นการตกนรกทั้งเป็นกันเต็มบ้านเต็ม
เมือง.

ต้องศึกษาให้เข้าใจอิทัปปัจจยตาปฏิจอสุมุบาท.

มิจฉาทิฐินี้เป็นต้นตอแห่งความทุกข์ทั้งปวง.
เราจึงต้องเอาสิ่งตรงกันข้าม ก็คือสัมมาทิฐิ รู้อย่างถูกต้อง

ความที่เป็นจริง รู้อย่างไร ? ก็วัชรธรรมะที่เรียกว่าอาทิพรหม-
จรรย์ เหมือนที่พระพุทธเจ้าท่านเคร่งให้ภิกษุเหล่านั้นเอาไป ๆ
เอาไปศึกษาและปฏิบัติ. ธรรมนั้นสรุปรวมกันเข้าแล้ว
ก็เรียกว่า กฎแห่งอิทัปปัจจยตาปฏิจจนูปบาท อย่างที่กล่าว
แล้วนั่นเอง.

รู้จักอิทัปปัจจยตา ว่าเป็นกฎที่เฉียบขาดเหนือ
สิ่งทั้งปวง, เป็นพระเจ้าเหนือสิ่งทั้งปวง. กฎนี้เฉียบขาด
ว่าถ้าทำทางฝ่ายที่เกิดทุกข์ก็ต้องเกิดทุกข์ ถ้าทำฝ่ายที่ไม่เกิด
ทุกข์ ก็ไม่เกิดทุกข์. เป็นกฎที่เฉียบขาดในพระพุทธศาสนา
ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ คือค้นพบ แล้วนำมาสั่งสอน,
พระองค์ทรงยืนยันยืนยันอย่างนี้.

รู้เหตุแห่งความทุกข์ กำจัดเหตุแห่งความทุกข์
เสีย, อย่าไปหลงการกินดี—อยู่ดี จนเกินพอดี, เพราะสอน
กันแต่ให้หลงใหลในการกินดี—อยู่ดี. การศึกษาที่เป็น
เหมือนสุนัขหางด้วน ก็สอนกันแต่ในลักษณะที่ให้หลงใหล
การกินดี—อยู่ดี, ไม่สอนการกินอยู่ที่พอดีเสียเลย. เมื่อ
หลงใหลการกินดี—อยู่ดี ก็ต้องคอร์ปชั่น เพราะต้องการ
จะกินดี—อยู่ดีเกินไป.

มีการโกงทุจริตทั่วไปเพราะไร้อธรรม.

เมื่อมีคอร์ปชั่นมันก็ต้องมีความทุกข์ เพราะว่า โกงกันทุกระดับ, มีความคิดผิดเห็นแก่ตัว แล้วยังโกงกันทุกระดับ. แม้แต่คนเขรตาก็คิดที่จะโกง, คนยากจนก็คิดที่จะโกง คนธรรมดาก็คิดที่จะโกง. ขอบอกที่ท้องพูดว่า แม้แต่ครูบาอาจารย์ก็โกง ตุลาการก็โกง แล้วยังโกงกันถึงพระเจ้าพระสงฆ์.

พระเจ้าพระสงฆ์บางกลุ่มบางพวกโกง คือมีวิธีที่จะทำนาบนหลังทวยกทวยิกา, สามารถที่จะล่อเอาเงินในหีบในกระเป่า ในธนาคาร ของอุบลราชธานี มาใช้ร่วมกันกันได้อย่างเต็มที่. นี้เรียกว่า แม้แต่พระเจ้าพระสงฆ์ก็ต้องโกง ถ้าไปหลงใหลในเรื่องการกินดี—อยู่ดี ไม่ถือธรรมะเป็นหลัก, เป็นทาสของกิเลส เป็นทาสของวัตถุ เนื้อหนังแล้ว มันก็ต้องโกง.

เรื่องทวายกาอย่างอื่น ก็คือ นักเศรษฐกิจนั้นแหละ เป็นผู้โกง; ถึงรายชื่อยังอยากโกง, เรื่องมันก็ไม่รู้จักสิ้นสุด ต้องแก้ด้วยความไม่โกง คือความมีศีลธรรม. พอพูดถึงศีลธรรม ก็ขมมือหัวเราะเฮฮา.

พอพูดถึงนักศีลธรรม ก็ถูกหัวเราะเยาะ, นักศีลธรรมถูกหัวเราะเยาะ ว่าพวกเหล่านี้เป็นโคโนเสา เต่าล้านบี ออกไป ๆ ไม่เอาด้วย. โลกนี่ก็เป็นโลกที่ไม่มีศีลธรรม. แม้แต่พระเจ้าหรือพระธรรม ก็ถูกหาว่า เป็นโคโนเสา เต่าล้านบี, ไม่มีใครเคารพ ไม่มีใครยึดถือ นำมาเป็นที่ตั้งเป็นทั้ง โลกนี่ก็เป็นโรคไร้ศีลธรรม มีความเสวยร้ายยิ่งกว่าโลกในสมัยคนบ้า.

สมัยที่โลกมีแต่คนบ้า คนกลบักด้วยบาป กลัวความชั่ว ยิ่งกว่าคนสมัยนี้, เพราะว่าคนสมัยนั้น ไม่รู้จักหลงใหลในรสอร่อยของวัตถุ, ไม่เป็นทาสของกิเลสเหมือนคนสมัยนี้. คนสมัยนี้เขาเวียนกันให้เป็นทาสของกิเลส. การศึกษาที่เหมือนสุนัขทางควานเน้ สอนให้เป็นทาสของกิเลสโดยไม่รู้สีกตัว มากขึ้นทุกที ๆ, โลกจึงมีปัญหาที่เกี่ยวกับการเป็นทาสของกิเลส, มีปัญหาที่เกิดออกมาจากการเป็นทาสของกิเลส จนเป็นเหตุให้อยู่กันไม่เป็นผาสุก เป็นเหตุให้แย่งกันชิงเหยื่อของกิเลส, แย่งเหยื่อของกิเลสจนได้ทะเลาะวิวาทกัน เป็นสงครามบ้าง เป็นมหาสงครามบ้าง, เป็นสงครามใต้ดินบ้าง สงครามบนดินบ้าง, ซึ่งมีอยู่ทั่ว

ทุกหัวระแหง ในโลกยุคปัจจุบัน. นั่นแหละ รางวัลที่ได้
รับจากการหลงไหลในวัตถุ หรือการกินดี - อยู่ดีทาง
วัตถุ.

ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ แต่ดูว่าจะนับถือพระ-
พุทธศาสนาอย่างรูปเจวิคเสียมมากกว่า. คือเอาไว้บูชาแล้วก็แล้ว
กัน ไม่ศึกษาให้รู้จริง แล้วปฏิบัติจริง และดับทุกข์ได้จริง.
ชาวพุทธกลับไปบูชาพระเครื่องพระราง. เอามาเป็นพระเจ้าสำหรับ
แก้ปัญห. ชาวพุทธพวกนี้คือพวกที่โง่ หลงไปว่า เงิน
จะแก้ปัญหได้ทุกอย่าง. ขอให้ดูให้ดี เงินจะแก้ปัญห
ได้แต่เรื่องทางวัตถุ; ไม่แก้ปัญหทางจิตใจ. เราต้องมี
ธรรมะเป็นเครื่องแก้ปัญหทางจิตใจ.

ทรัพย์มี ๒ อย่างคือ ทรัพย์ทางวัตถุ ก็แก้ปัญห
ทางวัตถุ, อริยทรัพย์ก็แก้ปัญหทางจิตใจ. เมื่อแก้
ปัญหากันแต่ทางค่านวัตถุ จิตใจมันก็ไม่ฉลาด ไม่สว่างไสว
มันยังโง่มันยังเป็นเมฆจนาทิกฐิ. มันก็สร้างปัญหทางร่างกาย
ทางวัตถุให้มากมายจนแก้กันไม่ไหว. อย่างที่ปรากฏอยู่ใน
โลกนี้ ในปัจจุบันนี้.

ปัญหาทั้งปวงแก้ได้ด้วยธรรมะ.

ประเทศไทยจะเป็นเมืองพุทธสมชื่อ ก็เพราะวั
 ธรรมะ มีธรรมะ ใช้ธรรมะแก้ปัญหทั้งปวงได้. อย่า
 บูดนักเศรษฐี ฐิกษเป็นพระเจ้ากันอีกต่อไปเลย. สิ่งสนอง
 ก็เลสเหล่านี้ไม่แก้ปัญหา มีแต่จะเพิ่มปัญหา.

นี่เรากำลังทำ หลับหูหลับตาทำ โหล่กษณะที่เป็น
 การเพิ่มปัญหา แล้วก็จะแก้ปัญหา. เป็นความโง่ เป็น
 ความหลง เป็นเมื่จฉาตฤฎฐักเท่าไร. เราไปสร้างสิ่งที่จะ
 เพิ่มปัญหา โดยคิดว่ามันจะแก้ปัญหา, มันจะเป็นความ
 โง่ความหลงสักเท่าไร.

นี่คือปัญหาที่โลกสร้างขึ้นเอง แล้วไม่อาจจะแก้
 ด้วยเรื่องของโลก, เราต้องไปเอาธรรมะมาควบคุมโลก
 จึงจะแก้ปัญหของโลกได้, จึงจะเรียกว่า แก้ปัญหาที่
 ต้นเหตุ. ถ้ามีว้แก้ปัญหากันแต่ที่ปลายเหตุ ปัญหามันก็ยิ่ง
 มาก มีว้แก้ปัญหากันแต่ที่ปลายเหตุ ปัญหาก้เพิ่มพูน คุ
 ออกมาจนแก้กันไม่ไหว.

เดื่อวนี้โลกแก้ปัญหของโลกไม่ได้, นั่งจับปู้
 ใต้กระดิ่ง. องค์การที่จัดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหของโลก ก็นั่ง

จับปุใส่กระตัง ไม่สามารถจะควบคุมโลกได้ โลกนี้ไม่ดีขึ้น
แต่กลับเลวลง. เพราะสถาบันที่ตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหามาของ
โลก มันมากลายเป็นสถาบันเพิ่มปัญหาให้แก่โลก โดยแก้
อะไรไม่ได้.

ขอให้สนใจในลักษณะที่เป็นปรมาัตถธรรมว่า ความ
จริงอันลึกซึ้งมีอยู่อย่างนี้ ต้องเข้าถึงความจริงอันลึกซึ้ง
ให้ได้ แล้วเอามาใช้เป็นหลักสำหรับแก้ปัญหามา, ปรมาัตถ-
ธรรมคือความรู้อันลึก จะเอามาส่งเสริมศีลธรรม ให้
แข็งแกร่งเป็นที่พึ่งในโลก.

เวลาสำหรับบรรยายก็หมดแล้ว อาตมาขอสรุป
ความว่า เรากำลังทำผิดในการที่แก้ปัญหามันแต่ที่ปลายเหตุ
แล้วปัญหาก็เพิ่มพูน.

ขอให้คิดกันเสียใหม่ให้ถูกต้อง แก้กันให้ถูกที่
ต้นเหตุ แล้วปัญหาก็จะหมดไป.

ขอให้เราหวังกันในขณะนี้แล้วประพฤติปฏิบัติให้
ถูกต้องเถิด.

ขอให้ท่านทั้งหลาย มีความเข้าใจถูกต้อง ใน
ความกล้าหาญเข้มแข็ง ในการแก้ปัญหามา ในลักษณะที่ศักดิ์
ที่ต้นเหตุ แล้วเป็นผู้มีความถูกต้องในการกระทำ แก้อัน
ทั้งปวงได้ แล้วมีความสุขอยู่ทุกทีพวกรัตริกาลเทอด.

ปรมัตถธรรมกถัมมา
ออกอากาศครั้งที่ ๔๘
๒๐ มี.ย. ๒๕

๒๘๐ ๖
๘ ๒๘๑ ๘ ๘
ผมกำลังสมบูรณ์
มีหน้าที่ช่วยป้องกันปัญหา.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย,

ปราชูกถาธรรมในวันนี้ มีความมุ่งหมายในการ
บรรยาย เพื่อการกถัมมาแห่งศีลธรรม โดยมีปรมัตถธรรม
เป็นรากฐาน. ศีลธรรมที่มีรากฐานถูกต้องและเพียงพอ
จึงจะสามารถคุ้มครองโลกจากความพินาศ.

โลกเรากำลังมีสภาพเป็นกลียุคยิ่งขึ้นทุกที. เต็ม
ไปด้วยวิกฤตการณ์ จนเรียกว่าไม่น่าจะอยู่. ทั้งนี้ก็เพราะเหตุ
ว่าไม่มีสันติสุขไม่มีสันติภาพ, ทั้งนี้ก็เพราะว่า ศีลธรรมของ

มนุษย์ได้เสื่อมทรุดสูญหายไป มีความเป็นมนุษย์เหลืออยู่น้อย มีความเป็นคนที่เห็นแก่ตนมากขึ้น ๆ.

ปรมาตธรรมจะช่วยให้โลกสว่าง.

ศีลธรรมหายไปเพราะเหตุใด? เพราะเหตุว่าโลกตกลงไปสู่อำนาจมิชฌาติกฎฐิ — ความเห็นผิด คือความเห็นแก่ตน ถึงประโยชน์ตนเป็นสิ่งสูงสุด, ไม่รู้ว่าการทำเช่นนั้นเป็นการทำลายตน พร้อมกันไปในตัว, เราต้องการสัมมาติกฎฐิ ที่มีความเห็นอันถูกต้อง, ปรมาตธรรม ความจริงอันสูงสุด คือสัมมาติกฎฐิ; นี้ถ้ามีแล้ว จะทำให้โลกนี้สว่างไสว, มีความรู้สึกเข้าใจหน้าที่ต่าง ๆ ที่จะพึงปฏิบัติต่อกัน, ผู้มีกำลังน้อย ผู้มีกำลังมาก หรือผู้มีอำนาจวาสนา ผู้ไม่มีอำนาจวาสนาจะอยู่กันอย่างไร? ต้องมีความรู้ความเข้าใจอันถูกต้อง.

ผู้ที่สมบูรณ์ด้วยอำนาจ จะรู้สึกหน้าที่ของตนในการพิทักษ์รักษาสันติสุข ไม่ต้องรอให้ผู้อื่นมีความทุกข์ หรือผู้อื่นแค้นต้องขอร้องอ่อนน้อม หรือต้องอ้างอิงนั่นนี่มาขอร้องอ่อนน้อม, ผู้สูงสุด ผู้มีอำนาจสูงสุด เราเรียกกัน

ว่าพระเจ้า หรือจะเรียกว่าอะไรก็ตาม มีหน้าที่คุ้มครอง
 บัณฑิตอยู่ตลอดเวลา ไม่ต้องมีการอันวอน ก็ทำการ
 คุ้มครองบัณฑิต จึงจะเรียกว่าผู้สูงสุด ผู้ศักดิ์สิทธิ์ ไม่ใช่
 ผู้รับจ้างเรียกร้องการอันวอน แล้วจึงจะตั้งคุ้มครองบัณฑิต
 กัน.

เดี๋ยวนี้เราก็ไปปรับปรุงรูปร่างหรือกิจการ ให้มี
 ลักษณะเหมือนกับเป็นผู้สูงสุดเรียกร้อง อย่างน้อยก็การอัน
 วอน บวงสรวงบูชา จึงจะคุ้มครองบัณฑิต. ถ้าเป็นอย่างนี้
 น่ากลัวว่า สิ่งสูงสุดหรือศักดิ์สิทธิ์นั้น จะไม่เป็นสิ่งที่แท้จริง
 หรือถูกต้อง ตามกฎของธรรมชาติเสียแล้ว. มันจะเป็น
 ผู้ศักดิ์สิทธิ์เท็จได้ เป็นเหตุให้ทำไปในลักษณะรูปแบบของ
 โสยศาสตร์ แทนที่จะเป็นพุทธศาสตร์.

ขอให้พวกเราชาวพุทธเชื่อว่า พระรัตนตรัยหรือ
 สิ่งสูงสุดศักดิ์สิทธิ์ใดๆ ในพระพุทธศาสนาเนั้น มีหน้าที่
 คุ้มครองบัณฑิตอยู่เป็นปรกติ. การบรรยายในวันนี้จึงกล่าว
 โดยหัวข้อว่า ผู้มีกำลังสมบูรณ์ มีหน้าที่ช่วยบัณฑิต
 บัญหา. ต่อจากการบรรยายในครั้งที่แล้วๆมา ที่ว่า นัก
 กันแต่ปลายเหตุ บัญหาที่เพิ่มพูน; ในวันนี้ว่า ผู้มี

กำลังสมบูรณ์ มีหน้าที่ช่วยป้องกันปัญหา. ช่างต้องมี
การชอร้องประจบประแจง บวงสรวง อ้อนวอน อย่างหนึ่ง
อย่างใดเลย.

“ปัญหา” เป็นเรื่องทำความเดือดร้อนแก่จิต.

เอาละ, เราจะพูดกันถึงสิ่งที่เรียกว่าปัญหา. คำว่า
ปัญหานี้เป็นคำที่มีความหมายกว้างที่สุด รวมความว่า สิ่ง
ที่ต้องต่อสู้แก้ไข เพราะทนอยู่ไม่ได้. คำว่าปัญหา หมายความว่า
สิ่งที่ทนอยู่ไม่ได้; ที่เราทนอยู่ไม่ได้ ต้องต่อสู้ ต้อง
ป้องกัน ต้องแก้ไข จะเป็นเรื่องเข้าใจผิดเข้าใจถูกก็ตาม
ขึ้นชื่อว่าปัญหาแล้วไม่มีใครต้องการ, เป็นสิ่งที่อย่างน้อย
ที่สุดก็ทำความรำคาญให้แก่จิตใจ รบกวนความสงบสุข
กระทั่งเป็นอันแตกวายแก่ชีวิต.

สิ่งที่เรียกว่าปัญหานั้น ทำลายความปรกติสุข
ทางกาย ทางจิต ทางวิญญาณ ทั้งที่เป็นของเอกชนและ
ทั้งที่เป็นของมวลชน. ปัญหาเล็กๆ สามารถจะลุกลามขึ้น
เป็นมหาสงครามทำลายโลก, เห็นได้จากมหาสงครามครั้งที่
แล้วมา ตั้งต้นขึ้นจากปัญหาเล็กๆ ของประเทศเล็กๆ,

ปัญหา^๕นั้นก็ตั้งต้นมาจากบุคคลเพียงคนเดียว เรื่องของบุคคล
เพียงคนเดียว ก็ตั้งต้นจากปัญหาเล็กๆ ของความเห็นแก่
ตนนั่นเอง. ปัญหาจึงเป็นสิ่งที่ขยายตัวขึ้นทั่วโลกก็ได้
จากจุดเล็กๆ ของบุคคลเพียงคนเดียว. จึงเป็นสิ่งที่ไม่พึง
ปรารถนาอย่างยิ่ง.

สภาพไม่พึงปรารถนาทุกชนิด เรียกว่าปัญหา ทั้งที่
เป็นรูปธรรมและเป็นนามธรรม เกิดขึ้นทางกายก็ดำบารกาย
เกิดขึ้นทางจิตก็ดำบารจิต, เกิดขึ้นทางวิญญาณก็เกิดทางสติ
ปัญญา ก็มีต้นที่กันไปหมด, เป็นเหตุให้กระทำผิดพลาด
ทั้งทางกายและทางจิตยิ่งๆ ขึ้นไป ส่งเสริมกันอยู่อย่างนี้;
เห็นว่าผู้มีอำนาจ มีปัญญา มีกำลัง ควรจะวิปเวหาเป็น
ภาวะ ที่จะป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา.

การป้องกันทำได้ง่ายกว่าปราบ.

ทำไมจึงใช้คำว่า "ป้องกัน" ข้อนี้ก็น่าจะเป็นที่
เข้าใจกันอยู่แล้วเป็นส่วนมาก เพราะเป็นความรู้บรมโบราณ
ว่า "ป้องกันดีกว่าแก้ไข". เพราะว่า การป้องกันนั้นแท้
ได้สะดวกกว่า คือไม่ทันเกิดเรื่อง มันก็ทำอะไรได้สะดวกกว่า

และจะทำได้ง่ายกว่า การกระทำนั้นก็จะปลอดภัยกว่าและ
ลงทุนน้อยกว่า, การป้องกันปัญหา จะลงทุนน้อยกว่าการ
แก้ไขปัญหา, ไม่มีความยุ่งยากลำบากอันตราย ไม่ไกลหลาย
วันหลาย ไม่น่าจะมีการปะทะ; เลือกรื้อรื้อแล้วก็ไม่มีความที่
จะทำอะไรให้ถูกต้องได้ตัวกันทั้งสองฝ่าย, การล้างผลาญกัน
อย่างวินาศก็เกิดขึ้นได้โดยง่าย.

ขอภักดี ยกตัวอย่าง อย่างดีถือว่าเป็นการรบกวนเวลา
อะไรมากนัก แต่ขอให้สำนึกให้ถึงที่สุดของความหมกของ
คำว่า "ป้องกัน", เช่นว่าในกรุงเทพฯ นี้เต็มไปด้วยของ ลอง
ก็คิดว่า *การป้องกันศูนย์กลางการปราบปราม* อันไหนมันง่ายกว่า,
มนุษย์ยังไม่สามารถเอาชนะของตัวเล็ก ๆ นี้ก็เพราะว่าไม่เพ่ง
เล็งในการป้องกัน, ถ้าคนทุกคนในบ้านเรือนทุกบ้านเรือน
ช่วยกันป้องกันไปตามมีตามได้ตามความสามารถของตน ยุง
ก็จะไม่มีในกรุงเทพฯ ควันปล่องให้ยุ่งยาก มากเหลือที่จะ
มาก ก็คงจะปราบปรามกันก็ไม่เคยสำเร็จ ให้ยุ่งมันหัวเราะ.

หรือว่าจะป้องกันโรค นี่มันจะดีกว่าที่จะปราบปราม
โรค โรคติดต่อหรือไม่ติดต่อ โรคอะไรก็สุดแท้ ถ้ามีแผน
การป้องกัน จะคงความสงบเย็นปรกติสุขอยู่ได้; ไม่

เหมือนกับเกิดโรคแล้ว ไม้โกลาหลวุ่นวายกันในทางที่จะ
บ้องกัน. แม้เรื่องบ้องกันไฟไหม้ มันก็จะนำตุกว่าให้ไฟ
ไหม้ แล้วจะมาช่วยกันดับไฟ.

เราเลี้ยงแมวไว้บ้องกันหนู สนุกกว่านำตุกว่า,
เป็นตัวเลี้ยงที่น่ารัก ไม้โกลาหลวุ่นวาย เหมือนกับว่าไป
ซื้อกับมาดักหนู ช่วยกันตีหนู วางยาพิษหนู จนกระทั่งวาง
เอาคนเจ้าชองบ้านนั้นเอง. *บ้องกันหนูนั่นคือดีที่กว่าการ
ปราบหนู.* จะเป็นความประมาท ความชะล่าใจ หรือไร้สติ
ปัญญาก็ได้ ที่เราไม่สนใจการบ้องกันหนู หวังแต่จะปราบ
หนูแล้วก็ปราบไม่ได้. จะเรียกว่าสมบูรณด้วยปัญญาอย่างไร
กัน? เลี้ยงแมวมีหนังน่ารักน่าดู แล้วบ้องกันหนูได้จริง.
คนบ้านนอกเคยประสบมาแล้ว ทุกคนทุกหมู่บ้านต้องมีแมว
แล้วบ้านนั้นก็ปลอดภัยจากหนูที่มาทำลายสิ่งของ.

หรือว่าเราบ้องกันด้วยการ กำจัดอบายมุข แล้ว
การปราบปรามอาชญากรรมก็จะลดน้อยลง. ถ้าเรา
ปล่อยให้มียอบายมุขมากมาย อาชญากรรมก็จะเกิดขึ้น จน
เหลือที่จะปราบไหว. ทำให้ประชาชนมีศีลธรรม จะมี
อันตรายน้อยลง, การปราบอัมฤตผลก็ลดน้อยลง.

เรื่องนั้นไปได้ถึงระดับโลกทีเดียว ถ้าโลกนี้มี
ศีลธรรม วิกฤตการณ์ทั้งหลายในโลกก็จะลดลง. การ
ทำให้โลกมีศีลธรรม เป็นการป้องกันโลกจากวิกฤตการณ์
ทั้งหลาย. ขอให้สนใจในความมีศีลธรรม ซึ่งจะเป็นเหมือน
แนวกำจัตุหนุให้หมดสิ้นไป, โดยไม่มองเห็นหรือไม่ตั้งอยู่ยาก
ลำบากอะไร; จะเป็นความสงบเย็นเป็นสันติสุขอยู่ได้
ตลอดเวลา.

มนุษย์ในโลกไม่สนใจในความมีศีลธรรม หรือใช้
ศีลธรรมเป็นเครื่องควบคุมโลก เป็นการป้องกัน แต่กลายเป็นไปสนใจในเรื่องของการแก้ไขที่ผิดไป. องค์การ
สหประชาชาติ จึงต้องเป็นเสมือนหนึ่งท้าวมาลีวราชนี้จับปู
ใส่กระตังอยู่อย่างไม่มีที่สิ้นสุด; มันเป็นเรื่องแก้ไขที่ปลาย
เหตุ ไม่เป็นการป้องกันที่ต้นเหตุ. ทั้งที่มีอำนาจ จนยอมรับ
ว่ามีอำนาจสูงสุดในโลก แต่ปล่อยให้เรื่องเกิดขึ้นสำหรับ
จะแก้ไข ไม่มีแผนการที่จะป้องกัน ก็ต้องทำงานไม่สิ้นสุด
เหมือนหนึ่งจับปูใส่กระตัง.

ขอให้ช่วยกันคิดว่า ผู้มีกำลังสมบูรณ์เมื่อนำที่
ช่วยป้องกันปัญหา ไม่ให้ปัญหาขึ้นเกิดขึ้นมา ผู้มีกำลัง
สมบูรณ์ มีหน้าที่ มีหน้าที่ มีหน้าที่ ช่วยป้องกันปัญหา.

๒๑๘

การทำหน้าที่เป็นความกรุณาอย่างหนึ่ง.

ทำไมอาตมาจึงใช้คำว่า มีหน้าที่? นั้นมันเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาดู โทษะเยียดสักหน่อยเอง ตั้งแต่ขั้นต่ำสุดถึงขั้นสูงสุด คำว่า หน้าที่ นั้น คือความหมายของคำว่า ธรรมะ. ธรรมะแปลว่าหน้าที่. หน้าที่ของมนุษย์นั้น ท่านเรียกกันว่า ธรรมะมาแต่โบราณแต่คำบริบูรณ์ก่อนพุทธกาล.

ธรรมะแปลว่าหน้าที่ ผู้ทำหน้าที่ก็คือผู้มีธรรมะ. มนุษย์รู้จักหน้าที่ที่มนุษย์จะต้องทำ แล้วเรียกขียนมันว่า ธรรมะโดยภาษาบาลี. ถ้าในภาษาไทยก็ได้แก่สิ่งที่เรียกว่า หน้าที่นั่นเอง. เพราะว่ามันได้เอาสิ่งที่เรียกว่า หน้าที่ นั้น มาเรียกโดยภาษาบาลีว่า ธรรมะ ซึ่งเราจับช่วงวัฒนธรรมอันนั้นมา เราจึงมีคำว่าธรรมะใช้. ธรรมะหมายถึงหน้าที่ ไม่ทำหน้าที่ก็ไม่มีธรรมะ; ไม่มีธรรมะก็ไม่มีความสุข สุข ธรรมะจึงเป็นสิ่งสำคัญในฐานะที่เป็นหน้าที่.

ผู้มีอำนาจวาสนา มีกำลังทรัพย์ กำลังปัญญา
ลองไม่ทำหน้าที่ช่วยบ่อนกันบุญหา บุญหามันก็จะเกิดขึ้นท่วม

บ้านหัวเมือง แล้วผู้มีอำนาจมีกำลังนั้นแหละ จะตกอยู่
ท่ามกลางของพอลลูชัน. พอลลูชัน (Pollution) เป็นสิ่ง
สกปรกกรกรุงรังเลวร้ายของปัญหาของบ้านของเมืองเหลือที่จะ
กล่าวได้. เศรษฐีจะตกอยู่ในท่ามกลางพอลลูชัน ของ
ปัญหาอันตราย ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาต่างๆ เหลือที่จะ
นับเป่าหรือทรงตัวอยู่ได้. ไม่ทำหน้าทีก็ไม่เชื่อว่ามีประโยชน์,
ไม่มีประโยชน์. ผู้มีกำลังผู้มีอำนาจต้องทำหน้าที่ จึงจะได้
ชื่อว่ามีผลประโยชน์มีความศักดิ์สิทธิ์.

การที่ทนอยู่ไม่ได้ เพราะความกรุณา นั้นเป็น
ลักษณะของมหาบุรุษ ผู้มีปัญญาท่านกล่าวไว้ว่า
อริยาศัยที่ทนอยู่ไม่ได้เพราะกรุณานั้นเป็นลักษณะของ
มหาบุรุษ.

เขี้ยวแรมมี บุคคลที่จะเรียกว่ามหาบุรุษ เช่นว่า
เป็นผู้แทน ประชาชนทั้งบ้านทั้งเมืองเลือกมา จะไม่ให้
เรียกว่ามหาบุรุษอย่างไร. ผู้แทนมาเลือกรัฐมนตรี รัฐมนตรี
ก็ยังเป็นมหาบุรุษ. เมื่อเป็น มหาบุรุษ กันทั้งที ก็ต้องมี
อริยาศัยที่ทนอยู่ไม่ได้เพราะความกรุณา.

กรุณาอะไร? กรุณาในการที่จะป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา. ผู้มีกำลังมีอำนาจต้องป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วจะมีไปทำไม? จะมีมหาบุรุษไปทำไม? มหาบุรุษผู้มีกำลังมีอำนาจ ที่ยิ่งใหญ่กว่าธรรมคา *ยิ่งใหญ่* จนประชาชนเขาสวมศุติให้ มอบหมายให้ทั้งหมด ก็ควรจะทำหน้าที่ของตน ในการที่จะป้องกันปัญหา.

“กำลัง” มีได้หลายทาง.

ผู้สมบูรณ์ด้วยกำลังด้วยอำนาจนี้ จะต้องรู้จักสิ่งที่เรียกว่ากำลัง : กำลังกาย ก็มี, กำลังแรงงาน กำลังฮาวุส กำลังคน ก็มี, กำลังทรัพย์ ก็มี ที่เรียกว่ากำลังเศรษฐกิจ. เคียงไว้ในโลกกำลังหลงในกำลังเศรษฐกิจ เพราะต้องการจะครองโลก, กำลังจิต ก็ต้องมี ต้องหยุดนิ่งด้วย ถ้าไม่อย่างนั้นสิ่งที่กระทำนั้นจะไม่สมมาเสมอ จะขัดแย้งเสียกลางคัน เป็นต้น.

กำลังปัญญา ก็ต้องมี มิฉะนั้นจะทำอะไรไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม กำลังอันสูงสุด อันสุดท้าย ก็คือ กำลังของ *สุจริตธรรม* กำลังของพระธรรม กำลังของความสุจริต. ผู้ใดมีกำลังของสุจริตธรรมแล้ว ย่อมรวบรวมไว้ได้ซึ่ง

ความรัก ความเคารพ ความนับถือ ความไว้วางใจ
 ของคนทุกคน, ฉะนั้นขอให้ทุกคนมีกำลังแห่งสุจริตธรรม
 ซึ่งจะเป็นกำลังเหนือกำลังใด ๆ.

ผู้สมบูรณ์ด้วยกำลัง หมายความว่า สมบูรณ์ด้วย
 กำลังแห่งสุจริตธรรม. คำว่าสมบูรณ์ สมบูรณ์ในที่นี้หมายถึง
 ถึง มีพอที่จะใช้, ถ้าไม่พอที่จะใช้ในหน้าที่ที่จะต้องทำ ก็
 เรียกว่าไม่สมบูรณ์; *ทุรอน สะเมียง* อันนี้ก็สมบูรณ์
เครื่องมือ หรือ *อาวุธ* ก็สมบูรณ์, แล้วยังมีกำลัง *สติปัญญา*
 ที่จะใช้ทุรอนหรือเครื่องมือนั้นให้ถูกต้อง. ผู้สมบูรณ์ด้วย
 อำนาจ ด้วยกำลัง ย่อมทำหน้าที่; มิฉะนั้นแล้ว ก็ไม่
 เรียกว่าเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยอำนาจหรือด้วยกำลัง ถ้าผู้มีกำลัง
 หรือมีอำนาจทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง โลกนี้จะไม่
 วิกฤตการณ์ต่าง ๆ เหมือนที่กำลังเป็นอยู่.

ความเห็นแก่ตัวทำให้เกิดปัญหา.

ท่านทั้งหลายทราบได้เอง จะทุกคนด้วยซ้ำไปว่า
โลกนี้กำลังเดือดร้อนอย่างไร? ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์
ทำให้เกิดปัญหา เช่น ปัญหาเศรษฐกิจไม่ซื่อตรง เขา

เปรียบชู้ตริคกันมาตั้งแต่แรก, เช่นว่าเหมือนจะเอาเปรียบ
 มากตั้งแต่เจ้าของที่ดิน, ผู้ขายเมล็ดพืช, ผู้ขายป่อ, ผู้เพาะปลูก
 ผู้มาซื้อ แล้วผู้ขนส่ง, ผู้ส่งออก ดังนั้นแต่ต้องการจะชู้ตริค
 ชู้ตริคเพื่อเมมนุษย์ด้วยกัน นี้เรียกว่าเราหมดธรรมะ หมด
 สุจริตธรรม กำลังของสุจริตธรรมมีไม่พอที่จะควบคุมมนุษย์
 ให้เป็นอย่างถูกต้องตามทางของ *มนุษย์* ซึ่งแปลว่าผู้มีจิตใจ
สูง. ผู้ประสบความสำเร็จในการชู้ตริค นั้นแหละ คือ
 สิ่งที่เป็นตัวปัญหาอย่างยิ่ง.

มองดูไปรอบ ๆ โลกเถอะ ผู้ประสบความสำเร็จ
 ในการชู้ตริคนั้นแหละคือตัวปัญหา ทุกชนิด ที่กำลังมี
 อยู่ในโลก. ถ้าผู้มีกำลังมีอำนาจช่วยป้องกันปัญหา, ย่ำเป็น
 ผู้สร้างปัญหาขึ้นมาอย่างนี้ โลกนี้ก็จะเป็โลกแห่งสันติสุข
 เป็นโลกแห่งสันติภาพ.

ผู้มีกำลังมีอำนาจอันแท้จริงนั้น ไม่มีใครสูงยิ่งไป
 กว่าพระเจ้า บางทีเราก็เรียกว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากล
 โลก. ในหมู่พุทธบริษัทเราเรียกว่าคุณของพระรัตนตรัย.

คุณของพระรัตนตรัย คือคุณของอำนาจสุจริตรวม ที่ พุทธบริษัทพากันประพฤติกิปฏิบัติ เกิดเป็นคุณของพระรัตน-
 ตรีขึ้นมา, คุณของพระรัตนตรัยก็คุ้มครองเอง ไม่ต้อง
 อ้อนวอนร้องขอ.

๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

ผลความเห็นผิด จึงเกิดปัญหา

เกี่ยวนี้เรากำลังมีความเห็นผิด คล้าย ๆ กับว่า
 คุณพระรัตนตรัยนั้นต้องอ้อนวอนร้องขอจึงจะมาช่วย, หรือ
 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายทั้งปวงนั้น *ต้องอ้อนวอนร้องขอ* ต้อง
 ทำพิธีจึงจะมาช่วย. อย่างนี้ก็คิดว่าจะไม่ถูกกับเรื่องของสิ่ง
 สูงสุดและศักดิ์สิทธิ์เสียแล้ว. ถ้าสูงสุดศักดิ์สิทธิ์จริง
 ก็มีหน้าที่ช่วย และช่วยเอง ช่วยเอง ไม่ต้องร้องขอ ซึ่ง
 มีลักษณะเหมือนจ้างอ้อน บวงสรวง ทักสินบน.

เราชอบอ้างคุณเน้นคุณนี้ให้มาช่วย แต่ที่ผู้ที่จะ
 ถูกช่วยนั้น ประพฤติตัวไม่เหมาะสม สำหรับที่จะช่วย.
 เขาเป็นคนไม่ตั้งอยู่ในสุจริตรวม แค่นี้ต้องการให้คนทั้งหลาย
 ช่วยอ้อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้มาช่วยเขา ชื่อหามาเขวน มาใช้

ตามแบบวิธีที่ว่าจะช่วยได้ อย่างนั้นไม่ดูกับความจริงของ
ธรรมชาติ.

สิ่งที่สูงสุดศักดิ์สิทธิ์ เช่นพระรัตน ตรีเป็นต้น
หรือพระเจ้ากิต ท่านมีหน้าที่ช่วย ท่านพร้อมที่จะช่วย
แต่คนไม่ทำตัวให้ช่วยได้, คนไม่ทำตัวให้เหมาะสมที่จะช่วย
ทั้งที่สิ่งนั้นพร้อมที่จะช่วย, โดยแท้จึงความซื่อสัตย์สุจริต
ของสิ่งสูงสุดเป็นอย่างนั้น คือพร้อมที่จะช่วย; เหมือนว่า
ฝนมันจะตกลงมาโดยไม่ต้องร้องขอ.

หรือว่าแสงสว่าง ถ้าเราเปิดประตูเปิดหน้าต่าง
มันก็เข้ามาเอง. ขอให้เราเปิดประตูเปิดหน้าต่างเถอะ ไม่
ต้องนั่งอ้อนวอนว่า แสงสว่างจงเข้ามา, หรือว่าสายลมอัน
เยือกเย็น เราเปิดประตูเปิดหน้าต่างมันก็เข้ามาเอง ไม่ต้อง
ยกมือไหว้อ้อนวอนว่า สายลมจงเข้ามา.

ถ้าทำอย่างนั้น คือไปอ้อนวอนร้องขอกับสิ่งเหล่านั้น
มันก็เหมือนไปลดคุณค่าของท่าน, ไปลดคุณค่าของพระ-
รัตน ตรี, ไปลดคุณค่าของสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุด, ไปลดคุณค่า
ของพระเจ้าซึ่งมีหน้าที่ช่วยเอง แล้วท่านก็พร้อมที่จะช่วยเอง

แต่ คนไม่ดีเอง, ไม่ทำตนให้อยู่ในฐานะที่ช่วยได้.
 ถ้าทุกคนทำตนให้อยู่ในฐานะที่ช่วยได้ ก็ไม่มีปัญหา ไม่ต้อง
 ขอร้องอะไร; เหมือนว่าเปิดหน้าต่างแล้วแสงสว่างก็เข้ามา
 เอง ลม—สายลมอันเย็นก็เข้ามาเอง อย่างนี้

ลองคิดดูว่า เราจะไม่ต้องขอร้องให้ใครมาขอร้อง
 ให้บิดาของเราช่วยเรา. ผู้ประพฤติก้าวอยู่อย่างเลวทราม
 เราประพฤติก้าวอยู่อย่างเลวทราม แล้วไปขอร้องให้ใครมาช่วย
 อื่นวอนให้บิดาของเราช่วยเรา. ผู้ประพฤติก้าวอยู่อย่างเลว
 ทราม ที่นั่นมันจะเป็นอย่างไร เมื่อมนุษย์ประพฤติก้าวอยู่อย่างผิด
 พลาด แล้วไปขอร้องให้พระเจ้าหรืออะไรมาช่วย. นั่นหน้า
 หัวเรา.

ขอให้ทุกคนที่มีกำลัง มีอำนาจ ทำหน้าที่ของ
 ตน ช่วยโดยไม่ต้องขอร้อง, แล้วผู้ต้องการความช่วยเหลือ
 ทั้งหลาย ก็จงทำตนให้เป็นผู้สมควรที่จะช่วย. อย่าไปอ้อน
 วอน บวงสรวง ทิดสินบน สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นเลย. จะ
 ทำให้สิ่งเหล่านั้นเป็นของเก๊ไปเสีย. เป็นของปลอมของเทียม
 ไปเสีย. ถ้าเป็นของจริงก็จะช่วยเอง และเราก็ทำตัวให้
 เหมาะสม สำหรับที่จะได้รับการช่วยเหลือ. การอ้างคุณ

พระรัตนตรัย อังสัจกตศีล อังอำนาจพระเจ้า ให้มาช่วย โดยไม่ทำตนให้เหมาะสมสำหรับจะช่วยนั้น เป็นเรื่องของคนบ้า.

ขอให้ท่านทั้งหลายทุกคน จงสำนึกตน มีปรมัตถธรรมในชั้นนี้ แล้วทำตนให้เหมาะสม สำหรับที่จะได้รับการโปรดปรานของสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดนั้น ๆ แต่มีความสุขอยู่ทุกทีพาราศรึกาสเทอญ.

รายชื่อหนังสือ ชุดลอยป่ามู

เล่มที่	ชื่อ	จำนวนหน้า	เล่มที่	ชื่อ	จำนวนหน้า
๑.	คู่มือมนุษย์	๘	๒๘.	โลกพระศรีอารยย์อยู่แค่ปลายจมูก ๒	
๒.	ศิลปะแห่งการดู ด้วยตาทุกส่วนมีปัญญา	๑	๒๙.	การทำงานเพื่องาน	๑
๓.	ศิลปะแห่งการมีพระพุทธรเจ้า อยู่กับเนื้อกับตัว	๑	๓๐.	สันโดษไม่เป็นอุปสรรค แก่การพัฒนา	๑
๔.	ธรรมะสำหรับคนเกือยควัด	๑	๓๑.	ปฏิเจตสมุปปาทศิโยอะไร ?	๑
๕.	รวม ๒๙ เพลง (มีภาษาจีน)	๙	๓๒.	เจ้าเงื่อนของธรรมะ และ อิทปิัจจยดา	๑
๖.	พุทธนิเวศ	๑	๓๓.	การยอมด้วยปัจจุบัน ไม่มีอดีต ไม่มีอนาคต	๑
๗.	สังฆกรรมกลัปมา ตอนที่ ๑	๒	๓๔.	พุทธศาสตร์ กับ โสโศศาสตร์	๑
๘.	เห็นธรรมชาติ คือเห็นความเป็นเช่นนั้นเอง	๑	๓๕.	อานาปานสติภาวนา (มีภาษาจีน) ๒	
๙.	ธรรมโอสถสำหรับโลก	๑	๓๖.	อิทธิปิัจจยดาในฐานะ สิ่งสูงสุดแห่งพระพุทธศาสนา	๑
๑๐.	ความมีสุขภาพอนามัยทางจิต	๒	๓๗.	นรกกับสวรรค์	๑
๑๑.	ประมวลธรรมคำกลอน	๑	๓๘.	ดับทุกข์สิ้นเชิง	๑
๑๒.	นิพพานแท้และเทียม	๒	๓๙.	มรดกธรรมคำกลอน	๑
๑๓.	ธรรมพระใหม่	๓	๔๐.	พิศพิศพิศ	๑
๑๔.	คงคาช่วยดี	๑	๔๑.	ฟ้าสว่างทางธรรมโฆษณ	๒
๑๕.	สังฆกรรมกลัปมา ตอนที่ ๒	๑	๔๒.	ฟ้าสว่างทางผ่านบรรพชิต	๑
๑๖.	สังฆกรรมกลัปมา ตอนที่ ๓	๑	๔๓.	มหรสพของพระอรหันต์	๑
๑๗.	คำขอร้อง	๒	๔๔.	ประมวลธรรมกลัปมา ตอน ๑	๑
๑๘.	พระผู้พระภาคเจ้า ทรงเป็นกษัตริย์อมิต	๑	๔๕.	เช่นนั้นเอง	๑
๑๙.	อภยหลังเข้าคลองอภินันต์	๑	๔๖.	ความสะอาด ความสว่าง ความสงบ	๑
๒๐.	การเก็บความโกรธใส่ถุงนาง	๒	๔๗.	อะไร ๆ ในชีวิตสักแต่ว่า เป็นเรื่องของจิตสิ่งเดียว	๑
๒๑.	การปรุงเป็นทุกขอย่างอื่น การดับเป็นสุขอย่างอื่น	๑	๔๘.	ประมวลธรรมกลัปมา ตอน ๒	๑
๒๒.	อาหารหลักเสียถึง	๒	๔๙.	คิดปะสำหรับการมีชีวิตอยู่ในโลก	๑
๒๓.	ปัญญูกิยาวดี	๑	๕๐.	พบชีวิตจริง	๑
๒๔.	พจนมัสมบรรณแบบ	๒	๕๑.	สมถวิปัสสนาสำหรับยุคปรมาณู	๑
๒๕.	อานาปานสติและสติไม่เหลือ	๒	๕๒.	ธรรมะที่ควรเติมลงในชีวิต	๑
๒๖.	รวมคติและธรรมคำ	๑	๕๓.	ฟ้าสว่างทางการเมือง	๑
๒๗.	ความมั่นคงภายใน	๑			

ศีลธรรมกลับมาเกิด!

กลับมาเกิด ศีลธรรม กลับมาเกิด!
กำลังเกิด ภัยร้าย อันใหญ่หลวง
แก่สัตว์โลก ทวีตจักร- วาดปวง
นำเป็นท่วง ความพินาศ ฉกาจเกิน.

กลับมาเกิด ศีลธรรม กลับมาเกิด!
ในโลกเกิด กลียุค อย่างดุจเงิน
หลงวัตถุ บ้าคลั่ง เกินบังเอิญ
มัวเพ็ดเตล็น ซึ่งกาลดี มีกำลัง.

กลับมาเกิด ศีลธรรม กลับมาเกิด!
ความเลวร้าย ลามเคล็ด จวนหมดหวัง
รีบกลับมา ทันเวลา พาพลัง
มายังยัง โลกไว้ ให้ทันการฯ

พ. อ. สอนธรรม